

ستی حافظہ بر خوردار

تے وچار

قصہ

بچہ عسین مسیہ

سسسى بر خوردار

قصة تے وچار

نجم حسين سيد

سچیت

سبھے حق لکھیار دے راکھویں

چھاپ پہلی: اپریل 2012

ISBN: 978-696-577-039-9

سُچیت کتاب گھر

11- شرف مینشن، چوک گنگا رام، بک سٹریٹ 1، لاہور

SUCHET KITAB GHAR

11-Sharaf Mansion, Chowk Ganga Ram, Book Street 1, Lahore. PAK

Ph: 92 42 6308265 E-mail: suchet2001@yahoo.com

www.puncham.com

شیرکت پریس لاہور Shirkat Press, Lahore

گڑاں سُن کے خَلق تھوں ہو یا جگ آ گاہ

SUCCHET
PUNCHAM.COM

خالق خلقت ساج کے کیڈ اٹھایا بھار
 ناز اٹھائے گل دے خالق رب غفار
 کم نہیں تیرا حافظا قدرت کریں وچار

سرے توں لاہیا لوڑیئے جاں جاں چاڑھن یار

قصہ مکھ بول توں ٹوریندے نہیں قصیار۔ پر کدیں کدیں ٹوریندیاں روک
 وی کھلوندے نہیں۔ آپ وچ آ ویندے نہیں۔ آپ وچ آن کے قصیار اک نکا
 جیہا کھیلا کھیڈدے نہیں اک توں دو تھی کے۔ دمور اپنی ہیر وچ آپ پاتر تھی
 آیا۔ چوچک دی جوہ وچ ہٹی پاپوس تے ہیر رانجھے دا حال ویکھایوس، ہٹی تے بہہ
 کے نہیں ہر ورتی واپری وچ اوہلے کھلو کے۔ اتھے اک حافظ قصہ پیا بنیندا اے
 تے دوجا اوہنوں مت دیون آیا اے: میاں ایہہ قصہ تھدھ نہیں ٹوریا۔ ایہہ تے
 ٹریا ہے توڑوں، جد توں خالق خلقت ساجی تے اوہدے ناز اٹھاوون دا بھار چایا۔
 قدرت دی کرنی نوں وچارن تینڈا کم نہیں۔ توں ایتنے جوگا کتھوں ہونیوں۔ توں
 اوہ بھار سرے توں لہ جو یار چاڑھی آوندے نہیں، تینڈے لکھے نوں سن کے،
 تینڈے گن نوں سجان کے، تینڈے کنوں چنگیرا سنن دی آس رکھ کے۔

ظاہر تے حافظ دا ایہہ کھیلا سانون دیندا اے جو قدرت دا کم ہور اے
 تے شاعری دا ہور۔ کتھے خلقت ساجن تے کتھے یاراں نوں رجھاوون۔ شاعری

ماڑا جیہا کم اے۔ اک رنگ دی دُنیا داری ای سمجھو۔ پر ایہہ تے ہو یا کھیا لڑے دا
 ظاہرا روپ۔ وچوں ایہدی کھیڈ ہور جا پدی اے۔ آؤ لیہنوں گولینے رتاگو۔ بھار
 والی رمز نوں ویکھو۔ ایہہ قدرت دے کم وچ وی آئی اے تے شاعر دے کم وچ
 وی۔ اُپروں دواں نوں وکھرا کریندی اے پر وچوں جوڑیندی وی اے۔

بھار ذمے واری ہے۔ قدرت نے ذمے واری چاتی اے خلقت نوں ساج
 کے اوہدے ناز اٹھاون دی۔ ناز معشوقی دا رنگ اے۔ خالق عاشق اے تے خلق
 معشوق۔ معشوق نوں گھل ہے ناز دی۔ متے ایسے گھل پاروں ای معشوق اے
 اوہ۔ پر عاشقی دا تے ہے معشوق نال میل، اوہدے نال اک ہو وئجن۔ کیہ
 خلقت ساجن خلقت نال اک ہوون ہے؟ کیہ خالق تے خلقت دی دُونی والی
 کھیڈ اصل وچ اکائی نوں مانن لئی رچائی گئی اے؟ ایہہ دُونی متے ہے ای اکائی
 دا رنگ۔ ”گل“ لفظ وچ متے ایہو بھیت اے۔ تے ”کیڈ“ لفظ وچ جیہڑا اچنہا
 ہے اوہدے وچ اک چوہل وی ہووے متے۔ کیڈا سوادلا بھار اے ایہہ۔

دُونی تے اکائی دے بھیت کیہ نیں۔ اک ہوندیاں وی اک کیوں
 نہیں قدرت اپنی ساجی خلقت نال۔ کیہ ایہو وچارن نہیں کم شاعری دا۔ ”کم نہیں
 تیرا حافظا قدرت کریں وچار“؟

ایہہ سطر سوال وی ہو سکدی اے تے جواب وی۔ نہیں قدرت دا وچار کرن
 نہیں تیرا کم۔ وچار گوہ کرن پرکھن جاچن تے ہے پر وچار لفظ دی ہور ورتوں وی
 ہے۔ واری سننہاراں نوں گا کے سنیندے ہن واراں پر نال نال اپنیاں بولاں دا
 سرل بیان وی کریندے نیں۔ اوہ وچار اکھویندا اے۔ خلاصہ، ویروا یا تفسیر۔ حافظا
 تیرا کم خلاصے تفسیراں نہیں جیہڑے جہان دے عالم گیانی فیلسوف کریندے آئے

نیں۔ تیرا کم ہے قصہ لکھ کے یاراں دی آس پوری کر۔ کیہ سانجھ ہے اوس بھار
 وچ جیہڑا قدرت چائی کھلوتی اے تے اوس وچ جیہڑا حافظ لاہون تے اُتاولا
 ہے۔ ایہہ تے قصہ ای دیسی۔

اک بلی اتنی سنی تے آکھیوس کیوں گل لمکیندے او۔ صاف پیالہ بھدا اے
 حافظ ہوریں یاراں کنوں کوئی پیسے پھڑی بیٹھے نہیں۔ دین جوگے ہے کوئی نہیں
 کول۔ ہوسن وی نہ شاعر جو ہوئے۔ سوتسلی پے دیندے نیں یاراں نوں میں قصہ
 لکھناں ای ایس لئی پیاں جو وچ کے تہاڈا اُدھار لاہواں۔ ہاسا پے گیا۔ پر ایس
 گل نے دھیان دوا یا جو ”سرے توں لاہیا لوڑیے“ وچ سینتر تے ہے اُدھار دی۔
 (اک لکھت وچ تے ایہہ سطر ہے ای انج:

سرے توں لاہیا لوڑیے چاڑھن یار اُدھار)

اُدھار دی سینتر قصے دے سنیراں نوں چالو ویہار دے وچ لیا کھلہار دی اے۔
 چالو ویہار دی ورتن ۱ ورتیندی ای اُدھار سرے۔ گل وپار اُدھار دیاں پیراں
 پر نے ای کُردا اے۔ حافظ برخوردار ویلے ایہہ پیر ساہوکار لاوندے آہے، ہُن
 بنک لاوندے نیں۔ اُدھار چالو ورتن دی جان وی اے تے جان نوں نت دا
 دھڑکا وی اے۔ اُدھار وچ گھنا وساہ ہے تے پٹھو پٹھو وگدی گھنی بے وساہی
 وی۔ سستی دے عشق نال کیہ لاگ ہے اُدھار والی رمز دا ایہہ وی قصہ پڑھیاں
 ای سہی ہوسی۔ اُدھار دے بھار والی چالو ورتن دا پرچھاواں اگلے بند وچ وی
 ہے۔ سگوں سنگھنا اے۔

سستی پُنوں ہوت دی گہہ گہہ کاہ گئے

۱۔ ورتن: معیشت، اکانومی، رزق اُپاون تے وٹن۔

کُتھے بیت مُراد دے تازہ کن پئے
 نفس جو آیا غیرتے دل تے گھت لئے
 اساں بھی رُدھے نفس دے ایت خیال پئے

کاہ کافی اے، قلم۔ قلماس سستی پُنوں دی گل گاہندیاں، مُرد مُرد لکھدیاں لگیاں
 گھیاں۔ گھنے قصے سستی پُنوں دے لکھیجے۔ ”گہن“ پکڑن قابو کرن وی ہوندا
 اے، کنیں لکھیار سستی پُنوں دی کتھانوں قابو کرن دا ٹل لاوندے آئے نیں،
 اوکھا کم اے پورا نہیں تھی سکیا متاں کہیں کنوں۔ شاہ مُراد دے لکھے تازہ بیت
 کنیں پئے نیں تے ساڈا نفس وی غیرت کھا گیا تے نفس دی پکڑ وچ آ کے
 اساں وی ایس خیالے پئے تے سستی پُنوں دا قصہ لکھن بہہ گئے۔ قصے دا مکھ
 بول ایہہ دو بند ای نیں۔ حافظ برخوردار نے اپنے ناں دا پاتر قصے وچ اگیرے
 نہیں ٹوریا دمودر وانگ۔ مکھ بند وچ ای کھلہاریا اے اک ویہاریں بدھے لکھیار
 دا روپ دے کے، جانے ملو ایس حافظ برخوردار شاعر نوں۔ ایہہ کوئی کرنی والا
 سرجل روح نہیں۔ اک دُنیا دار بندہ ہے۔ قصہ لکھن دُنیا داری ریت نبھاون والی
 گل ہے، یاراں دے آکھے دا یا اوہناں دے تھورے دا بھار لاہون والی۔ اگے
 بہوں قلم گھسائی تھی اے سستی پُنوں دی کہانی تے۔ ہُن اک اجو کے شاعر مُراد
 دا کتھیا ایس حافظ برخوردار سُنیا اے تے ایہہ دُنیا دار نفس رُدھا شاعر وی غیرت
 وچ آ کے ایس پاسے ٹر پیا اے۔

شاعر دا ایہہ دنیا دار مہاندرا کیہ پیا کریندا اے ایس دو بیتے کھیلاڑے وچ۔
 اک تے ایہہ سُنہاراں نوں ویہار دے ورثب دا چیتا کریندا اے۔ ایہہ کھار
 بازی ایہہ ویہار ساجی میں دی پال سنبھال ای جیون اے اتھے۔ بندے دا اپنے

آپ نال سبندھ ہے میں دی سنبھال تے دو بے نال سبندھ ہے کھار۔ ”نفس“
 ویہار سماجی میں دا ریتل ناں اے۔ ایہہ ناں ورتیندا آیا اے عالماں دیاں
 وعظاں وچ۔ بندے دے من نوں اوہدی سُر ت نوں ای نفس دا گھر دسیندے
 آئے نیں عالم واعظ تے بندے نوں ایہدے اُتے قابو پاؤن دا درس دیندے
 آئے نیں۔ پر اوہ ایہہ نہیں دسیندے جو کتھوں آیا اے نفس تے کیوں چڑھ بیٹھا
 اے بندے دے من تے۔ ایہہ نہیں دسیندے جو ایہہ تے دُھرا اے ملن ویہار
 دی روزی دا، رزق ورتن دا۔ رزق ورتن ای بندے دی سُر ت نوں سار دی اے۔
 تے اوہو ای نفس نوں گھڑ کے من دی گُرسی تے بہال دی اے تے ایہدے ہتھ
 وچ کھار دا ہتھیار دیندی اے۔ کھار دا آدریا ناں غیرت اے۔ پر غیرت دے
 اندر غیرتھیون ہے، بگانا تھیون، اپنی مل دتی میں نوں ہر ہوند کنوں بگانا کرن۔
 غیرت ایس اوپر نوں مانن ہے۔ ویہاری میں ہے ای غیر، اپنے آپ وچ بیٹھا
 غیر۔

دوجی گل ایس کھیلاڑے وچ ہے ویہاری شاعری بارے۔ اک شاعر دا کتھیا
 دو بے لئی کھار دی تیلی اے۔ کھارتت ہے لکھت دا۔ لکھن ویہار نال بھرون
 نہیں اوہنوں تھاپن ہے۔ شاعری وی ہور ویہاری آہراں ہار میں دی پال سنبھال
 دا رچھ اے۔ ”ایت خیال پئے“ ایویں ہے جیویں اصل کم نوں بھلاؤن دا کوئی چج
 لہ گیا ہووے۔ ملن ویہار بندے نوں جیون دے اصل کم نوں بھلاؤن دے چج
 دیندا اے۔ ویہاری شاعری وی بھلاؤن دا چج ہے۔ سستی دی عشق کتھا بھلاؤن
 دی کتھا وی اے۔

والی شہر بھنجر دا آہا آدم جام

اوس نوائی پرتھوی نیوں نیوں کرے سلام

دُھروں اطاعت رب دی لکھی وچ کلام

شاہ نمونہ رب دا کردی خلق قیام

شہر بھنچھور سندھ نہیں دے موگھے وچ ہا، آدم جام دا تخت۔ آدم جام اگے خلق قیام
کریندی اے پئی۔ قیام کرن سدھا کھلوون ہے۔ اتھے ایہہ قیام ظاہر اتے ہے
اطاعت پاروں بندگی قبولن پاروں۔ پر سدھا کھلوون نیوں نیوں سلامن دا اُلٹ
وی اے۔ سو خلق دا قیام متے خلق دا ویہر کھلوون ہووے۔ کیونجو بادشاہ نمونہ ہے
رب دا۔ بادشاہ اپنے آپ نوں رب دا پرچھاواں جو آکھدے آہے۔ پر ”نمونہ“
لوک الاء وچ ٹچکر وی ہے۔ کسے دی ریس کر کے اوہو جیہا بانا بناوے کوئی تے
آہندے نہیں ایہہ بندہ نہیں نمونہ اے۔ اگلیاں بنداں نے آدم جام دی جیہڑی
بے وسی وکھالی اے اوس حساب تے اوہ ”نمونہ“ ای اے۔

مُل ویہاریں حاکمی اپنے آپ نوں کسے نہ کسے رنگ وچ قُدرت دا سروپ
بنا وکھال دی آئی اے لوک نوں۔ ہند دے ہالہ خور مغل بادشاہ ظل الہی اکھویندے
آہے۔ رب دا پرچھاواں۔ ویلے نال ایس پرچھاویں دے رنگ وی وڈدے
آئے۔ دمودر دے ویلے اکبری پرچھاواں ہا۔ مذہبی گھل ڈلھ۔ حافظ برخوردار
دے ویلے عالمگیری پرچھاویں دی مذہبی سختی آہی۔ قُدرت دا سروپ بن کے
خلقت دے سرتے سوار ہوون خلقت دی کمائی اپنے پیٹے پاون سوکھا تھی ویندا
اے۔ اج دی راس وال شاہی وی اپنے آپ نوں قُدرتی آکھنوں نہیں تھکدی
بھاویں ایس قُدرت پاروں جہان تے پانی نرویا لبھے نہ واء۔ پر خلقت دی ویہر
وی ملوان شاہی نوں کسے نہ کسے رنگ وچ ٹکر دی آئی اے۔ حافظ برخوردار دے

ویلے ستارھویں صدی دے انتلے پاء پنڈ واس کمیریاں تے پنے واہکاں دی سوڑ
 اوہناں نوں نابری دے راہ پئی وکھال دی آہی۔ رب دیاں نمونیاں ساہویں خلق دا
 قیام اطاعت دا رنگ چھڈ کے ویہر دا رنگ پیا دھاردا ہا۔

”قیام“ تے ”اطاعت“ حاکم بولی دے لفظ نہیں ایہناں لفظاں چکھے علمائی
 چترائی دے اُسرگے نہیں جیہناں راہیں لوکائی نوں کپل دی اے حاکم رہریت۔
 لوک ریتی لکھتاں وچ حاکم لفظالی دی اک لڑی وی ٹردی اے لوک بولی دیاں
 بنتر اں دے نالو نال۔ ”ناز اٹھاون“ فارسی درباری غزل وچوں لتھا اے قصے دے
 مکھ بول وچ۔ ایہناں دواں بنتر لڑیاں دا نالو نال ٹرن سانوں پختیندا اے جو حاکم
 رہریت دے لوک رہریت اُتے نت پوندے بھارتوں وی وچارو تے اُپا کرو
 لیہدا۔ ایہہ کم نہیں تھاڈا؟ قصہ آپ وی حاکم رہریت تے لوک رہریت دے نالو
 نال ٹرن دی کتھا اے۔ نہیں نالو نال ٹرن دی نہیں، نت ساہویں ہو بھون دی
 کتھا اے۔ پر ایہہ بھیڑ سدھ پدھرا نہیں۔ حاکم رہریت کول ونو ون پینترے ہن
 لوک رہریت دا ڈنگ کڈھن لئی۔ لیہنوں رام کر کے اپنا ہتھ ٹھوکا بناون لئی۔
 ایہناں پینتریاں دی پرت دار چال دا پرت دار نیڑا کریندی اے لوک رہریت۔
 قصہ ایس نیڑے دی کتھا اے۔ جیویں ”ناز اٹھاون“ والی درباری بنتر وچوں خالق
 تے خلق دی اکائی سَری ایویں ای ”اطاعت“ تے ”قیام“ وچوں نابری پئی سردی
 اے۔

اساں حافظ برخوردار دی سستی دو لکھتاں توں پڑھ سوڈھی اے۔ اک ہتھ
 لکھت اے پرانی جیہڑی پہلوں پنجابی ادبی اکیڈمی کول آہی تے ہن کسے سرکاری
 خانے وچ اے۔ دوجی ۱۸۸۵ دی چھپی اے۔ دوجی لکھت وچ اُپرلے بند دی

ترجیحی سطرانج اے:

اوس نوں رب نوائی پرتھویں نیوں نیوں کرے سلام

تول دے حساب سر موہرلی ادھواڑ دی سودھ ”رب نوائی پرتھوی“ وی ہو
سکدی اے تے ”اوس نوائی پرتھوی“ وی۔ ”اوس نوائی“ وچ اپنی کیتی دا بھرم گھنیرا
اے۔ پر ”رب نوائی“ وچ بھرم ایہہ ہے جو رب آپ مینڈے اگے دھرت نوائی
اے۔ سومینوں اوس آپنا نمونہ بنایا اے۔ ہتھ لکھت وچ لفظ پرتھوی نہیں ”پرتھوی“
ہے۔ کیہ ایہہ ”پرتھی“ دا ای کاتبی وگاڑ اے؟۔ متے ایہہ ”پرتھے“ تاں نہیں۔
جیہنوں چھاپے والیاں پرتھی پڑھیا تے پرتھویں کر لکھیا۔ پرتھے راکھش ہوندے
نیں۔ بدی دے نشان۔ اتھے کون نہیں راکھش جیہناں نوں نوا یا ہے رب آدم
جام اگے۔ بادشاہی کنیاں سرداریاں نوں نوا کے بندی اے۔ سرداریاں نیوں کے
بادشاہی دا انگ بن ویندیاں نہیں۔ پر سرداری تے بادشاہی دا تہ اکو ہے۔ دوئے
واہی وان کیریاں دی یا چروالاں دی کمائی اُتے اُسردیاں نہیں۔ بادشاہی وی
سرداری ای ہوندی اے وڈیرے بر دی۔ ”پرتھے“ تے کوئی اوہ نہیں جیہناں دا
تہ ای ہور اے۔ ایہہ اوہ کیرے ای نہ ہون متے جیہڑے اپنی کمائی کسے نوں
دے کے اوہنوں سرتے سوار کرنوں انکاری نہیں۔ لجیہیاں نابراں نوں سرداریاں
بادشاہیاں والے ہمیش ای بندیا نیوں لتھے گندے آئے نہیں۔ ہند اُتے پرانیاں
ویلایاں وچ آریائی چڑھتل چڑھی تاں جیہڑے اِتھاویں نہ لے اوہ ”آسر“
اکھوائے، راکھش، اُبنده جُون۔ آپنے ولوں آدم جام پرتھیاں نوں نوا کے خوش
اے تے ایس کامیابی نوں رب دا کیتا من کے رب اگے نیوں نیوں سلامدا
اے۔ پر نہیں جاندا جو خلق بادشاہاں اگے اُٹھ کھلونوں تلدی نہیں بھاویں اوہ رب

دے نمونے ای ہوں۔

آنگن آدم جام دا روشن ہووے رکت
اُس گھر سدا انھیر ہے بال نہ کھیڈے جت
رانی ستی تیج تے ہنجوں رووے نت
سپ نہ مکھ پسا ریا بوند پئی نہ نت

بال جیون دا نشان اے، نویں ہو سکن دا، جو ہے اوہدے وٹ سکن دا۔
کہانیاں وچ عام آوندا اے اک ہا بادشاہ، رب دا دتا سبھ گجھ ہا، اک اولاد نہ
آہی۔ بے اولاد تھیون وچ اک تے گل متاں ایہہ ہے جو کہانیاں دی ریت
بادشاہی دی بے انت وٹ نوں پولا کر دھریندی اے سڈیراں اگے بھئی تران دی
بے ترانی ویکھو۔

لفظ انھیر روشن دا اُلٹ تے ہے ای نیاں دا اُلٹ وی ہے۔ بادشاہی بندی
اے انھیر مچا کے، خلق دی قدرت دتی سکت نوں مالکی دی میں پٹھ دبا کے۔ ایس
باہر گھتے وڈ انھیر دا پرچھاواں تے نہیں پے گیا آدم جام دے آنگن؟ بادشاہی
جینے گل وٹوں دی سرجن سکت گھس گھدی اے اوہ آپ وانجھ اے۔ آپ
وانجھ ہوون پاروں ای گل دی سرج مُکاوان تے مجبور اے یا گل نوں وانجھ کر
کے آپ وی وانجھی گئی اے۔ عام کہانیاں دسیندیاں نیں جو بادشاہ نوں اندرواندر
ایہہ چتا کھائی جاندی اے جو میرے کول اپنے تحت دا وارث کوئی نہیں۔ پر حافظ
برخوردار بادشاہی دے وڈے انھیر نال جوڑیا اے آدم جام دے انھیرے آنگن
نوں۔

رانی دی تیج دکھ تیج ہے۔ ایس سیجے سکھ ملاپ نہیں تھی سکدا۔ رانی داتن

اوہدے تت ست کنوں وجوگیا پیا اے۔

سپ نہ مکھ پساریا بوند پئی نہ تت

سپ مکھ پسارنوں انکاری اے۔ راجے رانی دا سبندھ جنے جنی دا قدرت ساجیا
سبندھ نہیں۔ شاہی تیج تے سستی جنی رانی تھی ونبج پاروں اپنی بندیا یوں وجوگی گئی
اے۔ سستی پئی اوہ بھوجل وچ مل ویہاری جیون دے سمندر وچ اپنے اکلپے دا
وچھوڑا پئی بھوگیندی اے بند سپ دے روپ۔ رانی ہوں پاروں اوہدا فرض تے
ہے ککھوں موتی ڈھال کے تخت اُتے دھرے۔ پر ایس وجوگ وچوں ای قدرت
ایہدا اثناء سر جتا ہے:

رب ہووے مہراولا کلر گول کرے

سکے ڈھینگر قدرتیں کردا پھیر ہرے

بھریاں نوں سکھنیر دا خالی پھیر بھرے

ایڈی قدرت رب نوں ایڈے زور جرے

سستی دا جاون 1 اک اگونہا سکھ سنیہا ہے جگ دے روپ وٹاون دا۔
قدرت وچ سکت ہے ایس سوکے نوں مڑ ہریا کرن دی۔ ویکھو ”مہراولا“ وچوں
”ہرا“ کیوں سریا ہے تے ”کلر“ وچوں ”کول“ کیوں۔ جانے 2 لفظاں دی،
بولی دی سکت ای قدرت دی سکت اے جیہڑی جی دے اچیت من وچوں پھٹ
پنگر کے نویں کرنی بن سکدی اے، بھریاں نوں سکھنیر تے خالیاں نوں پھیر
بھرن دی۔

گورو تیغ بہادر دے بول نیں:

1- جاون: جنم، پیدا ہون۔ 2- جانے: یعنی، گویا۔

ریتے بھرے بھرے سکھناوے۔

عجب نیڑ ہے ایہناں بولاں دی حافظ برخوردار دی آکھی نال۔ گورو تیغ بہادر دا ویلا ستارھویں صدی دا تریجا پاء ہے۔ اوس ویلے ای پنجاہ دی کمیر وسوں وچ مغل شاہی نوں پیروں پٹن والی نابری دا بوٹا لگا۔ گورو تیغ بہادر دی اورنگ زیب ہتھوں شہیدی نے ایس بوٹے نوں وتریا۔ حافظ برخوردار ہوراں ایس بوٹے نوں اُسردیاں نسر دیاں ڈٹھا ہوسی۔ جاپدا اے اوہ تیغ بہادری بولاں نوں اپنے قصے وچ جگا کے نویں ابھردی لوک ویہر نوں رلدے نہیں پئے:

لاہیا سرے توں لوڑیئے جاں جاں چاڑھن یار

بند دی اخیرلی سطر

ایڈی قدرت رب نوں ایڈے زور جرے

وچ اک عجب اچنجا ہے۔ ایڈی قدرت ہوندیاں رب ایڈی زور اوری سہندا اے۔ ایٹنا انھیر اے جہان تے گجھ کریندا کیوں نہیں۔ پر ایہہ اچنجا قدرت دے لوک ستیا بن اٹھن تے وی ہے۔ خالق دے خالق تھی وچن تے۔ کیڈے زور جرے نہیں خالق نے خالق ہوندیاں صدیاں بدھی تے ہُن اوہ کیویں سکویں ہری پئی تھیوندی اے۔ جریا زور ہُن کیویں زور اوراں نوں اُلٹاون والا زور بن پنگریا ہے۔

آدم جام، جاماں دا آدم، جام گیری دا موڈھی کیہڑی جنتوں نکلیا اے خبرے۔ متے اوٹھوں ای جتھے سبھ دا کیتا سبھ دا سانجھا ہا۔ کوئی اُچ جھک نہ آہی۔ نہ مالکی نہ خصمانا۔ نہ بھکھ دا دکھ نہ ننگ دی سنگ۔ خبرے کیہہ ڈراے ایس آدم نوں سچ جھی بالڑی کولوں۔ متے ایہو جو ایہہ گڑی بادشاہی دی دوزخوں مار کے

میںوں او سے جنت نہ واڑ جو الے کتے۔ آدم جام بھمبھور اُتے اپنی میں دا تحت
 وچھائی بیٹھا اے۔ تحت شہر دے وچ گجویں ناں وچ ای بھمب (بھچال) تے
 بھور (گھمن گھیر) لگے ہوئے نیں۔

حافظ ساعتے رات بھلی کینا کرم کریم
 سستی ککھے ماؤ دی وانگوں دُریتیم
 نئی نیک مہورتے عاقل سنگھڑ منہم
 بُرے پختہ جرم لئے طالع کھرے سقیم

دو ویلے گنیجے نیں اتھاں۔ اک تے ہے اوہ بھلی ساعت اوہ نیک مہورت
 جیہدے وچ سستی نئی، ماں دے پیٹ وچ آئی۔ دوجا ہے اوہ بُرا پختہ جس
 وچ اوہ جرمی، ماں دیوں پیٹوں باہر آئی۔ پہلا ویلا قدرت دا ہے، دوجا حاضر
 و بہار دا۔ قدرت لیکھے سستی دا جہانیں آون بھلا ہے۔ پر حاضر و بہار لیکھے بُرا
 ہے۔ بند وچ اکھراں دی ونڈ وی ایہا دیندی اے۔ پہلیاں ترے سطران وچ ڈور
 گولیاں اکھراں ہتھ اے۔ کویاں وچ وی نرمائی اے اُچھا۔ اخیرلی سطرے
 کھرے اکھراں گیرے ہو کھلوتے نیں۔ پختہ، کھرے، سقیم۔ انج اے جیویں
 پہلیاں ترے سطران والی قدرت دی رات ڈھل گئی اے تے چوتھی سطرے
 و بہاری دینہہ چڑھ گھلا اے۔

وار بُرے دینہہ چندرے سستی لئے اوتار

شادی آدم جام نوں خوشی ہو یا پروار
 آندے سد نجومیئے پُستک کرو شمار
 بُرج ستارا ایس رکت ماہ کوپے وار

پُستک وکھِ نجویئے دم خود ہوئے رہے
 چُپ لگی پروارنوں گجھے سَل دے
 تن بھنی من دھنیری آدم جام کہے
 کسے ارادہ پھیریا لکھی قلم و ہے

سستی دے دُنیا تے آون وچ قُدرت دا بھلا اے تے مل و بہار دا بُرا۔ قُدرت
 ہے اوہ سانجھ جیہڑی سرجدی پالدی اے خلق نوں۔ ہوند دا تت ایہا سانجھ
 ہے۔ ہوند دے ونو ون روپ سانجھ دا سروپ نیں۔ ہر ہوند گھنیاں ہونداں دی
 رلت پاروں جمدی اے، سگوں گل ہونداں دی رلت پاروں۔ پروار وچ وگیندیاں
 بندے کوں بھلاوا پیا جو مینڈا وکھرپ ای مینڈا ات اے تے دوجیاں نال سانجھ
 مینڈی وکھری ہستی نوں وکھریاں رکھن دا وسیلہ اے۔ دوجے بھاویں اوہ واء پانی
 بھونیں نیں تے بھاویں جی جناور، بنے اوہ مینڈی وکھری ہوند نوں ساجن سوارن
 لئی نیں، ہوراں کولوں مینڈے وکھرپ نوں اُسارن اگھیرن لئی۔ سو مینڈے
 ہتھیار نیں سگوں مینڈے ڈھیکے۔ اوہناں نوں ورتن اپنے لائبھ لئی ہنڈاؤن مینڈا
 قُدرتی حق اے۔ ایہہ بھلاوا پیا بندے نوں جد اوس رزق دی سانجھ دا پلہ ہتھوں
 تِلکایا۔ رزق دی ونڈ وسیلیاں دی مل بن گئی۔ مل پکیری تھی کے ملکھ بن گئی۔
 تے ملکھ ای بندے دی سرت دی اوہدے اُلیل دی سارن ہار تھئی۔

قصے وچ ویلا وی دو تھی گیا اے۔ اک گل ویلا اے، بے اوڑ، جیہڑا گل
 اکائی نوں سر جدا اے۔ دوجا ویلا اے ملکھیاں دا جیہڑا ملکھ دی سہیر سانجھ وچ
 لگدا اے، ملکھیاں نوں گل کنوں وچھوڑدا اے۔ سستی نھی گل ویلے وچ، رات
 بھلی وچ۔ پر جمی ملکھیاں دے ویلے، دینہہ چندرے۔

نمَن ماں دی گکھ وچ ہویا۔ پر اہتھے پچھ بندی اے کیہ سستی دی ماں دی
 گکھ اوہدی اپنی ہے کہ آدم جام دی۔ کیہ اوہدا تن اوہدا آیا آدم جام دی ملکھ
 بن کے آدم جام دا نہیں ہو گیا، کیہ آدم جام دا بی آدم جام دی ملکھ نہیں۔ سو کیہ
 آدم جام نے اپنی ملکھ وچوں اپنی ملکھ ای نہیں اُگائی۔ گلاں ایہہ ٹھیک نیں پر
 ایہناں دے اُپر وی اک پچھ کھلوتی اے: کیہ ملکھ اُتوں اتری اے آدم جام تے
 کہ خلق دی کرنی جڑ کے اوہدے قبضے وچ آگئی اے۔ ملکھ مولوں تے ہے خلق
 دی کرنی تے ایہہ کرنی کسے ویلے وی قبضہ گیر دے ہتھوں تِلک سکدی اے،
 ویہر سکدی اے اوہدے اگے، قبضے گیری نوں اُلٹاؤن دا ملکھ راج نوں مُڈھوں
 مُکاؤن دا آہر کرن لئی وی اُٹھ سکدی اے۔ ملکھ کرنی دی وٹی ہوئی صورت
 اے۔ ملکھ وان ایس صورت نوں ای اصل سمجھی بیٹھا اے۔ یا متے پتہ پیس اصل
 دا وچوں۔ سو ہر دم ایس چننا وچ اے جو کدھرے ملکھ اوہدے ہتھوں تِلک کے
 وت خلق دی ستیا نہ بن کھلووے۔ ایہو چننا دھڑکا ایہو مونجھ تے نہیں آدم جام
 نوں جد نجومیئے سدّیس۔ نجومیئے ہن تاں سیانے اپنے علم دے۔ علم اوہناں دا
 ہے قدرت دی چال نوں بھالن۔ پر ایہہ علم اوہناں دی روزی دا وسیلہ اے،
 اوہناں دے درباری دا خلے دا ٹکٹ۔ سو بُرج ستاریاں دی چال جو اوہناں نوں
 سمجھیندی اے، اوہنوں اوہ اپنے جچمان دے حساب نال ویکھدے نیں، اوہدی
 اکھ نال۔ اوہناں جاچیا جو ایہہ نویں جائی آدم دی جامی نوں سکھاوئی نہیں۔ سو اوہ
 دڑوٹ بیٹھے نیں تے اوہناں دی چپ وچوں آدم جام نوں سہی ہو یا اے جو ”تن
 بھنی من دھنبری“۔ ایہہ اکھان متاں دسیندا اے جو من دی آس نوں تن بھندا
 اے۔ من تے سکھ دیاں آساں چناردا اے، پر تن اوہا کریندا اے جو اوہدے

وس اے۔ من تے ہو یا خاب خیال دا پکھو پرتن بدھا ہے ورتن دیاں باندھاں
 دا۔ سوتن اتھے جا پدا اے رمزاے بندیکی مجبوری دی۔ ایہہ اکھان جڑیا تے ہوسی
 عامان دی واپری وچوں پر اتھے خاصاں دے خاص دے مونہوں سَریا اے
 (اکھان کسے دے سکے نہیں ہوندے)۔ عامان دیاں آساں تے بھیندا اے
 ویہار خاصاں دا پر خاصاں دے خاص دی آس بھنن جی اے جیہڑی اوہ کوئی
 عامان دے ویہار دی گھلی اے؟ عامان دا ویہار ہے کیہڑا۔ ایہہ متے قصہ ای
 دتے اگوں۔

نجومیئے تے دڑ وٹی بیٹھے سوچدے نیں بھئی کیویں بدخبری دیویئے جھمان نوں
 پر اوہناں دی چپ نال چننا آدم جام دی نہیں پورے پروار دی مچ کھلوتی اے۔
 پروار پورا دربار اے، سارا عملہ فیلہ سنے امیراں وزیراں۔ گجھے سَلن دہک پئے
 نیں۔ ایہہ گجھے سَلن اوہناں ہاراں ماراں دے وی ہوون متاں جیہڑیاں جام
 دے پروار وچ سچ بہن لئی کھانیاں پیاں پر ہو سکدا اے اوس پرانے بین پکھو کڑ
 دیاں بھلائییاں یاداں وی ہوون جیہنوں چھڈ کے شاہی پروار وچ آئے نیں ایہہ
 لوک۔ پروار دے پیر وی اتنے ای کچے نیں جتنے شاہ دے۔ جس کھوٹ پرنے
 شاہی تے اوہدا پروار کھلوتا ہو یا اے اوہ ذرا جیسے دھڑکے دی بڑک نال کھڑک
 پوندا اے۔

پر کدن تائیں دڑ وٹی بہن نجومیئے۔ جے اوہ سچ نہ دسن جام نوں تاں وی
 اوہناں دی سختی آونی اے جد ہونی ورتی۔ سو اوہ حوصلہ کر کے خبردار کریندے نیں
 جام نوں تے ہونی نوں ٹالن دا راہ وی دیندے نیں۔

کیتی عرض نجومیاں خوف دے دالاہ

ککھیں گھت چھپائے کیویں چھپدی بھاہ

برے پنھتر کنیا بھیجی آپ الہ

کنیا سر پر مارنی چند بے لوڑے شاہ

گل نجومیاں کیتی تے ہے اپنی علم دی بولی وچ تے کیتی وی اے اکھان دا اوہلا
لے کے۔ پر گل ہے تے صاف۔ ایہہ جیہڑی جی اے گڑی بے ایہہ رہوے تاں
شاہ نہیں رہندا سمجھو شاہی نہیں رہندی۔ شاہ دی چند شاہی ای تے ہے۔ بے شاہ
رہنا لوڑدا ای تاں گڑی مارنی پوسی۔ سہی تھیندا اے جو ایہہ گڑی تر وڑا اے شاہی
دا۔ ایہہ نواں جم پرانے جام ویہار دی موت اے۔ کیویں، ایہہ تاں قصہ ای
دیسسی متے۔ پر اک ہور پواڑا وی اے۔

کنیا مارن ہتیا نہ گھر رکھی جاپ

سُن کے خبر نجوم دی ہڈیں وڑیا تاپ

اک اک ساعت ایس دی گھر وچ رہن سراپ

پتر دھیان کتنے ہوگ سلامت باپ

مارتاں دیوے جام ایس گڑی نوں۔ ہرکھ تے کوئی نہیں دھی نوں مار کے آپا
بچاون وچ۔ گھاٹے دا سودا تاں کوئی نہیں ایہہ۔ پر کنیا مارن پاپ اے۔ جام
شاہی دی لوک متا ہے تاں جام دے زور پاروں پر زور دے نسخے وچ جیہڑیاں
ہور جڑی بوٹیاں پوندیاں نیں اوہناں وچ ریتل دھرم دی راکھی وی ہے۔ تے
ریتل دھرم آکھدا اے ”کنیا مارن ہتیا“، گڑی دا مارن گناہ ہے۔ گڑیاں دا ہوون
نر پردھان ورتارے وچ بھارتے ہے چروکنا، تے پتراں دی تانگھ وچ جو لے
ماپے دھیان مریندے وی آئے نیں چرکالاں توں۔ پر نار باجھوں وسیب کیویں

وے۔ سو دھرم نوں وِچ کھلہارنا پیا وسیب موہریاں نوں۔ کنیا مارن پاپ تھیا۔
 آدم جام وسیب موہریاں دا اگچ اے اوہ کیویں سہیڑے ایہہ پاپ۔
 ساڈے کول قصے دے دو وسیلے نیں اک پُرانی ہتھ لکھت دی نقل تے اک ۱۸۸۵
 دی چھپت دی نقل۔ چھپت وِچ ایہہ بند وزیراں دی صلاح اے تے ہتھ لکھت
 وِچ آدم جام دا آپنا وچار۔ بند دی بنتر دسیندی اے جو آدم جام اپنے آپ نال
 گل پیا کریندا اے، دلیلیں پیا ہویا اے۔ گڑی دا مارن گناہ اے پر گھر وِچ رکھی
 وی نہیں جا سکدی۔ نجوم دی خبر نے چنگا پھسّاء بنایا اے مینڈے بھا دا۔ ہڈاں
 وِچ تاپ وڑ گیا اے۔ پر گھر وِچ ایس گڑی دا اک اک پل بد دُعا اے مینڈی
 موت دی۔ سو کڈھو لیہنوں گھروں

پتر دھیاں کیتنے ہوگ سلامت باپ

ترجی سطر والے خوف نے دلیل دا پھسّاء تر وڑیا اے تے چوتھی سطر والا بھھاء
 ساہنے دھر کے ہڈاں چوں تاپ کڈھ دتا اے۔ کیڈیاں اوکھیاں دو سوالاں دا کیڈا
 سوکھا جواب نکلیا اے اکو۔ ایس جواب دی اصل طاقت ایہہ ہے جو ایہہ آدم
 جام دا آپنا نہیں۔ ایہدے کچھے نر پردھانی تے پو شاہی دی ہزاراں ورھیاں دی
 ریت پئی بولیندی اے۔ پر نال ای ایہہ اک سہے گھاہرے بندے دا اپنی جان
 بچاؤن دا چّج وی اے۔ ایہہ بندہ بندہ نہیں بھنہجور دا بادشاہ اے۔ باپاں دا باپ۔
 ساری بادشاہی دے پتر دھیاں اوہدے اپنے نیں جے اوہ آپ سلامت اے
 تاں۔ ویکھو ”کیتنے“ دا لفظ اپنے تسلنے پسا وِچ کیہہ گجھ ولی کھلا اے۔

کینا حکم کریگراں چنن رُکھ کپا

ندی رُٹھاؤ کنیا وِچ صندوقے پاء

قلم وڑھی کس پھیری آ لکھے آپ خُدا

”کیتنے“ دے پسا روچوں ای ایہہ حکم نکلیا اے تے ڈر حکم دے زور اندر لگ گیا اے۔ کنیا نون مارن پاپ اے پر دریا وچ روڑھن مارن نہیں کیونجو اسیں پو ریاں سہولتاں پئے دینے آں نال۔ صندل دی لکڑی دا صندوق اُچھا بنوا کے وچ کنیا بند پئے کرینے آں۔ شاہی صندوق اے۔ درزاں تے موم وی لوینے آں پئے۔ (ایہہ درزاں صندوق دیاں نیں کہ ساڈے من دیاں ایہہ کس کچھنا اے)۔ ساڈا حکم خُدائی حکم توں وکھراتے ہونہیں سکدا۔ کنیا دا بُرے پختہر جمننا وی خُدائی حکم اے تے ساڈا اوہنوں دریا وچ روڑھنا وی۔

ویکھو کیڈا بندوبستی اُدم اے، کیڈا باریک پر بندھ اے۔ ایہہ رنگ کیوس اک اوئی کر توت نون اک ضروری انتظامی معاملہ بنا وکھالدا اے۔ جیوس تھاؤں مارن یا قیدے گھتن والے سرکاری اعلاناں وچ ہوندا اے۔ صندوق بناون کم ہے کر گیری دا۔ پر کر گیری (ہتھ دی کرت) اتھے سرسٹ کے ظلم دا انگ بن گئی اے۔ کر گیری حکم دے نوکر نیں۔ اوہناں نون اپنی جان لوڑیدی اے سو اوہناں دی کر گیری شاہی کر گیری نال رل گئی اے۔ چنن دا رُکھ قُدرت دے تے دی رمز بن کے آیا اے لوک ریتی جوڑا وچ۔ مادھو لال حسین دے بول نیں:

چندن رُکھ لگا وچ ویرھے زور دھگانے کھپے

پر ویکھو اُدم جام نے، جام تھئے اُدم نے، کیہ کم لیا اے چنن کنوں۔ ”تختے“ لفظ صندوق نون تخت وی بنیدا اے تے تختے وی۔ ”قلم وڑھی کس پھیری آ“ وی جیوس بادشاہی اُتے لائی خُدائی مہر ہووے۔ بادشاہی ظلم ظلم نہیں قُدرت دا کم

اے۔ ”کپا“، ”لگا“، ”پاء“ والی بندوبستی سمجھاؤنی کیویں ”لکھے آپ خُدا“ نال سہج
 سبھا ای اک ہو کے موم بنی اے تے درزاں بند کر گئی اے۔ کنیا مارن دا پاپ
 کیویں چنن کپاون، تختے کرن صندوق بند کر کے ندی روڑھاون دے بندوبست
 وچ سما کے گناہوں ثواب بن گیا اے۔

کنیا پا صندوق وچ نال کیہ ملیا س دان
 لعل جواہر مال زر ترے قسماں سمیان
 حصہ پالن والیاں اک جس پڑھے قران
 پر نیون دے خرچ دا لکھیا پاء بیان

روڑھی کنیا دا اگلا جیون وی پیو بادشاہ دے مرضی دے صندوق وچ بند کر دتا گیا
 اے۔ پالن پڑھاون پرناون ترے تختے وی نیں لعل جواہر مال زردی موم مڑھے
 صندوق دے، تے ترے سندر وی نیں سستی دی محلوں کڈھی ہوندنوں محل وچ
 بہہ کے ویترن دے۔ ریت پروانی پال پڑھائی نال تے ریت پروانے پرنا نال
 سستی اندروں اوہ ڈنگ نکل ویسی جیہڑا متے محل باہروں وی پیو بادشاہ نوں سل
 سکدا ہووے۔ صندوق سستی دا ڈولا بن گیا اے۔

دان لفظ دھیان گوچرا اے۔ دان اپنی کرت دا دو بے نوں دیون ہے۔ ہتھ
 دی کیتی دے وٹک بنن توں پہلاں دی ورتن دان ورتن آہی، سانجھی اُچ سر
 ورتیدی ورتن۔ جد اُچ سانجھی نہ رہی، اک دی کرت دو بے دی مل بن گئی تاں
 دان مل وان دی وڈیائی دا نشان بن گیا۔ مل ویہار وچ ناروی نر مالک دی مل
 بن گئی۔ نار لینی اے تے نار دے وٹے وچ لٹو یا مال دے وٹے وچ۔ دان دا

۱۔ سندر: ہتھیار، اوزار، رچھ۔

لفظ نار دے لین دین اُتے مڑھیجا اِکدو بے نُون بھرامون لئی۔ ایس ”دان“ دا ای پرچھاواں نیں ”داج“، ”دیج“۔ مِل ویہار وچ بولی دا گھنا کم مِل نون کھوہ کھس نون گجھ ہور بنا وکھاون ای ہے۔ لفظ ارتھاں دے نہیں بھراماں دے وسیلے بن گئے نیں۔ یا آکھو بھرم آپ ارتھ بن کھلوتا اے۔ دان لفظ نون حافظ برخوردار ایہو جتاون لئی نکوریا ہے متے۔

پراک بند اسیں وچوں چھوڑ گئے آں (لفظ بند وی عجب اے۔ چار سطران دی جوت۔ اصل وچ تے ایہہ گھل ہے سطران دے میل دی پر اکھویندا بند ہے۔ ایہہ مجبوری ہے نر پردھان ملوان بولی دی۔ چلو لیہنوں چوسطری آکھیے۔ یا گجھ ہور جو چاہو)۔ تے چھوڑ وی اسیں اوہ چوسطری گئے آں (کہ گنیاں ہاں) جیہدے وچ قصے دی گھنڈی رکھی اے حافظ برخوردار۔

درد پنگھوڑا اڈیا جھوٹے دیسن دکھ

سول وچھائے پوڑے ٹلکن نہ ملیا چکھ

مما غم اندوہ جیہناں سے کیہ ویکھن سکھ

گڑھتی پتی عشق دی تنہاں کو یہی بھکھ

پو بادشاہ نے نوں جی لئی جو پر بندھ کیجا ہے اوہدا دو جا پاسا ایہہ ہے۔ پنگھوڑا درد دا، جھوٹے دکھ دے، پوڑے سولاں دے، ممما اندوہ دا۔ کیوں۔ ایس لئی جو نوں جی نون عشق دی گڑھتی ہے تے عشق ہو یا اُلٹاں اوہدا جو ہے۔ عشق اوہ ویہن اے جیون دا جو اے وگنا ہے ورتیندے جیون نون روڑھ کھرن کیتے۔ نجو میئے صاف تے نہیں آکھ سکدے جو آدم جام توں موہرا ہیں حاضر ویہار دا۔ ایہہ چھوہر جی او تینڈے گھر حاضر ویہار دے مکا دا قدرتی حکم بن کے۔ لیہنوں

گڑھتی او عشق دی۔ بے عشق سردا اے تاں تینڈی بادشاہی نہیوں سرنی۔ بے
 بادشاہی سارنی او تاں لیہنوں مار۔ دے لیہنوں درد پنگھوڑا، دُکھ جھوٹے، سول
 پوڑے تے دُکھ مّا۔

پر ایس نوی جھی نوں تے کوئی بھکھ ای نہیں ویہاری سکھ دی۔ عشق گڑھتی
 جو اوہدا رنج اے۔ پر جمدی نوں عشق گڑھتی دتی کیس؟ لوک ریت نے جیہدی
 جائی ہے ایہہ۔ تے لوک ریت کیہ اے؟ پر چول خلق دی وار دی، خلق دی آپ
 کیتی۔ خلق آپ نتاریا ہے اپنی وار نوں، اپنے نال واپردی نوں ٹھلن لئی، اوہدا
 مونہہ موڑن لئی۔ تے نتاریا ہے جوڑ راہیں جیہنوں شاعری آکھدے نیں موہ
 بولیاں والے۔ جوڑ دے اوس رنگ راہیں جیہڑا لوک ریت آپ رنگیا آپ
 کھیڈیا۔ پر جوڑ راہیں کیوں۔ ایس پاروں جو جوڑ، جوڑ دا ایہہ خلق رنگ اوہ بولی
 اے جو حاضر بولی دا تروڑ ہے۔ حاضر بولی کوئی لفظ لڑی نہیں۔ ایہہ پورا سوچ
 ڈھنگ اے جیہڑا ملل ویہار ساریا اے۔ نرا سوچ ڈھنگ ای نہیں ورتن ڈھنگ
 وی۔ بولی راہیں ورتن ورتیندی اے۔ بولی وچ ای دبندی اے اوہ سوچنی کرنی
 جیہڑی ملل ویہار دے وارے نہیں۔ سو حاضر بولی ای ہتھیار اے خلق دی نابہ
 سوچنی کرنی نوں غائب کرن دا۔ لوک ریت وچ ایہہ غائب ساہویں ہو کھلوتا
 اے حاضر حضوریاں دے۔ اوہ کیوں جرن لیہنوں۔

لوک ریت حافظ برخوردار دے ویلیوں نہیں ٹری۔ ایہہ تدوکنی اے جدو کننا مل
 ویہار خلق دے سرتے سوار اے سنے اپنی نر پردھانی دے۔ سستی دا قصہ حافظ
 دسیا اے چروکا پیا لکھیندا ہا:

سستی پنوں ہوت دی گہہ گہہ کاہ گئے

سو حافظ دے ویلے تائیں چُجیاں لوک نوں پتہ اے سسی کون اے تے
کیہ کرن آوندی اے۔ عشق گڑھتی آپ جو وِتی نیس۔ عشق لفظ بھاویں فارسیوں
لتھا پر لوک بولی وچ او سے کرنی لئی ورتیا جیہدے لئی فرید ویلے ”نینہہ“ ورتیندا ہا:

گلیں چکڑ دُور گھر نال پیارے نینہہ

چلاں تاں بھجے کمبلی رہاں تاں ٹٹے نینہہ

بھجو بھجو کمبلی اللہ ورسو مینہہ

جاء ملاں تمہاں سجھاں ٹٹے ناہیں نینہہ

عشق لفظ نے ہور کنیں چھاو نیاں پائیاں تے منڈیاں لائیاں پر لوک ریت والا
عشق فریدی نینہہ نال ای جوڑ جوڑی آیا۔ عشق دی ٹکر تے آئی ہے بھکھ۔ بھکھ
اوہ سوڑ ہے تے اوہ توائی ہے جیہڑی ملن راج نے چھوڑی اے بندے نوں۔
(لفظ ”بندے“ وچ وی ”بند“ وڑیا ہویا اے۔ اک بند تے اسماں کھول آئے آں
پر ایہہ بند تھوڑی کیتیاں گھٹن والا نہیں۔ ایہدے وچ نر پردھان ملن ویہار دی
وِتی بندی ہے۔) ایہہ بھکھ نت دا گھاٹا نت دا وگواچا اے جیہڑا جی دی ہستی دا
انگ بن گیا اے۔ ایہو ای چلیندا اے ملن راج نوں۔ ملن راج ٹکر دی بھکھ
وٹیندا اے خلق نوں۔ رزق وسیلے تھوڑیاں دی مالکی وچ نیں سو پتے ٹکر دی
بھکھ وچ تھاپے پئے نیں۔ بہتیاں نوں ٹکر دی بھکھ وچ بنھ کے ای تھوڑیاں
دی بھکھ گھلدی اے، ہور ملن دی بھکھ۔ عشق ملن دا ترور اے سو بھکھ دا اُپا
اے۔

جیہناں گڑھتی عشق دی جیہناں کو یہی بھکھ

گڑھتی اوہ چونڈھی اے جیہڑی نویاں جائیاں نوں دیوندے نیں۔ ایہہ گڑھن توں

بنی جا پدی اے۔ گڑھن ہے واپری وچوں چج سکھن۔ (استھے بھاویں کوئی عالم
 ٹو کے، نہیں میاں گڑھتی گڑھتی توں بنی اے)۔ پڑھن گڑھن دا ساتھ وی چروکا اے
 تے ٹکرا وی۔ پڑھن گڑھن کنوں وکھرا تھیوے تاں نرا کتابی ہو ویندا اے۔ گڑھن
 ہو یا کر ویکھن تے ویکھ کرن، کر ہوون تے ہو کرن۔ آہندے نیں بال گڑھتی
 دین ہارتے جاندا اے۔ عشق دی گڑھتی عاشق بنیدی اے۔ خیالی عاشق نہیں
 کھالی عاشق۔ جیہڑے عشق کھیڈدے نیں تے کھیڈ عشق دے نیں۔ لوک ریت
 کول عشق دی گڑھتی اے پر اوہ زریاں پڑھا کاں نوں نہیں ڈھیندی۔

2

ویہت وے سن چند لے راوی سہہ ویاہ
 پنج نیئیں رل وگیاں انت نیر نہ کاء
 مچھاں کچھاں بلھنیں سینساراں جل گاہ
 ویکھ کپر پنج ند دا پنجر مارے آہ

ویہت جہلم اے، چندل (چنانہہ) نال رل وگیندی۔ راوی سہہ (ستلج) تے ویاہ
 (بیاس) وی رل وگیندیاں نیں۔ پنجے رل کے پنج ند بندیاں نیں تے سندھ نوں
 ملدیاں نیں۔ (ہتھ لکھت وچ راوی سہہ ویاہ لکھیا اے۔ ”سہہ“ جا پدا اے
 ”سہہ“ ہے، ستلج دا نک ناں۔ اتوں نقطہ چھٹ گیا لگدا اے یا خبرے ”سہہ“
 کوئی پُرانا ناں ہووے ستلج دا۔) نیئیں دا رل وگن ای وسیب اے خلق دا۔ جیون
 وسیلیاں دا سانجھا سرن۔ پرستی دے آدم جامی صندوق لئی ایہہ بے انت نیر دا
 کپر اے، بندہ کھانیاں مچھاں کچھاں بلھناں سینساراں دا گھر۔ کیوں نہ ہووے۔

بندیکا وسیب جیہڑا ندیاں دے رل وگن سر و سیا ہن آپو دھاپ دا کھوہ کھاون دا
 پڑاے۔ رل وگن پاروں اگس اے ہوند اے۔ رل وگن تت ہے قدرت دا خلق
 دا۔ پر ایس تت اُتے چڑھیا گھلا اے نہ رن، وکھ تھیون۔ پنچ دا انک چروکنا ریتل
 کتابی تفسیر کاراں دی مار وچ ہے۔ ”پنچ“ دی بانگ ملی نہیں تے اوہناں پنچ
 تت تے پنچ حواس والی نماز نیتی نہیں۔ خرابی نماز نیتن وچ نہیں نماز دے بے
 حضورے ہوون وچ اے۔ ریتل تفسیر کار پنچ تت تے پنچ حواس والی کاروائی پا
 کے پگ بہندے نیں۔ پر پنچ ندیاں نری رمز نہیں نیں پنچ تتاں تے پنچ حواساں
 دی۔ اوہناں دا سوما نیں، اوہناں دے رل کے جی جون بنن دا وسیلہ نیں۔ پر
 ایہہ سوما ایہہ وسیلہ ہن جام آدم دی شاہی دے قبضے پٹھ اے۔ خلق دیاں سکتاں
 جام شاہی دے رتھ اگے جتیاں پیاں نیں۔ تے کھوہ کھس دے مار کھاون دے
 رچھ بن گیاں نیں۔ عشق جیہڑا ایہناں دے رل وگن دا مول اے وچوں نکھیڑ
 کے کڈھ دتا گیا اے۔ عشق ہن پنجرے بند اے تے پنجرہ ایہناں پنجاں دے
 مونہہ آیا پیا اے، پنجر تھی کے۔ پنچ تے پنجر۔ لفظاں دا رل وچھرن ویکھو۔ پنجر
 ڈچراے ہڈیاں دا۔ ایہدے وچ پنچ تت رل جیوندے آہے پنجیری تھی کے۔ پر
 پنجر پنجرہ تھی گیا اے جیہدے وچ پنجاں تتاں دی رنی سسی دے روپ رڑھی
 ویندی اے۔ کیویں نکلسی ایہہ وچوں تے کیہ کریسی نکل کے۔

ندی رڑھایا پنجرہ لہریں غوطے دیس
 یونس والی مچھلی پھر پھر جھٹ کریس
 نوح دی بیڑی وانگ ہٹھ بالا ٹھاٹھ کھڑیس
 خوف خطر دی راہ رب رکھے کون مریس

پنجرے نوں لہراں غوطے پیاں دیندیاں نیں۔ اوہ مچھی جیہنے یونس نوں نگلیا
 مڑ مڑ جھپدی اے پئی سستی اُتے۔ پر سمجھو سستی دا پنجرہ آپ مچھی دا پیٹ اے۔
 پانی دیاں ٹھاٹھاں پنجرے نوں نوح دی بیڑی ہار زوریں چاء چاء اُتاناہہ کھڑ دیاں
 نیں پیاں۔ پر قدرت رکھن ہار اے سو کون مارے۔

یونس جرن دی رمز اے، مر کے مڑ جیون دی تے نوح رمز اے پُرانے ویہار
 نوں تَج کے مڈھوں نواں وسیب وساوں دی۔ سستی یونس وی اے تے نوح
 وی۔

سیانے دسندے نیں جو مچھی چرکالاں تھیں موت حیاتی دا سانجھا نشان اے
 جیویں غار، جیویں بیڑی۔ جانے ایہناں چتراں وچ ماں دا پیٹ وی دسدا اے
 تے قبر وی۔ یا آکھو ایہہ اوہ قبر اے جو ماں دا پیٹ بن ویندی اے۔ مچھی دا
 کھادا مڑ نواں تھی جیوندا اے۔ متے ایس پاروں جو گل جیا جوں پانی وچوں ای
 جمی۔ یونس دسدے نیں ایسے پاروں ”ذوالنون“ اے، دو ٹون۔ ٹون دا مطلب ای
 مچھ اے، ویل مچھی۔ تے اکھر ”ن“ نشان اے مچھی دے پیٹ دا۔ سیانیاں دی
 سیانے جانن۔ سانوں تے ایہا سہی ہوندا اے حافظ دی لکھتوں جو سستی دا
 پنجرے وچ رُڑھن وی تے اوہا مچھاں بلکھناں وات تھیون وی نشان اے اوہدی
 ویہار جانی ہستی دے ملکن دا تے نویں عشق جانی ہستی دے اُسرن دا۔ ایسے
 پاروں نوح تے یونس دا چیتا کرایا اے حافظ۔

سیانیاں دی بھلی پچھدے او۔ اوہ رمز روپ تے ہر شے دا کڈھ دھریندے
 نیں پر رمز روپ نوں شے دی اپنی وارکنوں جیون دی گل وارکنوں وکھرا کر کے
 اک تویت منتر بنا ورتیندے نیں۔ رمزوں دے علم نوں وارکنوں، وار دی بنائی میل

بندسرت دے نترے کنوں وکھرا کر گھنوتاں اوہ کتابل فیلسوفی بن ویندا اے۔
 جیہڑی آپ تویت منتر اے سوچ نوں کم بنن توں روکن دا۔ ایائیاں دے حساب
 وچ تے کیہ نوح دا بیڑا تے کیہ یونس دی مچھی دوویں نوں ہوند دے پُرانی میل
 ونڈ ورتن نال نت چلدے ٹکرا دیاں تے اوس ورتن دی موت وچوں نوں سانجھا
 جیون بھالن دیاں رمزیاں نہیں، وار بنائیاں، نوں گھول دی جاگ لئی ورتائیاں۔

آتا دھوبی گھاٹ تے کپڑ گھن گیا

پنجر رُٹھدا آوندا آتے نظر پیا

ارتھیا ہو گیا چھوڑ کے ساتھ بھراواں دا

حافظ آتا ندی پیا خواجہ خضر منا

سسی نوں ندیوں آتے دھوبی کڈھیا۔ اتا بھراواں نال گھاٹ تے کپڑے دھوون
 گیا اے پر پنجر آوندا ویکھ کے ارتھیا ہو گیا اے۔ ارتھیا وچ ارتھ اے۔ ”ارتھ“
 مطلب اے، معنے۔ پنجر دے اندر کوئی رمز اے جس آتے نوں ٹمپیا اے۔ پر
 ”ارتھ“ وچ مال منافعے والا مطلب وی اے۔ ویکھنی دے رنگ دیندا اے
 ”ارتھ“، کوئی رمز حقیقت دی چا ویکھے کوئی مال منافع۔ بھراواں دا ساتھ چھوڑن
 کیہ اے۔ کسی پُرانے بھونیں وال وسیب وچ پپی ہوندے آہے۔ فصلو فصلی بدھا
 حصہ گھن کے کم کریندے آہے واہی وان جھماناں دا۔ دوجیاں سپیاں نال کسب
 وٹاندرا تھیندا ہا۔ دھوبیاں نائیاں دے میلے دھونے تے نائیاں دھوبیاں دی حجامت
 کرنی۔ ہر کسب دی اپنی برادری ہوندی آہی۔ برادری کسی دا گھر ہا۔ برادری دی
 مسئلتوں باہر تھی کے اپنا وکھرا فائدہ لوڑن والا برادری دی رکھوں وی وانجیا ویندا
 ہا۔

صندوق گھن لئی اتا ارتھیا تھی گیا اے، برادری دا ساتھ چھوڑ کے۔ ”ارتھیا“
 دلال وی ہے تے کاروباری ایجنٹ وی۔ اگوں ایہہ لفظ مطلبی غرضی سواالی مانگت
 تائیں ویندا اے۔ اِکولڑی اے ایہہ ارتھاں دی۔ اُتے داء ماریا اے، بننے یا بنے۔
 خواجہ خضر نوں منا کے ندی وچ پے گیا اے صندوق پھرن لئی۔ مناون سورن یاد
 کرن وی ہے تے راضی کرن وی۔ دریاواں دا راکھا خواجہ خضر وی متے راضی
 نہیں اُتے دی کرتوت تے پر اُتے منایا اے خواجے نوں ندی وچ ٹھلن توں
 پہلاں۔ پتہ نہیں کیوں منایا س۔ ہاں خواجہ خضر متے نشان اے دھرم ریت دا اُتے
 لئی، تے دھرم ریت ارتھیاں دے ارتھ موجب ای چوڑی سوڑی ہوندی آئی اے۔

کر بسم اللہ پنجرہ اُتے پھڑیا جا
 مچھاں کچھاں بکھنیں جھمر پایا آء
 ایس اساڈے رزق نوں کبھی وڑھی قضاء
 آئی روزی کھسیس جاپے جاں مونہہ پاء

اُتے دی بسم اللہ وی ارتھیے والی اے۔ ملن ویہار دے ویہن وگدی جنس
 نوں ہر کوئی اپنا حق جاندا اے سنے مچھاں کچھاں دے۔ پر جنس ہوندی اوہدی
 اے جیہڑا نپ کھڑے۔ ویکھو اتھے مچھاں کچھاں بکھناں دا ٹریڈ یونین جھمر یا متے
 ایہہ کوئی جنگی داء ہے ایس فوج دا۔ ایہہ دریائی شکاری رزق دی کھوہ کھس وچ ہر
 ویلے اِکدو جے نال کھیہندے نیں پر ہُن ایہناں دا نعرہ اکو اے:

ایس اساڈے رزق نوں کبھی وڑھی قضاء
 آئی روزی کھسیس جاپے جاں مونہہ پا

پر اُتے صندوق کھوہ کھڑیا اے:

اُتے پنجرہ کڈھیا سینے سندے زور
 مچھاں کچھاں گوکیا ”اور مہانتا اور“
 عشق نواڑا ٹھلّیا اتا دھوبی چور
 ندی براجا گھتیا نہیں نیاؤں بھنّبور

لابھ دی چابی ہے زور۔ سینے دے زور وچ زور تے ہے ای، سینہ زوری وی ہے۔
 دھکے دے نال پنکڑ وی۔ مچھ کچھ اُتے نون دریاوی کسی ہون دا واسطہ وی پاوندے
 نہیں ”مہانتا“ آکھ کے۔ دھوبی نون مہانتا آکھن متے وڈیاون وی ہووے گجھ،
 جھولی چھکی۔

پر جد نہیں نیا اتا تاں اوہدی اصل تھاں تے آن دھریونئس دھوبی آکھ کے۔ نال
 ای چور وی بنا دتوئس۔ چوری تے نال سینہ زوری؟ ہن اوہ آہندے نیں اُتے
 دی چوری نے بادشاہی کم نون روکیا اے۔ ایس چور دھوبی ساڈا تے جو گویا سو
 گویا عشق نواڑا ٹھلیاس چا۔ عشق نواڑا (عشق بیڑی) بادشاہ نے وگایا اے
 دریا نیں کیونجو عشق بادشاہی دا ویری اے تے بادشاہ دی مرضی ایہو آہی جو ایہہ
 صندوق والی ساڈا نوالہ بنے۔ مچھاں کچھاں دا پینترا ایہہ ہے جو اسماں تاں
 ہوئے بادشاہی دے ارٹھینے۔ ایہہ اتا دھوبی اپنی گوں دا ارتھیا ہے۔ اخیر لیاں دو
 سٹراں جلسی تقریر وچوں آیاں جا پدیاں نیں نعریاں دی گونج سنے۔ ایس غرضی
 دھوبی نے ندی وچ براجا گھتیا ہے۔ ندی وچ کھوہ کھاون دا ٹھیکہ تے ساڈا اے
 سرکار ولوں۔ ایہہ کون اے اُتوں آ پین والا۔ کیہہ نیاں کوئی نہیں بھنّبور وچ،
 بادشاہی کتھے گئی اے؟ ”نیاؤں“، ”براجا“، ”چور“ قانونی لفظ نیں۔ مچھ کچھ ہن
 شاہی عدالت اگے دھرنا پئے دیندے نیں قصے دیاں سنیراں نون میڈیا بنا کے۔ پر

اک ہور بھیت وی ہے اخیرلی سطر وچ

ندی براجا گھتیا نہیں نیاؤں بھنہجور

ندی دی کھوہ کھس براجا اے۔ بھنہجور شاہی نے آپ ای ایہہ براجا گھتیا اے
قدرت دے وگائے ویہن وچ۔ (”بھنہجور“ دا مطلب گھمن گھیر وی اے)۔ گل
دی ایہہ پرت مچھاں کچھاں دے اچیتوں آئی اے۔ تقریراں نعریاں بیاناں دے
پٹھوں اچیت پرتاں وی بولدیاں نیں جے کوئی سنے تے۔

آؤ ویکھے اُتے صندوق نال کیہ کیتا:

آندا اُتے پنجرہ کپڑ وچ چھپا

اندر وڑ کے پھولیا دل وچ رب دھیا

وات انگوٹھا چہہ چہا پندی دودھ سہا

صورت ڈٹھی دھبیاں سدھ نہ رہی آکاء

اُتے نوں سسی ملی وی کپڑے راہیں اے:

اُتتا دھوبی گھاٹ تے کپڑ گھن گیا

پنجر رڑھدا آوندا اُتے نظر پیا

تے ہن کپڑے وچ چھپا کے ای سسی دا پنجرہ گھر آندوس۔ کپڑا اُتے دا کسب
اے۔ لوک ریت وچ کپڑا وٹوں وچ جی دی سجان دی جی دی وسیل ہوند دی
رمز بن کے آیا اے۔ لوئی جامہ کمبلی چادر تے ہور کتیاں رنگاں وچ۔ اُتتا کپڑے
دھوندا اے۔ لوئی تے متے دھپدی ای نہیں:

چٹی چادر نوں داغ لگیسی لوئی داغ نکوئی

داغ لوئی دا وصف اے، جتنے داغ ہوں لوئی اُتے اتنی اوہ چنگی اے۔ کمی

کارے اپنے کپڑے آپ ای دھو گھندے نیں۔ دھوبی سکھالیاں نوں اوہناں
 دیاں چادراں جامے چٹے کر کر پواندا اے۔ دھوبی آپ کئی اے پر اوہدا کم
 جماناں دی پت سنبھالن ہے۔ اوہناں دی وسیلہ ہوند نوں سودھ سوارن۔ پر ہُن
 اچرج کم ملیا ہے ایس دھوبی نوں۔ سستی دی پال سنبھال۔ عشق تے ملواناں دی
 پت نوں ای مٹی وچ نہیں رولدا اوہ اوہناں دی مل دا ویری اے، پت دے مول
 دا ویری اے۔ ملوان ہستی دے دھونے دھون والے نوں کم ملیا اے مل وان
 ہستی نوں اصلوں مٹاون والی نوں گھر رکھن تے وڈیاں کرن دا۔ اتے لئی ہُن
 اوہدا پرانا کسب اوہلا اے اوہدے نوں کم دا۔ سستی دا صندوق گھنن کپتے اوہ
 کسی برادری کنوں دکھ تھیا اے۔ تے ہُن اپنے دکھ تھیون دے کارن نوں کپڑے
 وچ چھپا کے ای گھر پیا کھڑا اے۔ اتے نوں اپنی ایس نوں دوہری رمزیل ہوند
 دی سار نہیں۔

عرشوں لتھی پتلی یا ایہہ خور پری

کت بدھ ساتھوں وچھڑی کت بدھ پئی ندی

آہی باندھ اولاد دی کھیوں بوند پئی

بھجی تیری ریتا سرتے جھل لئی

اتے دے گھر اولاد دی باندھ آہی۔ خبرے کوئی پھٹکار آہی کہ بانجھ آہی
 دوئے جی۔ کھیوں پئی بوند نے باندھ کھولی اے۔ ایہہ بوند ایہہ ان دینے ت
 دی کئی، قدرت دے رس دی رت جوانی چھوہ، ایہو سپ وچ پئی، ایہو انگوٹھیوں
 چوپی سستی نے، ایہو عشق دی گڑھتی ہے۔ ارتھیا ہوئے اتے نوں کیہ سار۔
 اوہنوں تے ایہو پتہ اے جو اولاد مل گئی اے سوہوں۔ پر جس ریت نے اتے

نوں چڈیا اے ایس نوں کم لئی اوہ اوہدے مونہوں ایہہ اکھویندی اے:

بھجی تیری ریتا سرتے جھل گئی

ایہہ چنگا شکرانہ اے اولاد دی سہکویں نعمت دا۔ ایہہ تے جیویں کوئی انوکھا بھار آیا
اے قدرتوں جیہڑا قبولیا اے اے۔ اے دی گل قصے دی بنتر بارے سانوں گھ
ہور وی بھیندی اے۔ لوک ریت وچ قصے نری لکھی شاعری نہیں۔ ایہہ کھیال
نیں جیہڑے کھیڈیندے نہیں لوک پڑ وچ۔ گونتری ڈھانیاں گا سنیندیاں ای نہیں
قصیاں نوں کھیڈ وکھیندیاں وی نہیں نالو نال۔ کھیال دیاں پاتراں دی ہستی
دوہری ہوندی اے۔ اک اوہ جیہڑا پاتراں نوں پتہ اے، اک اوہ جیہڑا سنینراں
نوں پتہ اے۔ پہلی ہستی کھیڈیندے پاتر وچ وچ اوس توں باہر تھی کے دوہری
ہستی نوں وی سینتر دے نہیں۔ ایس رنگ وچ سنینراں نال رل کھلوندے نہیں یا
سمجھو سنینراں نوں اپنے اندر آن کھلہا ر دے نہیں۔

ایسے گل دا رنگ اوہناں سطران وچ وی ہے جیہڑیاں بالڑی سستی دا درشن
کریندیاں نہیں دھوبیاں نوں:

وات انگوٹھا چہہ چہا پیندی دودھ سہا

دھوبیاں ڈٹھا بالڑی مونہہ وچ انگوٹھا گھتی انج پئی چنگھدی اے جیویں دودھ پئی
پیندی ہووے مزے وچ۔ جو دھوبیاں نہیں ڈٹھا اوہ ایہہ ہے جو سستی سچی مچی ای
دودھ پئی پیندی اے۔ اوہدا اپنا انگوٹھا ای چہا اے جیہدے وچوں عشق رس
اوہدے اندر پیا لہندا اے۔ اوہدا سریر آپ ای اپنا پالنہار اے۔ سنینراں نوں تے
چیتے اے:

گر گھتی پتی عشق دی تنہاں کو یہی بھکھ

پر دھبیاں تے نہیں سُنے ایہہ بول۔ وِت وی

صُورت ڈِٹھی دھبیاں سُرِت رہی نہ کاء

ظاہر تے ایٹا ای ہے ایس سطر وِچ جو سستی دے حوراں پریاں جیسے خاب خیالی
حُسن نے موہ گھدا اے دھبیاں نوں۔ پر لفظ ”صُورت“ کیہ دسیندا اے۔ کیویں
ورتوں تھیندی آئی اے ایہدی حافظوں پہلاں تے مگروں

بُکھیا رب کہو نہ کہو

آئی صُورتوں سچا رہو

صُورت ای تے اے۔ اک صُورت دا ویکھن ای گل درشن اے۔ سو دھبیاں
نوں اپنے دھبا ہوون دی اپنی ویہاری ہستی دی کوئی سُدھ نہیں رہی۔ ایہہ اک
اچیت پرت اے دھبیاں دی ویکھنی دی جیہدی سُنیراں نوں گھنی سارا اے۔

سُنیراں نوں صُورت لفظ دی ایس ورتوں ای سہی کرایا اے جو اوہ بدھے نہیں
ہوئے اپنی ویہاری ہوند نال۔ اوہناں دے پیر ہمیش لئی نہیں گڈتیجے پئے اوس
کھو بے وِچ جیہڑا ملن راج اوہناں لئی گھانیا اے۔ ویہاری ہوند دے نال ای اوہ
ویہار تروڑ ہوند وی اوہناں دے اندر ہے جیہڑی جُگال بدھی اوہناں دی اپنی کرنی
نے ساری اے۔ اک تے آدم جام دا روڑھیا صندوق اے جیہدے وچوں
دھبیاں نوں اولاد لبھی اے تے دُوا قُدرت دا وگایا پنجرہ ہے جیہدے وِچ عشق
بند اے، خلق دا اوہ خالق رُوپ جیہنوں خلق نے سیاننا ماننا اے۔

لعل جواہر مال زرا تے لیا سنبھال

پرچا ہو یا دھوبیاں دل پرچاوں بال

تھنوں اس پیر اچھلیا مچ مُجبت نال

دھھی وہی ویاتے لگا پھل سک ڈال

ورق اندازہ مال داسی نال لکھا

وچ صندوقتے رکھیا اتے لیا وچا

اتے مٹاں رکھیا سسی علم پڑھا

پڑھیا دھوبی وکھ کے وپتے ایہہ پرنا

لال جواہر مال زر آدم جام گھلیا اے تے اتے سنبھالیا اے۔ دوئے اگو سیدھ وچ

نیں۔ دھوبی شاہ دا پایا کم چایا اے۔ دواں دا وسیلہ تے آس لعل جواہر مال زراہی

ہے۔ اولاد تے دھوبی دھوبن دواں نوں ملی اے پر نر اتے اولاد دی پوہ ہور ہے

تے نار اتے ہور۔ اتا تے مال زردی سانجھ وچ لگ گیا اے پر دھھی ویاتے

ویہہ گئی اے۔ ویائی گئی اے۔ ویاون ہے گھین تھیون۔ ہیر دمودر وچ وی ویات

آئی

وار بڈھے دے مہری گندی ویکھو پھٹ ویائی

آکھ دمودر کھان عشق دی گھر چچکانے لائی

مہر چو چک دی مہری گندی دے پیٹ وچ بڈھے وارے ہیر اتری۔ مال زر

والیاں دے گھر عشق دی کھان لگی۔ دھیاں دے گھر عشق دی کھان سنے مال زر آ

لگی اے۔ دھبے دھھی اتے اولاد دی پوہ فرقو فرق تے ہے پر متے ایہہ فرق

وچوں ایڈا نہ ہووے جیڈا جا پدا اے۔ ملن ویہارے ریتل ویاہ پاروں ای ویات

تھیندی اے نار دی۔ تے ریتل ویاہ ویہار دے پر بندھ دا دھرا اے۔ دھھی دا

ویاون اوہدی وانجھ مامتا دا جاگن متے ویہار وچ اوہدی تھان پکیری ہون دا

نشان وی اے۔ ریتل ویاپیں بدھی نار دی چوکی ہستی ملوان نردی شرع نوں اپنی

شرع من بیٹھی ہوندی اے بھاویں اوہ ہیر دی ماں ہووے بھاویں سستی دی۔
 دھمی نوں سستی دی دکھ نے بانجھوں گھبن کر دتا اے، اچھلوں سہل۔ سک ڈال
 نوں پھل لگ گیا اے۔ اتھے نار نر دا کرتب ویکھن وچ تے اصلوں وکھو وکھ
 اے۔ نر مال دی ماروچ اے پر نار دے تھنیں محبت دے مچ نے تاء اچھالیا ہے
 نیر، جیون ست۔ (مچ اگ وی ہے تے اُما وی)۔ اوہ پرانی سانجھ باندھوں چھٹی
 اے۔ پر نار دی محبت والیاں دو سٹراں نر دی مال سنبھال دی لپیٹ وچ انج
 لپیٹیاں پیاں نیں جو اوہدے آہر دا اُلٹ وی جا پدیاں نیں تے اوس آہر دا بھار
 سہار کے اوہدا انگ بندیاں وی۔ جیویں کوئی ان دسی ڈور پئی وگدی ہووے مال
 سنبھال تے مچ محبت وچکار۔ جیویں سریریں جھی نویں سرجل سکت، اندریاں دی
 نویں جاگ مولوں اٹک نہ ہووے لعل جوہر دی سنبھال کنوں۔ ایہناں دو سٹراں
 دے اُپرلیاں دو تے پٹھلیاں دو سٹراں القان دی گھلی سواہری واج نے ساریاں
 نیں۔ پہلوں اُپرلیاں دو ویکھو:

لعل جوہر مال زرا تے لیا سنبھال

پرچا ہويا دھوبیاں دل پرچاون بال

پہلی سطرے الف اُبھردے نیں پر گھنے ساؤ بن کے۔ ”لال“، ”مال“، ”سنبھال“
 وچ القان دا اِکو جیہا ماپیا اُبھار لاماں تے رے آں دی نرم زمین اُتے لہندا اے
 پو لے بھاء۔ دو جی سطر وچ القان دے اُبھار دا بھار گجھ گھٹیا اے تے ”پرچا“،
 ”پرچاون“ دیاں رے آں وی ”جوہر“، ”زر“ والیاں رے آں دیاں ہتھاں وچ
 ہتھ پا کے سکھی تھی گئیاں نیں۔

ہن پٹھلیاں دو:

ورق اندازہ مال داسی نال لکھا

وچ صندوقتے رکھیا اُتے لیا وچا

اتھے وی الفان دا ساواں من تولیا اُبھار حسابی جاچ لئی ورتجا اے۔ تے
دوجی سطر وچ ”صندوقتے“ تے ”اُتے“ دی یسے نے پورے حساب نال ایس اُبھار
نوں ورتیا اے صندوق وچ رکھے مال دے اندازے والے ورق نوں کھول کے
پڑھاوون لئی۔ ”لعل“، ”جواہر“، ”مال“، ”زر“، ”ورق“ تے ”اندازہ“ (حساب،
لیکھا) سوداگر بولی وچوں آئے نیں پر الفان دے اُبھار دے وچ ہوں پاروں
ایہناں دے پچھے درباری رعب داب دی گونج وی ہے۔ ایہہ گونج بھنبھور دے
ترٹھے، اندروں ہلے بادشاہ نوں ٹچکردی وی اے۔ پر نال ای سینتردی اے جو
سی دے عشق دی ٹکر سوداگر شاہی نال اے۔

ایہہ چارے سطر اُتے دی سچیت دنیا داری وکھیندیاں نیں۔ پورے چج
نال اوہ لکھے فرمان دی بجا آوری کریندا اے، شاہی ورتارے نال اپنا لاگ نبھیندا
اے۔ بھاویں پتہ ناہس جو ایہہ فرمان آیا کتھوں اے۔ پر لال جواہر، صندوقی
صندوق تے بال دا مہاندرا اوہنوں تجھیندا اے جو لکھت ہے فرمان ای۔ لکھت
پرانیاں سمیاں وچ ای فرماناں مل گھدی آہی، پتھراں تے ہووے ہا توڑے
پتھراں تے، بے مل نماںیاں دی اوہدے اگے سرنوایاں ای سردی آہی۔ اجے
وی نماںیاں اُتے لکھت دا بھار اے، پٹواری دی ہووے بھاویں محرر چوکی دی،
مسیتوں نکلے بھاویں توتیوں۔ اجوکی سوداگر شاہی دی کمپیوٹری لکھت کیہڑے لیکھ
پئی لکھدی اے اوہناں دے بھا دے ایہہ سار نہیں نماںیاں نوں پوری، توڑے
مار اوہدی اوہ دما دم پئے کھاندے نیں۔

الفاں دے گونجویں اُبھار وچ دھمی والیاں دوئے سطران بند اگونج واجاں نے
 بھیڑ کھلہاریاں نیں۔ تھنوں، اُچھلیا، سچ، مُجبت، دھمی، لگا، پھل، سَک دیاں
 گھٹویاں واجاں آپو وچ بچھیاں وی پیاں نیں پر کھیہہ کے ٹھدیاں وی نیں
 اکدوجی کنوں۔ ایس کھیہن ٹرٹن نے تال دیاں ماتریاں دی ونڈ وِتھ وی گاہ چھڈی
 اے۔ ایہہ دو سطران دھمی دا اچیت نیں۔ پر لاگی نار دا اچیت لاگی نر سچیت دے
 اُلٹ وگدا وی اوہدی چھاں پٹھوں نکلدانہیں، نکلن نکلن کریندا اے توڑے۔

پرچا لفظ دی کھیڈ دے بھیت وی ویکھو۔ صندوقوں وی پرچا نکلیا اے۔ پرچا
 کرامت وی اے اولاد ملن دی۔ پر اک مطلب پرچے دا پرکھ وی اے، پرتاوا۔
 سستی دا آون پرچا اے۔ آدم جام نون پیا پہلوں ایہہ پرچا۔ گھابر کے دریا بُرد
 کیٹوس اپنے فرمانی پرچے وچ لھیٹ کے۔ ہن دھیاں تے آیا اے۔ اوہناں
 دل پرچاون دا ڈھو بنایا اے لیہنوں۔ پرچا دھمی دھبے دوہاں تے وکھو وکھ وی ہويا
 اے۔ جواب وی وکھو وکھ نیں۔ اُتے دا دھیان مال زردی سنہجال ول تھیا اے۔
 دھمی دے اندر دبی ہسوی ماں اُگر گھلی اے۔ جیون رس تھنیں آنتریا اے بال
 دیاں بڈاں لئی۔ پر پرچا ہے کرڑا۔ ایتھے مُکدا نہیں۔ دھبا دھمی کیویں نیڑ دے
 نیں لیہنوں، قصہ دسیسی اگوں۔

لکھت جیہڑی آدم جام صندوقے پا ٹوری اوہ قُدرت دی لکھی دے
 ساہویں پئی چلدی اے اوہنوں روکن موڑن کیپتے۔ آدم جام دی قلم مال وگائی
 اے تے مال وگاونی اے۔ مال اوہ سکت اے کرنہاراں دی جیہڑی شاہی خزانے
 وچ اکٹھی ہو کے بادشاہی زور بنی اے۔ جس اگوں بادشاہی کوں چلاونا اے
 کرنہاراں کولوں ہور سکت گھس کے۔ بادشاہی چلاون لئی، بادشاہی نال چلن لئی

جیہڑا جی چاہیدا اے اوہدی پال سنبھال اوہدا ویاہ وسیبا مال نال بجھا ہویا اے۔
 مال دا ارتھیا اتا اے۔ آپ پڑھیا نہیں پر مال دا ورق اندازہ پڑھا لیتا س۔ تے
 اگوں سستی نوں اوہا پڑھائی پڑھاون واسطے مٹلاں رکھیا س۔ جد سستی پڑھ گئی تاں
 اوہنوں پڑھے دھوبی دے لڑاونا س۔ ایہہ مال بدھی شاہی پڑھائی پڑھیندے
 نہیں مٹلاں۔ اوہو ای ایہہ ورق اندازے وچ دیندے نہیں ان پڑھیاں کیریاں
 نوں۔

آدم جام دا محل تے اتے دھوبی دا گھر بھونیں وال شاہی ویہار دے دو
 سرے نہیں پر ہن دوئے اٹھل۔ جانے پورا ویہار بانجھ اے۔ کرنہاراں دی
 سرج سکت اوہناں کنوں گھس کے سانبھنہاراں دی جھولی ونج پوندی اے، لہہ دا
 بت پسر وائ جھس بن کے، میں دا بت سنگیڑ وائ جھل بن کے۔ سرج سکت
 سانجھی کار وچوں جمدی اے تے سانجھی کار نوں پالدی سنبھالدی اے۔ پر جے
 سانجھی کار کرنہاراں دا وگوچہ بن ونجے تے سانبھنہاراں دا بھرم، تاں اوہ سانجھی
 ہوندیاں وی اسانجھی تھی ویندی اے، اُچ دے ڈھیر لاوندیاں وی اٹھل۔

ستی شاہی ویہار دیاں دوہاں سیریاں تے ظاہر تھی اے۔ پہلوں وڈ
 سانبھنہار دے محلین وت کرنہاراں دے گھر۔ دوہیں تھائیں بانجھپ مکایا ہے
 اوس۔ نہیں۔ اوس پر چا دتا اے دوہیں تھائیں۔ مک سکدا اے بانجھپ تہاڈا پر
 کیویں، سستی نوں عشق نوں پالوتاں۔ ایہہ وڈا سوال ہا جس آدم جام نوں
 تھڑکایا۔ لیہنوں پال کے اپنا آپ مار لوواں؟

ستی دی ماں جس اوہنوں جایا اوہ تے ساہنے ہوئی کوئی نہیں۔ پیو ای
 ساہنے آیا اے۔ کیہ ماں دی ہوند ان ہوئی اے پیو دی حاکی وچ۔ اوہدی مرضی

سلاہ کوئی نہیں، کوئی ہرکھ دُکھ نہیں اوہنوں؟ جا پدا اے جتنا پیو دا درجہ وڈیرا اے، جتنا اوہدا زور گھنیرا اے، اوتناں ای ماں اُتے بھار ودھیرا اے۔ شاہی ویہار دے اُپر لے سرے تے پیو پردھانی پوری اے۔ پٹھلے سرے تے دھوبی گھروچ وی پردھان تے پیو ای اے پر ماں اصلوں غائب نہیں۔ ایہہ متے ایس پاروں ہے جو دھوب وچ جنے جنی دا ہتھ برابر اے، سگوں جنی دا ودھ ای اے۔ کم وچ ودھ ہوون جنی نوں پردھانی تے نہیں دیندا، رہندی تے اوہ جنے ادھین ای اے پر اصلوں بے وجودی نہیں رہندی۔ تے اوہدے وجود وچ نر پردھانی دی پکڑوں پلہ چھڈاون دی سکت اُپر لے میل دی جنی کنوں ودھ اے۔ سستی نوں دیکھ کے دھبی دے وجود اندروں سوکا مکیا اے۔ اوہدی دبی سرجل سکت اُگھڑی اے۔ کتھوں تائیں ہنچ سکدی اے ایہہ سکت، ایہہ سوال پایا اے سستی دے پرچے۔ جواب اے مال زردے گھیرے وچ اے۔

اُتے سستی نوں مال زرنال آئے پرچے موجب پڑھایا اے، مٹاں رکھ کے۔ ایہہ پڑھائی ویہاری پال سنبھال دا ای انگ اے۔ پال سنبھال دا سا جیا مسالہ پڑھائی وچ پونا اے تے اُتوں تڑکا لگنا اے ویاہ دا تے سمجھو لوڑ بندی ہوند تیار اے ویہاری دسترخوان لئی۔ حافظ برخوردار ویلے اُگھیاں عالماں دے مدرسے تے آہے شہراں وچ، وڈیریاں وستیاں وچ، پر پنڈ گرانیں وی مسیتاں وچ پڑھائی دا پر بندھ آہا۔ سوکھیں واہک تے سپی وی لکھن پڑھن جوگے تھی ویندے آہے۔ ہن پڑھیا دھوبی ویکھنا اے اُتے ہوراں سستی کان۔ دھوبی پر پڑھیا۔ پڑھیا پر دھوبی ہی۔ ایہہ ریتل حد بندی ہے اُتے دی سستی بارے۔

بالغ ہوئی سسوی دھوبی کرن سوال
 آن دکھالن گھبر و صورت پاک جمال
 سستی جھیرے رب نال قادر جل جلال
 لیکھ لکھائیں دھبیاں جیون مجھ محال

لفظ بالغ ریتل ٹھپہ اے سرکاری بندوبستی زبان دا۔ ایس ٹھپے نال ای جڑیا ہویا
 اے لفظ سوال، رشتے دی مانگ۔ سو سوالی دھوبی آن ڈھلے گھبر و پتاں دی صورت
 تے پاک جمال سستی نوں دکھالن یا سستی دی صورت تے پاک جمال گھبر و
 پتاں نوں دکھالن۔ یا متے اک پاسے گھبر و پتاں دا گھبر ہے دوجے پاسے صورت
 دا پاک جمال۔

نال ای سستی دے اندر اک جھیرا اٹھیا اے رب نال۔ ایہہ اوہدے ویہار
 وچ اصلوں نوں بکلیاں ہوون دی دلیل وی اے تے اوہدے مڈھوں ستوان تے
 آپ بھرواس ہوون دی وی۔ قدرت نال عرضوئی ارداس نہیں جھیرا ہے۔ جے
 دھوبیاں نال لکھیا اے لیکھ مینڈا تاں جیون ولوں نہ ای مینڈی۔ ویکھو لفظ لیکھ
 دے کارے۔ ایہہ جومیاں دی پُران پُستک نال وی گنڈھیا ہویا اے، جیہڑی
 قدرت دی قلم دا لکھیا پڑھ دیندی اے ویہار و سیندیاں نوں اوہناں دے حساب
 سر، تے ویہاری شاعراں دی مڈپل 1 کانہہ گاہی (قلم گھسائی) نال وی جیہنوں
 نگور کے حافظ نکھیریا ہے اپنی لکھت نوں پوند۔ لیکھ شاہی فرماناں تے
 شاہوکارے وہی کھاتیاں دا ورق اندازہ وی اے۔ ایہو ای ”کالے لیکھ“ نہیں

1- مڈپل: مڈپتے والی، مڈپتے بھری (مڈپتا: مقابلہ، کھار بازی)

جیہڑے خلقت نوں زر زور والیاں دے درتے لیا بٹھاندے نیں جس توں فرید
انکاری اے:

بار پرانے پینا سائیں مجھے نہ دے
جے توں ایویں رکھی جند سریوں لے
کیہ ایہو انکار گونجیا اے سستی دے ”جیون مجھ محال“ وچ؟
چور پیادل سسوی گجھی ڈھونڈ کرے
سد نجومی جوتکی اگے بھیکھ دھرے
دیو خبر نجوم دی مستک قلم و ہے
ہار دیواں گج موتیاں چنگی خبر کہے

چور ملن ویہار دی سردل نال بدھا جی ہے۔ اوہدی ویہار دے اندر پوری
نہیں پوندی۔ تھڑ پاروں یا لالچ پاروں اوہ گجھی گھات کریندا اے۔ اوہدی
مرضی ویہاری چوکھنڈی نوں ڈھاون دی کوئی نہیں۔ اوہ اندر وسدیاں کنوں گجھ کھوہ
کے آپ اوہناں وچ رلن دی تاڑ وچ اے۔ پر اندر وسدے وی اکدو جے دے
چور نہیں۔ ہر کوئی ہر کسے کنوں اوہلے رکھیندا اے اپنی نیت۔ کوئی وی کہیں دا پورا
سکا نہیں۔ ہر کوئی دو جے کنوں وکھ اے۔ ساک سنگ غرض وسیلے نیں تے ہر پل
شک شے دی مار وچ نیں۔ آدم جام سہک جھی دھی دا چور تھیا۔ اتا آپنیاں
بھراواں دا۔ سستی دے ماپے اپنی پال کے بالغ کیتی دے چور نیں۔ سو سستی
دے دل وچ اوہناں ولوں چور آ بیٹھا اے۔ ایہہ بُکل دا چور ایہہ ملن ویہار دی
ہر دل اندر بہائی ہستی ای جاگرتی دا اپنی نویں سنجان دا وسیلہ بن سکدی اے جے
کوئی لیہنوں ٹوہے پرکھے، ایہدی چوری وچوں پورے ویہار دی چوری پھڑے۔

جے ایویں ہو ونجے تاں چور چور نہیں رہندا پہلوں مٹبر بن ویندا اے تے مڑ بانہہ
 بیلی۔ اوپرا نہیں رہندا آپنا تھی ویندا اے، اپنے آپ نال اک مک۔ ویہار دی
 نینہہ پھروں کے اوہنوں مودھیاں مارن دے ڈھنگ تجھیندا اے بندے نوں۔
 سستی دا چور اوہنوں نجومیاں کول کھڑدا اے تے اوہ اوہنوں پنوں دے سانگے
 دی دس پاوندے نیں اگوںہی۔

کیتی عرض نجومیاں پتک وکھ پُراں

بیٹا عالی ہوت دا کچم دا سلطان

تہہ تھیں صورت آگلا پنوں ناؤں جوان

جیوندیاں بھی آوسی اکا گور جیراں

جو نجومیئے دیندے نیں پئے اوہ قصے دیاں سنیراں نوں تے پتہ ای اے۔ سو
 ایس رنگ وچ سمجھو نجومیئے سنیراں دا ای روپ نیں، سنیراں دے اندر بیٹھے
 چور، جیہڑے سستی دی ویہاری پکڑ وچ آئی ہستی نوں نواں راہ پئے وکھال دے
 نیں تے اوہنوں ایس راہے پا کے آپ اوہدے مگر ٹرن دی سوچدے نیں۔

بولن سستی نوں بولیاں گڑیاں اتن گاہ

رڑھدی کڈھی دھیاں دھی اتے دی ناہ

انب کھوائے دھیاں سوت لگا پھرواہ

قدرت تیری ربنا لکھ واریں بل جاء

آتن، گڑیاں دی رل بہنی، دمور دی ہیر وچ آیا اے۔ اُتھاں آتن ہیر نال اک
 سُر اے۔ کم اُتھاں آتن دا ہے ماپیاں دے ورتارے نالوں وکھ رہن، نر پردھان
 راٹھا چار ویہار نال حیلے وسیلے کھیہن ماڑیاں دے ہت لئی۔ حافظ دی سستی دا

آتن ظاہراتے سستی نوں اک ریتل جیہی ٹوک پیا کریندا اے پر ایہہ ٹوک اصل
 وچ سستی دے اندر لے چور نوں ہشکار دی اے پئی۔ یا آکھو گڑیاں دے اندر دا
 چور سستی دے چور نوں ہشکار کے گجھ کراؤ اے اوہدے کولوں۔

سستی نوں بولن بولیاں بانہہ لڈاویں اوہ

گھر سلطاناں جھینے ہتھیں ملین سگوه

قرب گوانیں آپنا سچ کہیں آئے روہ

ناؤں موتی رکھئے گتے ہر کوئی توہ

آتن والیاں سستی نوں بولی مریندیاں نیں کوئی ہوش کر، کوئی حیلہ کر۔ توں حاکم
 میل دا جی ہو کے دھٹی بنی پئی ایس۔ کمیریاں کپڑیاں دا گند گوبا پئی ہتھیں ملین
 ایس۔ اپنا سلطانی لاگ پئی وچینی ایس۔ سچ آکھیاں تینوں غصہ آوندا اے پر سچ ہے
 تاں ایہا جو گتے دا ناں موتی رکھ دیوتاں وی توہ توہ ای کرنی اے لوکاں اوہنوں۔
 ناں تینڈا سستی اے (چند) پر شدھ رہیں دھٹی ای۔

دمودر دی ہیر دے آتن دی ٹکڑ راٹھ میل نال ہے۔ حافظ برخوردار دی سستی
 دے آتن ساہویں پیہی میل اے۔ ٹیچا دوہاں آتناں دا ہرکا اے۔ پر راٹھاں نوں
 ٹکرن تے سپیاں نوں ٹکرن اک کیوں تھیا۔ راٹھ حاکم ہوئے، پیہی نماں
 کمیرے ہتھیں کر کھاؤن والے۔ حافظ برخوردار دا ویلا سیپ ورتارے دا ویلا
 اے۔ دھتے ہر رنگ دے کپڑے دھوندے نیں راٹھاں دے وی راہکاں کمیریاں
 دے وی۔ راٹھ وٹے وچ ایہناں کوں دانے دیندے نیں موچی جتیاں بنا
 پویندے نیں۔ پر بھونیں دی مالکی تے ہوئی راٹھاں ہتھ۔ اوہ ای اپنی جُوہ وچ
 شاہی موہرے بن دیندے نیں۔ سو جے کوئی شاہی ویہار نوں اٹھلن لوڑے تاں

بھڑے ایہناں شاہی موہریاں نال۔ دھبیاں اگے آکر کھلوون نال کیہ لہہ ونجنا
 اے حاکماں دا۔ کیہ آتن دیاں گڑیاں جیہڑیاں آپوں دھبیاں دیاں دھبیاں نہیں
 آپنا میل چھوڑ کے اُتلے میل وچ رن تانگھدیاں نہیں، گھال دی اوکھ چھڈ کے
 سنبھال دی سوکھ لوڑیندیاں نہیں؟ کیہ ایہو ای چور اے سستی دا وی؟

سستی لُجھے ماؤ نال شالا دوزخ جا

طعنے دین سہیلیاں دھی اُتے دی ناہ

تُسیں دھوبی اسیں بادشاہ جرم چھپانیں کاہ

انہڑیچ نہ آکھیں ماس اُتے دا کھا

سستی دیاں بولاں وچ جیہڑی سختی اے اوہ کمی میل نال اوہدی گھن کراہت ای
 اے مے۔ ”تُسیں دھوبی اسیں بادشاہ“ وچ نتر نہیں گئی سستی دی حاکم میل وچ
 پرتن دی سدھر؟ ماں دا جواب سنو:

ماؤ آکھے دھیا سسے ایڈے بول نہ بول

کون کمین اسیں آدمی پر بت ایڈ نہ تول

حاکم سنی بھنجهور دا تاں بھی مارے اول

بھٹھ اتن بھٹھ نڈھیاں گت بہہ ماؤ کول

آتن والیاں جیہڑا بلن ہلایا اے دھمی ماں اوس توں ڈری اے۔ ایہہ گڑی اوس
 پالی اے۔ ایہہ اوہدا دھن اے۔ دھوب برادری وچ اوہدا آگا۔ ایس دھن نوں
 پرنا کے اوہدی تے اُتے دی ٹوہر بنی اے تے ایہدی آل اولاد نال پروار بھرنا
 اے اوہناں دا۔ ماں جائدی اے آتن دے رنگ نوں۔ اوتھے کتن دا آہر ویہار
 نوں پُن پاڑن دا آہر ہوندا اے وچو وچ۔ کتیندیاں انگلاں وسیب نوں بانا

پوئندیاں وی نہیں تے نالو نال ایس بانے نوں لیر ولیر کرن دا ڈھو وی بنیندیاں
 نہیں۔ ماں سستی دے نوں تپ نوں ٹھارن دا چارا لاوندی اے۔ اوہدی باہر
 اُڑ دی ہوند نوں دھوبی وسیب دے اندر سمیٹن دی کریندی اے۔

ایس وسیب دیاں بُتیاں ہزاراں ورھے پرانیاں نہیں۔ کمیرے ”کون کمین“
 نہیں۔ ایہہ کون اوہناں دی اصل ہستی اے۔ جے لیہنوں جانن تے اپناون اوہ
 تاں وسیب دیاں بُتیاں پٹ دیون۔ ایہو دھڑکا اے حاکماں نوں۔ ایسے پاروں
 اوہناں اول (ضمانتی) ورتارا کمیریاں دے سر تے ٹھوکیا اے۔ دھمی برادری
 گھاٹ تے کپڑے تاں ای دھوسکدی اے، بھنبھور دی جوہ وچ تاں ای وس
 سکدی اے جے اوہ اپنی کمین ہوند دے اندر رکھے اپنے آپ نوں۔ حاکماں ہر
 کئی برادری دیاں وڈیریاں نوں ”اول“ بنایا ہویا اے، ضمانتی۔ جے ذرا وی کوئی
 ہزاراں ورھیاں دیاں لائیاں لیرکاں نوں میٹن دی کرے تاں حاکم اول نوں مار
 دیسی۔ کمیرے اول مریجن دے دھڑکے نوں اپنے اندر اتار دے نہیں تے اوہدے
 نال اپنی کمین ہوند دی راکھی کریندے نہیں۔ کمین ہوند نوں پال کے اوہدے اندر
 وسن نوں ای جیون دا مول جاندے نہیں۔ اپنے اندر دے چور نوں دیکیندے
 نہیں۔ ماں سستی نوں آہندی اے کون والی چکھ نوں چھڈ۔ بھل ونج لیہنوں۔
 اسماں ایس چکھ دے اُپر دھری کمین والی بٹی نوں منی بیٹھے آں اوہنوں نہ چا۔
 اتن دا نابر کتن چھوڑ تے مینڈے کول بہہ کے ریتل کتن کت ہزاراں ورھیاں

دا۔

ستی کول بہا کے انت رلیندی ماء
 کاج تیرے ہتھ سستیئے اسماں گھنیرا چاء

ورگھر چنگا ڈھونڈنا سو آوے سو جا

ذات اتم کی اُجلا بھائیاں بھلا بھرا

سستی نال انت رلاون ای ماں دا آہر اے وڈا۔ سستی آپنا انت وکھراون
لوڑیندی اے۔ کوئی گجھا دھڑکا اے جیویں ماں نوں سستی ولوں۔ اے سستی نوں
وی متے پورا پتہ نہیں جو اوہ کیہڑا انت اے جیہدے ول ڈھکناس۔ پر پواڑا ماں
دھی وچکار انت دے وکھریویں دا ای اے۔ سستی نوں ایس ویلے ڈر اے
دھبیاں وچ پرنج کے اوہناں نال اپنا انت رلاون دا۔ ماں نوں ڈر اے سستی اپنا
تچھا بھال کے ہور انت نہ مانن ٹر پوے سانوں چھوڑ کے۔ ویاہ ای ساج اے
جیہدے نال سستی دی واگ اپنے ہتھ کر کے اوہنوں اپنے انت نال رلاونا ہے۔
سستی انکاری پئی تھیندی اے سو ماں اوہنوں دلاسدی اے۔ ایہہ جیہڑے ہر
ویلے رشتہ منکن آوندے نیں ایہناں کولوں نہ ڈر۔ اسماں ایویں نہیں تینوں ویاہ
دینا۔ چنگا ساکھ والا ور ڈھونڈیساں تینڈے کیہتے۔ سوڑی نہ پو۔

سستی آکھے ماؤ نوں توں سن میری گل

نت جھڑوئی سو پدی مڈھ کلجے سل

انبر کاتی کڈھ میری لاہ اپٹھی کھل

تسیں چھکے تے چھاں کروتی نوں اندر سل

سستی آکھدی اے توں نت مینوں جھڑوئی ورنوں سو پن دی پئی کرینی اس۔
ایہہ ساک تہاڈا چھکرا اے (جال نال بدھا پنجرہ) جال وچ پھاتے پکھی نوں
سانھن لئی۔ ایہہ چنگے وروالے دلا سے چھکے اُتے چھاں کرن والی گل اے۔
سستی نوں دھوبی برادری وچ پر نیون ویہار دے چھکے وچ ڈ کیجن جا پدا

اے۔ اوہ ویہاروں باہر تھیوں لوڑیندی اے۔ ویہار باندھ دی حاضر شکل اوہدے
 لئی دھبّا وسیب ای اے۔ ایہدے کنوں پلہ چھڈاون ای سستی دا حاضر ٹیچا ہے۔
 پر دھبیاں دا چھکرا آدم جام دے پنجرے نوں وی چیتندا اے۔ شاہی نے سستی
 نوں پنجرے گھت روڑھیا۔ سیپ نے اوہنوں پنجریوں کڈھ پالیا۔ اتھے سیپ دا
 کم شاہی دے کیتے دا اُلٹا جاپدا اے پر سپیاں وی شاہی دا گھلیا زر مال ای لایا
 سستی تے، پنجرے وچوں لدھا فرمان ای پالیا۔ تے اوڑک پنجرہ ای کڈھ
 اگیرے کیتو نہیں سستی نوں مُڑ ڈک روڑھن لئی۔ پرہن سستی نوں سیان اے
 پنجریاں دی۔ چھکراے والی رمز راہیں اوہ اپنے چھکھے نوں وی جھاندی تے نال
 ای سیپ تے جھمانی نوں جوڑ کے ویکھدی اے۔ دوہاں دا اصلوں اک ہوون
 پچھاندی اے۔ دھوبن ماں نال سستی دا جھیرا ترے چوسطریاں ہور چلیا:

انبر بول نہ بولیاں گس گس تیر نہ لاء
 وقت پون شہزادیاں دھبیاں ملن نہ جاء
 مستک پون ہوت نال چٹھا لیکھ لکھاء
 پہنچاں لوح محفوظ تے تساں وکھایاں چاء
 انبر ہتھ نہ اپڑے کیچن جتن ہزار
 بادشاہاں دیاں نسبتاں نہ اساڈے کار
 ورگھر چنگا ویکھنا صورت اپر اپار
 اتم کمی اُجلا چنگا جیں پروار
 چند پرولا نہ پوے بھیا پرانا پٹ

1- چیتندا: چیتا کریندا۔

خراں مہیلا نہ ملے گھت پٹا نہ بھجن کٹ
 وقت پون شہزادیاں سرتے دھرن نہ جٹ
 دھوتے ہون نہ اُجلے جگے ڈبن گٹ

عجب جوڑتے عجب تروڑ ہے سستی تے دھوبن دے جھیڑے وچ۔ ماں دھی
 والے لاگ وچ رہ کے گل پیاں کریندیاں میں دوئے۔

سستی کول دھوبی اُگے دا تروڑ شاہی چکھا وی اے تے شاہی اگا وی۔ آتن
 والیاں اوہنوں شاہی چکھا جتلیا اے تے نجومیاں کچم دے سلطان والے شاہی
 اُگے دی دس پائی اے۔ سستی دی اڑی وچ ظاہراتے اپنے شاہی چکھے اُگے دا
 کورا جیہا دکھالا ای اے جیہدے نال اوہ سپی رہت کنوں دکھ کریندی اے اپنے
 آپ نوں۔ پر سستی دی گل وچ ایس کورے میل دکھالے دے پٹھ گجھ سینتراں
 اوہ نہیں جیہڑیاں اوہدی دیکھنی دے اندر چکھیرے کھلو کے پورے میل بند و بہار
 نال اوہدے آونے ٹکراء دی اگیتی جھلکار دیندیاں نہیں:

انبر کاتی کڈھ میری لاه اٹھی کھل

ایہہ سینتر شمس دے کارے ول راہ دیندی اے سستی دے کارے نوں۔

پہنچاں لوح محفوظ تے تساں دکھائیاں چاء

وچ عشق دا قدرت ولوں جگ دا مول ہوون دسد اے۔ ایہہ مول اُلٹا ہے جگ
 دے ورتارے دا۔ ایہہ دوئے سینتراں سستی نوں لوک ریت دی وچارنی نال
 جوڑیندیاں نہیں۔ جھیڑ دی انیرلی چوسٹری وچ سستی جیویں ماں دے الاون
 ڈھنگ دا تروڑ پئی کریندی اے، ماں نالوں ودھ چڑھ کے اکھان رنگی نوک نوک۔
 پر سستی دے اکھاناں رنگے بول نرا اوہ کم نہیں کریندے جو ریتل اکھان

کریندے نیں، معاملے نوں ریت بند سیانپ سر نیڑن والا۔ سستی دی گل وچ
ماں دامونہہ بند کرن دا جتن ای نہیں گجھ ہور وی اے۔

جندر مشین اے۔ کوئی وی مشین۔ پر گھنا ایہہ لفظ گھراٹ لئی آوندا ہا، پانی
نال چلن والی چکی لئی، جدوں اوہا ای وڈی مشین آہی۔ پرولا اوہ ٹاکی اے جیہڑی
ہتھ چکی نوں صاف کرن لئی ورتندی اے پر جندر وڈی مشین اے۔ حافظ برخوردار
ویلے ستارھویں صدی دے دوجے ادھے وچ اُبھردیاں نویاں ویسی لہراں پرانیاں
شاہی حلیاں نال نہیں دبیجنیاں۔ مغل شاہی دے بھر جو بن ویلے لوک نابری
دیاں چواتیاں نوں بچھاون سوکھیرا ہا، فوج چاڑھ کے یا شاہی ہتھ ٹھوکیاں راہیں داء
دپا کر کے۔ پر ہن جیہڑی ویہر پئی بندی اے ایہہ بہوں موکلی تے ڈونگھیری
اے۔ پرانے پٹ پرولے نہیں سرنے ہن۔ سستی دی گل ایس وار ورتی نوں ہتھ
گھت کے ماں دی گل نوں اک موکلیری کاٹ دے وات دھریندی اے۔ ہن
پرانیاں ریتل باندھاں بندے دے تے ست نوں اپنی گوں سر نہن جوگیاں نہیں
رہیاں۔ پرانا سیپ ورتارا جس وڈیرے ملن ویہار دا انگ اے اوہ ہن آپ
موہندا ہوون ہا کا اے۔ نال ای سستی دی گل دا رنگ وی وڈا چا پدا اے۔ اوہ
مڑ بادشاہی دے کچھڑ چڑھن لئی دھوب سا کاداری نوں نہیں پئی تچندی۔ اوہدا
اصل کارا موکلیرا اے۔

ویکھو ”خراں مہیلا نہ ملے“ والا اکھان۔ مہیلا خاص گھاہ اے اعلا گھوڑیاں دی
اعلا خوراک۔ ایہہ کھوتیاں جوگی نہیں ہوندی۔ ایہہ گل ماڑے میل نوں ٹوک چا پدی
اے تے سستی دی سوچنی اُتے ریتل باندھاں دی پکڑ وکھالدی اے۔ پر نال ای
گھت پٹہ نہ بچھن لٹ

وچ رتتل باندھاں دی پکڑ اصلوں اکارت تھی گئی اے۔ بے سسی سطر دی پہلی ادھواڑ وچ مہیلا آہی جیہڑا خر دھبیاں دے نصیب وچ نہیں تے ہن اوہ کٹ اے جو پٹھیاں دی پکڑ وچ نہیں۔ کٹ اُن بجھی ہوند اے، ریت پرتیوں قاعدے قانونوں بے پرواہ۔ کٹ ویہاروں باہریاں واپناں وی نیں۔ کٹ نہ دھوبیاں دے وس سکدی اے نہ شاہاں دے۔

وقت پون شہزادیاں سرتے دھرن نہ جٹ

اک پاسے تے ایہہ سطر اوہا گل پئی آکھدی اے جیہڑی سسی اگے وی آکھی اے:

وقت پون شہزادیاں دھبیاں ملن نہ جاء

پر دو جی پڑھت لیہدا اُلٹ اے۔ جدوں شہزادیاں تے اوکھا ویلا آوندا اے تاں جٹ اوہناں نوں سہراں تے نہیں بٹھاوندے، (سروں لاه کے پرانہہ مریندے نیں)۔ ایہہ پڑھت اوہ پئی آکھدی اے جو وار وچ پیا ورتیندا اے تے جو اگوں ودھیرے ورتنا اے۔ مغل شاہی دی پکڑ پنجاب وچ جٹا تر نابری پاروں کھوچل ہوون لگ پئی اے۔ اگلی سطر وچ وی ظاہرا ٹوک تے ماں دے اتم ذات دھوبی ورتے ای ہے۔ جیہڑے ہوون ای کا لکھ ڈُ بے (پپی) اوہ اتم ذات والے دھو نال جگے نہیں ہو سکدے۔ پر اک ترڈھی سینتر ایہہ وی ہے وچ جو میں بگی نے جیہڑی عشق کا لکھ وچ ڈُ بکی لائی اے اوہ دھوبیاں دے دھوتیاں نہیں لہنی۔

سسی دی گل دورنگی اے۔ وچ ویہارل¹ پرتیت وی اے تے اوہدے نال جڑی اوہنوں بھن نکلی ویہار نابری وی۔ سسی ویہار جائی ویہار پالی وی اے پر

1- ویہارل: ویہار والی، ویہار دی بنائی۔

ویہار کڈھی ویہار روڈی وی۔ اخیرلی سطر ظاہراتے ولدا اے ماں دے دلا سے دا
جو

ورگھر چنگا ویکھنا صورت اپر اپار
اُتم کیں اُجلا چنگا جیس پر وار

اساں چنگا ورگھر ویکھساں تینڈے کیتے۔ صورت کم ورتب چکھا، سبھ اُتم
اُجل۔ سسی آہندی اے جیہڑے بگے کالے رنگ وچ ڈبے ہوون اوہ دھوتیاں
اُجلے نہیں تھیندے۔ سسی اتھے ماں دے لفظ اُجلے نوں اپنے پرتا دے دا مول
بنیدی اے۔ ٹوک ”اُجلے“ تے وی ہے تے دھوبیاں دے کم تے وی۔ کتنے
اُجلے تھی سکدے نیں دھوبی، رہسن تے اوہ سپی ای۔ پر جیہڑیاں رماں دھوبیاں
دی جماندرو سپی تھو سوڑ نوں اُلکین لئی ورتی جیاں نیں اوہ دھوبیاں توں ودھ
شہزادیاں تے ٹھکدیاں نیں، اُچیرے جسی نسبی حاکماں تے۔ جے بگے کالکھ وچ
ڈب وچن تاں اوہ دھوتیاں اُجلے نہیں تھیندے۔ کیونجو جتنا اوہناں دا بگت اے
اوتنی ای کالکھ چڑھنی نیں، تے اوتنے ای اوہ دھوبیاں دے وسوں باہر تھی وینے
نیں۔ جیہڑے اگے ای میل خورے نیں اوہناں دا نہ کالکھ گجھ وگاڑنا اے نہ
دھوبیاں گجھ سوارنا۔

ایہہ چوسطری اک اُچیچ موڑ اے قصے دا۔ سسی دھوبی پیکیاں دی پکڑوں
بچن لئی شاہی پیکے ول مونہہ کرن لگی اے۔ پر اوہ شاہی وچ وڑن نہیں لگی شاہی
لاگ نوں ورتن لگی اے اپنے ڈیچھے تائیں بچن لئی۔ بیچا اوہدا نہ دھوب نوں قبولدا
اے نہ شاہی نوں۔ دھوب نوں تے سسی تچ ای آئی اے چکھے۔ ایہہ چوسطری
دھوب دے تچن وچوں شاہی دا تچن کڈھ دھریندی اے ساڈے ساہمنے۔ ایس

چوسطری وچ آئیاں رمزاں شاہی دا پلہ پھڑ کے سیپ نوں پُنڈیاں نہیں تے سیپ دا
 پلہ پھڑ کے شاہی نوں۔ چوسطری دی بنتر سمجھو نشان اے سستی دے کارنے دا۔
 ایہہ چوسطری ایہہ وی آکھدی اے جو دھوب تے شاہی اکو ویہار دے دو
 سرے نہیں۔ سیپ ہے تاں شاہی ہے، شاہی ہے تاں سیپ ہے۔ شاہی وچوں
 تے سستی پوند ای نکل آئی اے یا کڈھ دتی گئی اے۔ سیپ نے اوہدی پال
 سنبھال کیتی اے اوہدے آپ مہار تھیون تائیں۔ ہُن اوہ آپ مہار تھی کے آپنا
 راہ آپ بھالن لگی اے۔ ایہہ راہ سیپوں وی اوتنا ای ہٹواں اے جتنا شاہیوں۔
 سگوں آکھو ایہہ راہ پورے ملن ویہار نوں رَوَن تَجَن تے اُلٹاون دا راہ اے۔
 ایہہ راہ ہے عشق دا۔ پر ایہہ عشق، ملن ویہار دا ایہہ اُلٹاء، کوئی اُتوں نہیں اُتریا
 مل ویہار دے اندروں ای اُسر یا اے۔ سو ایہنے اپنے رچھ وی ملن ویہاروں ای
 گھننے نہیں، ملن ویہاری لاگاں وچوں ای اوہناں دا تروڑ کڈھنا اے۔ سستی نوں
 شاہی کڈھیا تے دھوب رکھیا۔ ہُن دھوب دے رکھ جچھے نوں ولاون لئی اوہ مُو
 شاہی دا پلہ پھرن لگی اے پر اوس توں پہلاں دس چھوڑیاں جو شاہی نال اوہدا
 لاگ ویر دا لاگ اے تے ویر نوں پالن دے توڑ چاڑھن دے کم ای آونا
 اے۔ ایہہ گل چیتے رکھن گوچری اے جو ایہہ ویروا سستی دا اعلان بیان نہیں۔ ایہہ
 قصے دے مکھ پاتر دے ظاہر روپ ہنچھوں سینتر دے ادھ گچھے روپ دا ویروا
 اے۔ مکھ پاتر نوں لوک ریت اُتاریا ہے قصے وچ۔ اوہدا ظاہر تے گچھا روپ
 تے ایہناں روپاں دا ٹکراء تے میل لوک ریتی جوڑا دی جُگل بندی اے۔

سستی آدم جام نوں چیری لکھے رو
 طعنے دین سہیلیاں اتن منجھ کھلو
 دل توں داغ نہ اترے ہنجوں تھکیاں ڈھو
 باجھ بُلّائے بادشاہ مُونہہ نہ سکئی آں دھو
 جمدی کیتی ہتیا یا کوئی ہور گناہ
 تائب ہوئیاں اوس تھیں کر کے رب اوگاہ
 دیس تیرا نہ ونڈنا ہور نہ کائی جاہ
 گھر نہ تیرے بیٹھنا سُن پائیں بادشاہ

بادشاہ اگے ارداس کرن دا ریتل ڈھنگ پورا نبھایا اے سستی۔ دریا وچ روڑھن
 دا دوس پیو نوں اپنی گنہ گاری راہیں دتوس۔ پلہ اوہدے گل وچ پاؤن لئی اپنے گل
 وچ پاؤ کھایوس۔ نال ای اوہدے سر توں اپنی نحوست دا خطرہ وی نال دتوس آکھ
 کے جو مینڈا کوئی دعوا نہیں تینڈی بادشاہی تے نہ تینڈے گھر آون دی سدھراے
 کوئی مینوں۔ نال ای پیو دے دے ہوئے ہرکھ نوں وی ٹوہیوس۔ دل دے داغ
 نوں مُونہہ دی کالکھ نال میلیوس، بادشاہ دی دھی دے دھوبی گھر وچ وسن دی کالکھ
 جیہنوں دھوبیاں دے دھو پکیریاں کریندے نیں۔ ”گھر نہ تیرے بیٹھنا سُن پائیں
 بادشاہ“ آکھ کے بادشاہی نال اپنا اجوڑ وکھایا اے سستی، پر بادشاہ نوں تسلی کراون
 دے رنگ وچ۔ ویکھو ”جمدی کیتی ہتیا“ دی رہی عاجزی ”کنیا مارن ہتیا“ والی آدم
 جام دی دُبدھا نوں کیویں چتیندی اے۔

اگوں سستی نوں لکھیا پیو نے ایہہ وچار

دتی خبر نجو میئے ساکھی سو کرتار
 جیکو کنیا ماری لہہ ویسی پروار
 ندی رڑھایا پنجرہ سرتے رکھنہار
 رکھن والے رکھی ایں مار نہ سکے کوہ
 مونہہ تیرا اساں ویکھنا نہ تڈھ ساڈے روء
 ہور جواہر مال زر جو دل خاہش ہوہ
 بھجج دیساں گھر بیٹھیاں سر مکھ منجھ نہ ہوہ

آدم جام دا ولدا اوہو اے جو سستی منگیا اے۔ سستی دی باریک ٹوہنی نے آدم
 جام نوں اپنا دوستی ہوون منوا گھدا اے۔ بھاویں بھار اپنے دوس دا قدرت تے
 ای پاپوس ”دتی خبر نجو میئے ساکھی سو کرتار“ آکھ کے۔ ایہہ وی نیا اے پیو جو میں
 تے مار دیواں ہاتینوں پر اپنے بچاء پاروں نہیں ماریا کیونجو ریت آہندی اے ”جو
 کوئی کنیا ماری لہہ ویسی پروار“۔ ندی روڑھ کے وی مارنوں فرق تے نہیں کیتا میں
 پر سرتے رکھن ہار اے۔ تینڈا جیون قدرت دی کرنی اے۔ ہُن جو منگنی ایں میں
 دیساں پر مونہہ نہ وکھائیں مینوں نہ مینڈا مونہہ ویکھن دی چاہ رکھیں۔ میں
 بادشاہی نہیوں گوانی سچی جیہڑی گل ای۔ تینڈا وی بھلا ایسے وچ ای اے۔

ویکھو آدم جام دے ولدے وچ بادشاہی کیڈی ہتھل کیڈی پر وس 1 پئی
 جا پدی اے۔ وڈے وڈے اروک فیصلیاں چکھے کتنا وہم سہم اے، طاقت چکھے کتنی
 ناطاقتی، زور چکھے کیڈا دھڑکا۔

اگوں سستی گھلیا پیونوں خط لکھاء

1- پر وس: دو بے دے وس وچ، بے وس۔

حاصل پتن گھاٹ دامینوں لکھ پہنچا

باغ محل سہیلیاں پتن دیو بنا

لنگھے خلق سلامتی بیٹھی کراں دعا

ڈول لکھائے بادشاہ سد بھلے معمار

رنگ محل تے باغچہ پتن کرو تیار

سستی سنے سہیلیاں کھیڈے جا نہجار

حاصل پتن گھاٹ دیو سستی اختیار

سستی نے مُدا اپنا اے وی ریتل رنگ وچ ای ولیھٹیا اے:

لنگھے خلق سلامتی بیٹھی کراں دعا

پر سرکار کنوں کوئی رُتبہ گھنن اپنے آپ نوں سرکار دے وس کر دیون ہوندا اے۔
سستی دی ارداس من کے آدم جام دے سروں وڈا بھارتھا اے۔ سستی جیوندی
اے سو کنیا مارن والی ہتیا نہیں ہوئی۔ اوہدا پتہ نواں درج ہو گیا اے سرکارے سو
اوہدی نحوست ہن رنگ محل وچ ای ڈکی رہسی تے پتن دے حاصل راہیں اوہدی
ڈور وی سرکار دے ہتھ ای رہسی۔ مُغل بادشاہاں وی اولاد نوں قابو رکھن واسطے
اجیے پر بندھ پئے کیتے۔

لنگھے خلق سلامتی بیٹھی کراں دعا

وچ اک ٹوک وی ہے حاکماں اُتے۔ کراں گراہی راہیں خلق دی سکت کھوہ کے اوہ
میری دے نال پیری والا پینترا وی دھاردے نیں۔ اسماں دعا گو ہاں لوک لئی۔
بھلا لوڑیندے ہاں مسکیناں ماڑیاں دا۔ جیویں کراں گراہی اوہ موکھ اے جس
پاروں خلق دی مُکتی تھیونی اے۔

ڈول لکھائے بادشاہ سد بھلے معمار
 رنگ محل تے باغچہ پتن کرو تیار
 سستی سنے سہیلیاں کھیڈے جا نہجار
 حاصل پتن گھاٹ دیو سستی اختیار

آدم جام ٹرت سستی لئی رنگ محل تے باغچے دے نقشے بنویندا اے۔ اُچیاں
 معماراں (اُسارواناں) کولوں۔ جیویں اگے ٹرت سستی دا پنجرہ بنوایا ہاس چندن
 دی لکڑ چروا کے تے اوہدیاں مورییاں تے موم ملوائی ہاس۔ پتن گھاٹ دا حاصل
 اوویں ٹرت سستی دے اختیاریں دیندا اے جیویں اگے لعل جواہر فرمان وچ
 ولھیٹ کے اوہدے نال دھرے آہے۔ جیویں پہلوں سستی دا آگہ اپنے ہتھ رکھیا
 ہاس مال زر راہیں اوویں ہن پیا رکھدا اے:

سستی سنے سہیلیاں کھیڈے جا نہجار

سستی کھیڈے پر نہجار سر۔ ریتل لیہہ اُتے رہ کے ای۔ ریتل کھیڈ ای
 کھیڈے جیویں اسیں پئے کھیڈنے آں۔ کوئی انہونی نہ کرے نا نہجاری۔ پر اوہو
 تے کڑو اے سستی۔ او سے نا نہجاری لئی تے اوس ایہہ سارا نہجاری رچھ کان گھدا
 اے۔

پتن بیٹھے پاتنی حکم سستی دے جاء
 حکم تھیا جس دیس تھیں کوہ پتن ونجے آء
 دیو خبر وچار کہی مشکل بنی ہے آء
 آکھاں فاتحہ خیر دا بیڑا دیو ٹھلا
 حال حقیقت راہیاں گھن سستی آن پکھین

دست اٹھائے سسوی بیڑے ندی ٹھلین
 ہور ہووے دل عاشقاں جیہوں ہور اکھین
 کارن پنوں ہوت دے ول چھل کنیں کرین
 سستی سنے سہیلیاں کھیڈے رنگ محل
 راہی دس آوندائے سنیہے گل
 کون کوئی کیا نام ہے جاسی کیہڑے ول
 ڈھونڈ آہی دل ہوت دی عشق لتھا گھٹ مل

پتن دی مختار تھی کے سستی دا ورتارا ہوشیار حاکماں والا اے۔ اوہ اپنے اختیار
 نوں انج پئی وردی اے، اہکاراں نوں کمیں لاکے لیکھا انج پئی گھندی اے
 جیویں پاندھیاں دی سہولت ای اوہدا مول مُدا اے۔ ایہہ باریک چھ پرتال
 ایہہ حسابی روک تاڑ۔ تے نال فاتحہ خیر لئی ہتھ اٹھاون نوں بیڑہ ٹھیلن دے حکم دی
 سینت بنایا اے۔ ایہہ سارا آہر پیکھنا ہے جیہڑا سستی رنگ محلین بیٹھ پئی
 کھیڈیندی اے تے ایس پیکھنے دے پڑدے چکھے پیا کھیڈیندا اے عشق کھیال
 جیہڑا اوس آپ لکھیا اے تے جیہدی مول پاتر وی اوہ آپ ای اے۔

ہور ہووے دل عاشقاں جیہوں ہور اکھین

ایہہ سستی دے ہن تائیں پورے رویے دا بیان اے سمجھو۔ ماں نال جیہڑا، پیو
 نوں چٹھی، پتن پر بندھ، سارا ”ہور“ اے جیہوں آکھیا، دل والے ”ہور“ نوں
 اوہلا دین لئی۔ اوہلا وی ہور کولوں دینا اے، اوس ویہار کولوں جیہڑا سستی دے
 دوالے پسریا گھلا اے۔ لوک ریتی جوڑ وچ ”ہور“ لفظ دے کنیں بھیت نہیں۔
 ”ہور“ ودھ توں ودھ سمیٹن وی اے تے اپنے تت ست توں قدرت توں وچھڑن

وی، گل اکائی چھوڑ کے دو جا تھیون وی۔ ایہو ہور دل وچ دھاری تے مونہوں
 آکھی نوں ہور کریندا اے۔ ایسے ہور نوں ہورنا اے سسی ایہدی ہورنی راہیں۔
 پتن لہندے پاتنیاں نوں کون کوئی کر کے، بے ہوند کر کے، وچوں اپنا ہوت
 پئی بھالدی اے سسی۔ ”گھٹ“ سسی دا اپنا روح قلبوت وی اے تے گھاٹ
 وی۔ گھٹ گھاٹ اک تھی گیا اے۔ جو مل و بہار دا ہا اوہ عشق نے آن ملیا
 اے۔ و بہاری رنگ محل وچ عشق رنگ پیا کھیڈیندا اے۔

پتن بیٹھے پاتنی کرہوں رنگ پئی
 کستوری دی مہمہات کوہاں مُشک گئی
 کچم دے کروان دی سسی خبر لئی
 بند ترے پشواز دے دُونی بھل گئی

پنوں نہیں آیا۔ اے زری کیچمیں کروان دے پتن تے ڈھکن دی خبر ملی
 اے۔ خبر دا رنگ ویکھو۔ پاتنی پتن تے چوکس بیٹھے نیں۔ سسی جیویں اندر بیٹھی
 اے اوہناں دے۔ کرہوں رنگ تے روز ای پوندی ہوتی پر اج دی رنگ ہور
 اے۔ ایہہ کنسوتوں خشبو بن گئی اے، کستوری دی مہامہک جیہدا کوہاں تائیں سپار
 اے۔ کستوری نوں فرید نے بندے دے گھسے تت ست دی رمز بنایا اے۔
 کستوری اوہ اندر جوی سکت ہے عشق دی جواک رنگ دی میل ہے، کالکھ، مل
 و بہار نال روس اوہدی نابری۔ ایہہ کالی سگندھل 1 ہوند ہے نویں جیہڑی رات
 ویلے ونڈیندی ہے و بہاری دینہہ نوں اٹھلن لئی۔ پر ایہہ ملدی اے جاگدیاں
 نوں:

1- سگندھل: سگندھ والی، خشبودار۔

رات کتھو ری ونڈیہے ستیاں ملے نہ بھاؤ

جیہناں نوں ایہدی ٹوہ ہے ایہدی آس ہے۔ پتن دا دینہہ سستی نوں ملاپ
رات ہو گیا اے۔ اوہدا ویہاری ویس پتن تختاری والا لہہ گیا اے۔ پشتواز دے بند
ٹرٹ گئے نیں۔ دَونی بھل گئی اے۔ تن من حاضر ویہاروں آزاد تھی گیا اے۔
اک تھی گیا اے آزاد ہو کے۔ حاضر دی غیبی غیب دی حاضری اے، پُنوں
دی، کچھ بیٹھے پُنوں دی جیہڑا کرہوں دی رنگ بن کے سستی نوں پُجیا اے۔ دَونی
گہنا اے متھے دا۔ ایہہ تاج دا نشان اے۔ نارنوں ویاہ راہیں ملن والے ملکھی
رُتے دا بھرم دیندی اے دَونی۔ سستی نے آپ بنایا ہے ایہہ بھرم، نار دے
ویہاری روپ وچوں چھٹ نکلن لئی۔ اوس روپ نوں ورتیا ہے اوسے دا تروڑ
کرن لئی۔ دھوبی ماییاں دی مرضی دے سائمنے اپنی مرضی کھڑی کرن لئی، دھوبی
ماییاں نوں دس لئی جو میں اُچیرے میل وچوں ہاں، میرا ویاہ اوسے میل وچ ہونا
اے، ہو یا ای ہو یا اے سمجھو۔ تسیں میرا کھیہڑا چھڈو۔ وت وی جد اڈکی گھڑی
آئی اے تے اوہدا وارانج ہو یا اے سستی اُتے جیوس دھاریا روپ متے اصل پیا
بندا ہا۔ بھرم متے اپنا رنگ جماؤ ہا اچتیں۔ دَونی اوہ چدڑ وی اے جیہڑی موئی رن
اُتے پاوندے نیں۔ اُتے مرن والی دا شجرہ لکھیا ہوندا اے۔ سو دَونی تاج وی
اے، داج وی، موئی ہستی دے حسب نسب دا چیتا وی۔ پُنوں دی دس والی
کستوری دی مہمبات نے سبھ بھلا دتا اے۔ کروان دے مالک کچھ دے سوداگر نیں،
پُنوں دے بھراء ببن بیہا۔

سستی کہے سوداگراں لے کے نام نشان

کارن پُنوں ہوت میں بند کیتا کروان

بھار بے تئساں چھڈاونا و ہلا کوء جوان

جالیاؤ کیچمیں ہوتاں دا سلطان

سسی مڑ پتن مختاری دی گرسی سانجھ گھدی اے۔ پر ہن اوہ گھل کے اپنا مڈا
اگیرے پئی دھریندی اے، پتن مختاری گھنن دا کارن، پئوں نال میل۔ ہن اوہ
مونہوں وی اوہا پئی آ کھدی اے جو دل وچ اے۔ دل دا ”ہور“ تے مونہہ دا ”ہور“
اک تھی گئے نیں۔ ایہہ اک ہن باہر پسرے ”ہور“ نوں ساہواں پیا ٹکروا اے۔

ببن بیہا کارواں مسلت بیٹھے آ

وانی سوئی کرہلی کوء چڑھے پلانا پاء

اک رہاں وچ مال دے ڈویا کچم جاء

جیہناں بنھایا کارواں تنہاں کیہ سکھ وہا

ببن بیہا دوسو دا گر بھائی والاں دے ناں نیں۔ خبرے کتھاؤں آئے نیں ایہہ
ناں پر جا پدا اے ببن وچ ب اے، باپ، تے بیہا وچ بی بی۔ ببن پور رنگا
کھروا اے۔ تے بیہا نارو پ ملوک نر۔ وپاری بھائی والاں دی جوڑی
وچوں اک کھروا ہووے تے دو جا ملوک تاں ای کم راس ہوندا اے۔

ببن بیہا دی مسلت اوہا اے جو وپارنوں وارے وچ اے۔ اک
رہے مال کول دو جا کچم ونج کے جیلہ کرے۔ پئوں نوں آنے۔ ویکھو مسلت دے
رنگ۔ دو جی سطر دی اُلاویں اُتاوُل کیویں ٹرت تریجی دے ٹھنڈے تولویں
پر بندھ وچ وٹ گئی اے۔

ببن پلانا اڈیا اڈن کھٹولی ناؤں

باراں منزل دی منزل دا چڑھیا تک گراؤں

روند اوڑیا کچھے انیاؤں لوکا انیاؤں
 پتن بجھن کارواں پوے رسوئی کاؤں
 بسن جلائے کپڑے پنوں آگے جاء
 بدلے تیرے بادشاہ آیا ساتھ منہاء
 پتن جیں دی حاکمی چھوڑے بھارتکاء
 واڑی سر پر اُجڑے راکھا چوری پاء

بسن دی سواری اُون کھٹولی اے، اوس ویلے دا خیالی جہاز۔ پر ایہہ سفر خیالی
 نہیں۔ کچھے مال چھڈاؤن دی سوڑا اے۔ باراں منزلاں نوں اک کیتوس۔ ”باراں“
 ویلے دی ونڈ وی ہے تے تھاں دی پندھ دی وی۔ باراں کرنی دی متھ اے۔
 ورھے، منزلاں۔ ویکھو بسن دی ایہہ دوڑ تے مال سنبھال لئی ہے پر ایہا دوڑ مال
 سنبھال دے ویری عشق لئی وی ہے۔ جوڑ آپ اپنا ترور اے۔ اکو پندھ دے دو
 اُلٹویں ٹیچھے نہیں۔

کچھ اپڑکے بسن جیہڑا پیکھنا رچایا اے اوہ سوداگر میل دے کچھ دی حاکمی نال
 لاگ دیاں پرتاں دا نقشہ اے۔ کچھ دی وسوں دی گذرو پارتے ہے۔ کچھ سمندری
 پتن اے۔ سمندروں آیا مال کیچھی سوداگر کرہوں تے لد کے سندھ ہند دیاں
 شہراں وچ کھڑ وپچدے نہیں، تے پرتدی پھیری سندھ ہند دے سوڈے لد کے
 کچھ آندے نہیں سمندریں تارن۔ وپاری پوری سونہ سار رکھدے نہیں ہر اوکھ
 سوکھ نال بیڑن دی۔ کیہ کرنا اے تے کیویں۔ کیہ آکھنا اے تے کتھے۔ بسن
 پہلوں تے پورے شہر دی وسوں اگے ہال دُہائی گھستی اے۔ ”انیاؤں لوکا
 انیاؤں“۔ پورا لوک نال رلا یوس۔ ماڑے پنے کئی پانڈی سبھ بسن دے کسب نال

بدھے ہوئے نیں۔ لوک اُبھار نال ای حاکمی تے بھار پونا اے۔ ببن دی آکھنی
 لوک نوں ونگاردی اے اُٹھو وڈا ہتھ ہو گیا جے تہاڈے نال۔ میں تے تہاڈے
 نیاؤں نوں پیا رونا ہاں۔ جے کاروان پتتاں تے بجھن لگ پئے تاں سمجھو تہاڈی
 رسوئی نوں کاں پے گئے۔ ٹگر گیا تہاڈا۔ ویکھو سوداگر میل دی نویں سیاسی سرت
 دی پونج۔ ویکھو ایہدا فرق آدم جام شاہی دی ونم باندھ نال تے دھوبی سیپ دی
 ریت باندھ نال۔ ببن دا پنڈھ، کچھ وژن دا رنگ، اوہدی دربارے گل، سارے دے
 چکھے اک خاص ادم اے وسیلہ بناون تے کم کڈھن دا۔ ببن نوں پتہ اے بادشاہ
 نوں ایس کم لئی کھرن کیڈا اوکھا اے۔ جد تائیں لیہنوں اک وڈیرا سوال نیاؤں
 دا، لوک دے رزگار داتے حاکمی دی اپنی ساکھ دا نہ بنایا ونجے کم نہیں سرنا۔ ببن
 کول رچھ سارے نیں۔ لوک نوں بھڑکاون تے بادشاہ اگے کپڑے ساڑ کے
 روون جو گل اخیر تے اپڑی کھلی اے۔ پتتاں والے ڈکیندے نیں پئے ساکوں۔
 راکھے چور بن گئے نیں۔ نالے ایہہ وی جو توں راکھا ایس ساڈا۔ نہ گیوں تے
 ایہہ چوری تینڈے سر پے جانی او۔ جے راکھے تے چوری پے ونجے تاں اوہدی
 ساکھ نہیں رہندی۔ پورے وپار و بیہار دی واڑی اُجڑی ایہدے نال۔ سارے
 پیکھنے دے وچوں اک باریک ہتھ اوہ پُوں دے اندر وی گھتیندا اے اوہنوں دس
 کے جو ایہہ سارا گجھ اک نار پنی کریندی او تینوں ملن لئی۔ پر ایہہ گل سدھی نہیں
 آکھدا۔ وڈے پواڑے دا انگ بنا دیندا اے وپارل ۱ رمز راہیں۔ جانے تینڈی
 بادشاہی تے ساڈے وپار دوہاں دے بھا دی مُشکل بنی او۔ تینڈی چاہن والی نے
 تکرڑی دے اک پلے وچ ساڈا کاروبار ساڈیاں جاناں دھریاں نیں تے دو جے

1- وپارل: وپار دی، وپار نال جُوی ہوئی۔

وچ تینڈا ملن - (بھارتکاون تکڑتے مال تولن ہے)۔

پچھ گچھ لے کروانیاں دھم گھتی دربار

نال نہ پونچے بادشاہ جند و نجاون مار

کرہوں بدھے سن سائیاں سوکھڑ کوہے نار

برہوں وگائیاں کاتیاں گذر گئیاں دوپار

ببن دی کاریگری سرگئی اے۔ کروانی اوٹھاں والے اوٹھاں نوں پالن سانہن

وگاوں والے وی ہوسکدے نیں تے سوداگر وی۔ سبھ پچھ گچھ کر کے ببن دے

مگر آ کھلوتے نیں۔ دربارے دھم آ گھتی نیں۔ (”دھم“ اوہا اے جیہنوں

اجوکیاں اخبارچیاں ”احتجاج“ یا ”پروٹسٹ“ بنایا اے، دھم توں ڈردیاں۔) سمجھو

ایہہ کروانی یونین جیہڑی دربارے دھم پئی گھتیندی اے، فریادی نہیں پئی تھیندی

بھونیں وال ہالہ خور درباری ورتارے موجب۔ کیونجو ایہہ دربار ہے ای سوداگر

شاہی دا جیہدا مڈھلا وسیلہ ای کروان نیں۔ کروانی آہندے نیں بادشاہ توں نال

نہ پونچیں تے اوہ نارکوہ دیسی ساڈیاں ساتھیاں نوں سنے کرہوں۔

نار دی چاہ دی گل جیویں جیویں پئی ہوندی اے تیویں تیویں پنوں دے

اندروی اوہدی چاہ پئی جاگدی اے۔

برہوں وگائیاں کاتیاں گذر گئیاں دوپار

دیکھو ایہہ اڈٹھ کاتیاں بن برہوں دیاں۔ چتار 1 سار 2 وچ وگیاں نیں دوپاسیں۔

نہ سستی پنوں نوں ڈٹھا اے نہ پنوں سستی نوں۔

دیکھ ببن دی عاجزی چلن کیتا ہوت

1- چتار: تصور، تخیل۔ 2- سار: خبر، سمجھ۔

صحبت رہی مصاحبہاں پیا محلیں سوت
 رات اُجالا چاننا تاریاں سندی جوت
 پتن بدھے جت کارواں دانہ پانی اوت

”عاجزی“ اتھے جھکن نون نہیں مجبوری اے۔ بسن دی مجبوری ظاہرا بادشاہ دی
 وی مجبوری اے۔ سو چلن کیناس۔ فیصلہ کر گھد اس چلن دا۔ مصاحبہاں دی صحبت
 چھٹ گئی اے محلاں وچ رونق ٹھنڈی پے گئی اے پر ایہہ سطر باہری حالت نون
 گھٹ تے پُنوں دی اندرلی حالت نون ودھیرے دسندی اے۔ اوس دے اندر
 جیہڑی تانگھ جاگی اے اوہنے محلاں دی رونق تے مصاحبہاں دی صحبت بھلا دتی
 اے۔ ہُن کوئی ہور جہان اے اوہدے اچیتوں اُگھرن ہار۔ ہُن مخلوکیاں 1 راتاں
 دے عیش اکھوں پریرے تھی گئے نیں۔ کوئی ہور چاننی رات اے ہُن تاریاں دی
 جوت والی۔ کوئی اڈھی راہ پئی سچھندی اے اپنے اندر، اُن سوہی۔ پُنوں نون
 اچیتوں سہی پیا ہوندا اے جو اوہدا جیون اوس پتن تے ہے جتھے کارواں بدھے
 پئے نیں۔ جتھے اوہدی سوداگر شاہی ہوند مکنی اے۔

ودیا ہون ماؤ تھیں بنھ کھلوتا ہتھ
 پیا سوال خُدا دا ہور نہ آکھی کتھ
 نہ جھیرا نہ معاملہ نال کسے نہ ستھ
 بدھے بھار چھڈاؤنے آواں لکھ پلکھ

ماں کولوں اوہلے ای رکھدا اے پُنوں اپنی اندر ورتی۔ ”ہور نہ آکھی کتھ“
 اوہلے لکائیوس اوہ کتھ جیہڑی پتن والی نار اوہدی اندر ہلائی اے۔ مینڈا نہ کہیں

1۔ مخلوکیاں: محل دیاں۔

نال جھیرا اے نہ معاملہ جس پاروں کوئی ستھ بہنی اے اُتھاں۔ میں تے بدھے
 بھار چھڈاؤنے نیں۔ مینڈا فرض جو ہويا بادشاہ ہوون پاروں۔ بس میں گیتے آیا
 لتھ پلتھ۔ ارتھالیاں (ڈکشنریاں) ”لتھ پلتھ“ دے اکو ارتھ کریندیاں نیں: لہڑیا
 ہويا۔ جانے پُنوں آہندا اے میں معاملہ نیڑے کے لہڑے ہتھیں پرت آونا اے
 ٹرت۔ پرتھ پلتھ بالاں دی کھیڈ بولی وچ اک دو جے نال ساواں ہوون نوں
 آکھدے نیں، سر چڑھی لاه کے۔ پُنوں بالاں دی کھیڈ بنا دکھالدا اے ماں نوں
 ایہہ سفر۔ ماں ایہہ سدھا جیہا کم اے توں ایہدے وچ ہور نہ گجھ پئی دیکھ۔ پر
 پُنوں دی آکھنی دیندی اے جو اوہ آپ ایس کم دے اندر کجھ ہور پیا ویکھدا
 اے جیہنوں لکونا ای بندا اے۔ سرل بولاں دا ”تھ“ اُتے مُکا (ہتھ، کتھ، ستھ،
 لتھ، پلتھ) دیندا اے جو گل ظاہر تے سرل جاپدی اے پر اوڑک ہے سنگھنی تے
 اوکھی۔

بدھے بھار چھڈاؤنے آواں لتھ پلتھ

ایہہ رمز روپ وچ تے وی اے پُنوں دی کہانی دا۔ اوہ اپنی سوداگر شاہی ہوند دا
 بھار لاہن چلیا اے تے لتھ پلتھ آوناس۔ بھراواں لہڑنا اے اوہنوں چھڈی ہوند
 دے نشے نیندر وچ پر اوس سستی ول پرت کے سر چڑھی لاه دینی اے۔

جیہناں ڈٹھیاں جیویئے مرئیے دُور گیاں

کرودیا کیوں جو لپئے اکھیں ویکھ لوواں

کر لکھیا بھیج آدمی چھٹسن ویکھدیاں

گھت فوجاں تھل گاپئے مل تڑندا گھریں گیاں

پرماں نوں رڑکدی اے پئی گجھ۔ پُنوں نوں ٹورن بھارا جاپداس۔ آہندی اے

آپ نہ جا۔ آپ گا بک دے گھریں ونجن نال مُل ترخدا اے۔ مُل ترشن وپاری
 دے وارے نہیں ہوندا۔ سو ماں وپاری حاکم پترنوں اوہدے بھلے دی سلاہ دیندی
 اے۔ تینڈا لکھیا فرمان ای نہیں درشنی ہنڈی وی او۔ ویکھدیاں چھوڑ دیسن اگلے
 بھار۔ نہ چھوڑیسن تے فوجاں چاڑھ تھل گاہ دیسوں۔

ہور ہووے دل عاشقاں جیہوں آکھن ہور

ڈھور چور نہ دسدے دسن ماہنو چور؟

حلوہ ونج نہ کھاونا فوجاں شہر بھنہجور

ہتھیں گھلدی گنڈھ نوں کیوں دندیس لائے زور

جیہڑی گل چکھے سستی بارے اکھیجی ہن سگوس پُنوں تے آ لگی اے۔
 پُنوں دی آکھنی وی گج اے اوہدی کرنی دا۔ سستی پتن مختاری دے پیٹھو پیٹھ
 اپنے مہینہ دی ٹوہ وچ اے، پُنوں سلطانی فرض دے پیٹھو پیٹھ۔ عشق دا چور،
 ویہاری بُکل۔ ڈھور چوراں کول چوری لکاون دے بہوں ول ہوندے نیں۔ عاشق
 تے ہوئے انسان چور۔ اوہ کیوں ظاہر کرن اپنا آپ۔

چوری مالکی دی مترسی بھین اے۔ پرانیاں ویلیاں وچ گجھ پشو پال ٹا بریاں
 دریاواں دیاں کندھیاں تے واہی کر کے بھونیں وال بن گمیاں تے پرانی سانجھ
 ورتوں مالکی دے بھار پیٹھ آ گئی، تاں ڈھور چوری اک کسب اک رہریت بن
 کے مالکی دے نالو نال ٹر پئی۔ مالکی اصل چوری اے۔ ہزاراں ہیدیاں دی کمائی
 اُتے قبہندی اے اک مالکی دی گرسی۔ مالکی اپنی چوری نوں رنگ رنگ دیاں
 دھرماں بھرماں وچ ولھیندی اے۔ ہور کریندی اے تے دیندی ہور اے۔ سادھ
 ای نہیں مُنصف بن بہندی اے۔ عاشقی ایس چوری دا تروڑ اے۔ چورنوں مور

اے۔ عاشقی مالکی دے جی چرا کھردی اے۔ اوہناں کنوں مالکی چھڈا کے مالکاں
 دی ٹکرتے آن کھلہاردی اے اوہناں نوں۔ سستی بن دسیوں ای پُنوں بادشاہ
 نوں بادشاہی کنوں چرا کے عاشق بنا گئی اے۔ ہُن عاشق پُنوں بادشاہیوں ہور
 ہو یا ماں نوں بادشاہ ہو پیا وکھیندا اے۔ باریک سیاسی سوداگر بادشاہ۔ اکھے
 بھولیے مائے فوجاں چاڑھنیاں حلوہ کھاون نہیں ہوندا۔ اگوں وی فوج ٹکرسی بھنبھور
 دی۔ جنگ لگسی۔ میں کیوں ایس اوکھت وچ پاواں اپنے تخت نوں۔ سوکھا کیوں
 نہ نیڑاں معالے نوں۔

بھٹھ کر ہوں سن سائیاں بھٹھ پتن بھنبھور

عمر تمر سومرا پتر جو لیاں ہور

کاوڑ آیا ماؤتے نہ کر امہڑ شور

قولوں جھوٹھا میں تھیواں دوہیں جہاںیں چور

ماں ملکہ والا رنگ چھوڑ ٹھیٹھ ممتا تے آن کھلوتی اے۔ چلھے وچ پوے تینڈا
 بادشاہی فرض۔ میں پتر گوا لواں۔ وڈیا عمر تمر سومریا۔ عمر تمر سومرا اک وڈا ناں
 نیاں والا سیانا حاکم گذریا اے سندھ وچ۔ ۱۳۵۵ توں ۱۳۹۰ تاں راج
 گھکایوس۔ عمر نے اک پنڈ واس کیری گڑی ماروی نوں ادھال کے محلیں رکھیا۔
 ٹیل لایوس پر ماروی اوہدی حرص اگے نہ لفی۔ اوڑک عمر نے ہار کے چھڈ دتی
 ماروی۔ متے ماں نوں اپنا بادشاہ پتر کسے نار دی حرص وچ پھسدا جا پدا اے۔ عمر
 تمر سومرا کیوں بنا ایس توں بھونیں وال ہالہ خور بادشاہ۔ ساڈی سوداگر بادشاہی لئی
 اوہ کوئی مثال نہیں۔ ایہہ پئی آکھدی اے ماں پُنوں نوں متے۔

کچم دی سوداگر شاہی دا کوئی ہالہ خور اگا پچھاتے نہیں جا پدا۔ ایہہ کھلوتی ای

کروانی و پار اُتے ہے۔ پر سوداگر شاہی نوں ہالہ خورشاہی والا مکھوٹا بناون دی اوہدا
 نلکہ متھے تے لاون دی لوڑ تے ہوندی اے لوکاں دی نظر جو او سے دی گجھی
 ہوئی۔

حافظ برخوردار ویلے دے پنجاب وچ سوداگر راج مغل شاہی دا انگ ہا،
 بھاویں ہتھ پٹھ رکھدی آہی لیہنوں مغل شاہی۔ پر وڈیرا یورپی سوداگر راج وی ہند
 دیاں پتاں تے بیٹھا دسدا ہا نظر والیاں نوں۔ کچھ دی سوداگر شاہی متے نشان
 ہووے لیہناں سوداگر شاہیاں دا، جیہناں نوں پرچون لوڑ جا پدی اے اوس ویلے
 خلقت دی۔ ایسے پاروں لوک ریتیاں سستی تے سوہنی دیاں قصیاں وچ سوداگری
 و بہار نوں عشق نشانے دھریا ہے گھنا اوس ویلے۔ ”مرزا صاحبان“ وچ حافظ
 ہوراں ٹابری بند بھونئیں والی نوں پرچولیا اے۔ اوس قصے وچ اورنگ زیب دے
 ویلے دی تزوکی اپنے ہتھوں آپ مریندی ہالہ خورشاہی شاعر دے ساہنے ہے
 تے ”سستی“ وچ و پار جیہڑا اے شاہی بنیا تے نہیں پر ہتھ پیا سپاردا اے اوس
 پاسے۔ پُوں نے ”ہتھیں گھلدی گنڈھ نوں کیوں دندیں لایے زور“ آکھ کے
 گھنڈ سیانے حاکماں والا پینترا دھاریا۔ ماں ایس پینترے نوں ٹوک کے پرانہہ کر
 دتا تے اپنے پتر نوں سنبھالن دی کیتی۔ پر پتر اگوں کاوڑیا بادشاہ بن کے بڈھی دا
 مونہہ بند کریندا اے:

قولوں جھوٹھا میں تھیواں دوہیں جہانیں چور

ویکھو عمر تمر سومرا پرت آیا جے عاشق چور نوں اوہلا دین لئی۔

وائی سوئی کرہلی ہوتاں لئے پلان

رزق مہاراں چایاں ان نہ ملیو کھان

نیندر بھکھ نہ عاشقاں عشق بھلیری بان

نہ ڈر رہندے موت تھیں مول نہ لوڑن جان

ایس چوسطری وچ وپاری ہوتاں دی اُتاولی لوڑ تے عاشق پُنوں دی اُتاولی لوڑ دا
عجیب جوڑ توڑ بنیا اے۔ جیہڑی نیندر تے بھکھ نوں نہیں جاندی جیہڑی وائی سوئی
نوں باراں منزلاں اک کر پئی بھجندی اے اوہ پُنوں دی عاشقی اے کہ ہوتاں دا
وپار کہ دوویں۔

دو ٹکراویاں کرنیاں کیویں اک تھی ٹھلیاں میں تے ڈیڑھ دو چوسطری وچ
تھل دا پنڈھ نیڑ بھنبھور جا پجیاں نہیں۔ ایہوں حافظ صاحب دی کلا آ کھئے کہ
لوک ریت دا پوکھوں۔ یا آ کھئے جو ایہہ کلا لوک ریت وچوں ای نکلی اے تے
لوک ریت نوں سار اُسار کے نواں کریندی اے پئی۔

نہ کرہاں نوں چاروا نہ اسواراں طعام

کھاو نوں روزہ رکھیا نہیں نیند حرام

پُنوں جا وکھالیا سستی ایہہ مقام

کرہوں چھڈو وچ باغ دے محلین کرو آرام

ہوت وپاریاں دی اُباہل رزق پاروں اے۔ مہاراں چاون مونہہ موڑ گھنن وی
اے تے سواری تیز وگاؤن وی۔ رزق کروانیاں کنوں مہاراں چائیاں میں تے اوہ
اپنیاں مہاراں چاء رزق مگر بھج پئے نہیں۔ ڈنگ دا ٹگر گھساؤ روزہ سمجھ کے۔ ایہہ
جیہڑی انہونی ہوئی اے پتاں اُتے روک والی ایہہ اثرت اُپا کرو نہیں تے کاروبار
دی ساکھ نہ رہسی، گاہکی گھٹیج ویسی تے منافع تھوہسی۔ نیندر تے بھکھ دوئے
ویہار وچ بنھی رکھن دے وسیلے نہیں۔ نیندر اُسرت کسرت ہے، اویسل۔ جو ہے

اوہنوں نہ سمجھن، سگوں او سے نوں ٹھیک سمجھی آون۔ بھکھ لالچ ہے ویہاری کھادھ
 دا۔ عشق وکھری بان اے وکھری خصلت وکھرا سبھا۔ بھلیری بان ہے ایہہ۔
 اچرچ۔ ماڑو وی جوالو وی۔ ہوت سوداگرں نیندر بھکھ چھڈی ای کاروبار دے
 ودھالئی اے، ہور نیندر بھکھ لین لئی۔ عاشقی دا رزق منافعے نوں گواون وچ اے۔
 منافعے وئی سرت نوں اوہدے سودھے سچیت اچیت نوں گواون وچ۔ عاشق نوں
 منافعے وئی جان نہیں لوڑیدی۔ سو رزق نے مہاراں چائیاں نیں اوہدیاں کچھوں
 بھنبھور ول۔ کچھ دا مطلب ودھا ہے، وافرے۔ بھنبھور بھن کے بھوردا اے۔

عاشقی کیہ اے؟ سانجھ مانن دی ویہل۔ ایہہ سچ اے، قدرت دی بنتر دا تت
 ست۔ ایہہ ہو سکئی ہر ہوند وچ ہے، ہر پل، کتے موکلی کتے سوڑی۔ جتنا مل دا
 بھار ہے اتنی ایہہ سوڑی اے تے جتنی ایہہ موکلیردی اے اتنا مل دا بھار
 گھشیندا اے۔ عاشقی دی سُر خروئی مل نوں اصلوں مکاوان وچ اے جیویں مل دا
 سرن عاشقی دے مول مکاء وچ اے۔

پنوں نوں ببن دی سوڑ پچھے کاروان دی باندھ پچھے گھلی میل تانگھ پوہ گئی
 اے۔ اوہدے اندر لی سانجھ ویہل ودھی اے تے سوداگر شاہی پچھوکر دی ساجی
 ہستی سُنکڑ گئی اے۔ اوہ ہن کچھ دا سلطان اے نہ ملکہ ماں دا پتر۔ اوہ ماں نال
 سوداگران نوں دتے بادشاہی فرض والے قول دی گل پیا کریندا اے پر ایس قول
 دے اوہلے اوہ قول اے جیہڑا اوہ اک نویں جیون دے اڈٹھ درشن نوں دے بیٹھا
 اے۔ سو عجب سفر اے کچھوں بھنبھور دا، تے عجب ترورویں بھوت اے ایس پنڈھ
 دیاں پاندھیاں دی۔ کرہوں تے اسوار سوداگر ہوت پنوں نوں اپنے کم لئی گھدی
 ویندے نیں تے پنوں اوہناں نوں اپنے کم لئی۔ سوداگر سوداگر شاہی نوں مڑ

کھلہارن لئی تے پُنوں سوداگر شاہیوں لہہ کھلوون لئی۔ وائی سُوئی، واء دے دیوتے
 دی اُوٹھنی دھی، اک دوہری دوڑ وچ ٹھل پئی اے۔ ایہہ ٹکراویں دوڑ سستی دے
 باغ تائیں پُچھندی اے دوہاں دِھراں نوں اِکو ویلے۔ حافظ دی کلا دی دوڑ وی
 دوہری اے۔ اوہ اک ادھی سطر راہیں سستی پُنوں نوں لوک ریتی عاشقی دی سند
 وی پھڑا دیندی اے ویلے توں پہلاں ای۔ پر نال ای اوہناں نوں لگاتار جگڑویں
 ٹکراویں کم وچ پا کے پیر پیر تے پرکھدی نتاردی اے۔ نہ عاشقی اکہری سواہری
 اے نہ جوڑ کلا۔

کرہوں چھڈے وچ باغ دے محلیں لتھے آ

تھکے آ ہے راہ دے سْتے پلنگ وچھا

نینیں نیند چروکئی پوندے گئے اُنگھلا

سین لتھے وچ باغ دے سستی خبر نہ کاء

پر ایہہ کیہا اُتار اے کچھوں چڑھی چڑھت دا؟ نیندر تے بھکھ نوں عاشقی والا
 انکار کتھے گیا؟۔ اگے پُنوں دے شہروں آئے سوداگراں دا سُن کے کستوری دی
 مہمبات کوہاں تے کھلر گئی آہی۔ اج پُنوں آپ سستی دے محلیں سْتا پیا اے
 تے سستی نوں خبر ای کوئی نہیں۔ کیہ ایس گل دا بھیت ”مھلیں کرو آرام“ وچ
 اے۔ کیہ ایہہ ”آرام“ اوس نیندر دا اگونہا پر چھاواں اے جس اگوں عاشقاں نوں
 وچھوڑنا اے۔ کیہ باغ وچ پُنوں نہیں لتھا سین لتھے نہیں۔ سین ویاہ راہیں بنے
 ساک ہوندے نہیں۔ کیہ ایہہ سوداگر ہوتاں دی جنج اے اپنی غرض تے ڈھکی،
 جیہدے لاڑے نوں سستی نہیں پچھاتا۔ کہ سستی دا مالک مختار روپ اوہدی عاشقی
 نوں دھندلاند اے پیا؟

بھکھے کربل باغ دی کوئی نہ چھڈن ڈال
 مائی جھگڑوں چھڈیاں آیا دودھ اُبال
 گوکاں مائی پائیاں ہال مہائنا ہال
 لاکھی باغ سوداگراں چھڈ کر ہوں پامال
 سستی سنے سہیلیاں باہاں وڈھ وڈھ کھا
 کر ہوں سنے سوداگراں کانہیں دیو وچھا
 لاکھی باغ اُجاڑیا جاسن کیہڑے داء
 سن بھاراں سن کربلاں دیساں ندی رُڑھا
 وڑیاں باغ سہیلیاں کانہیں پیاشوکار
 کر ہوں تے چرواہیاں کر کانباں دی مار
 کول سستی دے آن کے کیتی گٹ دو بار
 نام دسو کروان دا کیہدے چائے بھار
 عرض کیتی چرواہیاں دست کھلوتے بنھ
 اسیں پیار تھو آدمی کانباں مار نہ جھن
 جھالو مندا چور تھیں اوکھی دینداسن
 کر ہوں چھڈے جنہہ باغ وچ رنگ محل سون
 ناؤں سن رنگ محل سستی باہاں وڈھ وڈھ کھا
 بھٹھ پتن بھٹھ بیڑیاں اگ لگے دریا
 کون کینے آدمی محلیں ستے نی آ
 جاؤ سٹھ سہیلیاں دیو بھلی سزا

باغ سستی دی مالکی ہے سنے رنگ محل۔ سستی پتن مختار اے۔ اوہدی مالکی
 مختاری چکھے بھنجنجور دی شاہی دا ہتھ اے۔ ہن تائیں کسے پاسیوں سستی دے
 رتے نوں اوہدے حکم نوں ٹوکن دا ایرا وی نہیں دسیا۔ اج بھکھیاں اوٹھاں باغ
 نوں مونہہ گھٹیا اے تاں سستی دی پردھانی نوں دھکا وجا اے۔ سستی دا مالی
 رکھاں دی ماں اے۔ دُدھ اوہدی پال سنبھال دی رمز اے۔ اج ایس دُدھ وچ
 اُبال آیا اے تے مالی دے مونہوں جھگوں چھٹیاں نیں۔ ویہاری درجے بندی
 وچ ہر وڈے چھوٹے اہکار دی اپنی چودھر ہندی اے۔ ایہہ چودھر اوہدی ہستی بن
 ویندی اے۔ چودھر نوں ماڑی جیہی ونکار وی پوری ہستی نوں ہلا دیندی اے۔
 دُدھ پال سنبھال اے پر ایسے دُدھ نوں اٹھاں دے چرن نے اُبالا دے کے
 مونہہ دی جھگ بنا دتا اے۔ مالی نوں رکھاں دا ای نہیں اپنے درجے دا وگچا وی
 اے۔ اوس سدھا سستی نوں نہیں رپورٹیا معاملہ۔ مہانتاں ملاحاں پاتنی اہکاراں
 نوں سدیا اے ہال گھت کے۔ ایس ہال نال سستی نوں خبر تھئی اے جو

لاکھی باغ سوداگراں چھڈ کر ہوں پامال

مالی دی ہال سانوں چھاں کچھاں بلکھناں دی ہال چیتے کریندی اے جو اوہناں
 رڑھدی سستی نوں اپنے شکار نوں اتے دھوبی دے ہتھ آوندی ویکھ کے گھتی:

اور مہانتا اور

سوداگراں نوں سستی ڈکیا ہویا اے۔ سو متاں جاتوس جو اوہا ڈکے سوداگر بھوتر
 گئے نیں۔ اپنی خاص فوج سہیلی برگیڈ نوں اوڈر کیتوس:

کر ہوں سنے سہیلیاں کانہیں دیو وچھا

لاکھی باغ اجاڑیا جاسن کیہڑے داء

مالکی دی انکھ سستی وچ پلو پل بھڑکدی اے۔ ایہہ پہلوں ات ماڑیاں
 مسکیناں نوں ای لوہندی اے تے مڑ بکھدی اے مسکیناں دے اندروں عشق
 جھال وکھ کے۔ جیویں چھمکاں دی مار وچ آئے رانجھے اُتے ہیر ہس کے مہربان
 ہوئی۔ چرواہیاں نال سستی دے جھیرے والا کھیلاڑا حافظ قصے دے وچکار دھریا
 اے ماڑیاں کیریاں دے اصل بھارتے مالکی دی اصل ہول نوں آہمو ساہنے
 کرن لئی، مالکی بھرم دی چڑھت نوں چڑھا وکھالن لئی جیہڑی عشق نے لاپنی اے۔
 (مالکی بند وسیب دے ایہو جیہے کھیلاڑے قصے وچ مڈھوں آئے نیں تھان
 تھان۔ مکھ بول وچ آدم جام دے دربارے، دھوبی گھر وچ، پُنوں دے محل تے
 کچ بزار وچ۔ ایہہ کھیلاڑے گھرے نیں قصے دے، مل سلانی دے اُنے تے عشق
 پوٹے دے کھولے۔) لاکھی باغ لوک کہان وچ پیا آیا اے چروکا۔ لاکھی لفظ وچ
 پھل پتراں دی گوڑھ ساؤل تے گوڑھ لالی دا رلا وی ہووے متے۔ متے
 لگھاں لاکے سارن سوارن وی ہووے۔ پر ایہہ وی ہو سکدا اے جو لاکھی دا لکھ
 "دلکش" ہووے، نشان۔ باغ نشان ہے مالک دی مالکی دا جینے پتا وی کھوہیا
 اوہنے سمجھو مالکی نوں ہتھ پایا تے اپنے تے تھانہ چڑھایا۔ سستی بھلدی اے پئی
 جو لاکھی باغ تے اوہلا اے پُنوں دی بھال دا۔ جیہڑے کرہل پُنوں نوں لے
 آئے نیں تیرے کول اوہ ہُن کھانہ مکاؤن ایس اوہلے نوں؟ سہیلیاں دی فوج
 لوک ریت وچ پُرانی بڑدی آئی اے۔ دمودر دی ہیر وچ سانوں ملی اے
 پہلوں۔ ایہہ آتن دی فوج اے گڑیاں دی، گجھی سانجھ ورتن دا گجھ گوریل 1
 جتھا۔ لوک آسرا، لوک آس۔ ایہہ چنانہہ دی کندھی تے بڑیا بیٹھا اے تے

1- گوریل: گوریل، گوریلیاں دا۔

دیلاں دی بانہہ بن کے اٹھ وگدا اے اودھر جتھوں رکتوں کوئی پڑک پوندی اے
 دھکے دھگان دی۔ ترے سو سٹھ دینہہ نہیں ورھے دے۔ آتن سمجھو گل ویلا اے۔
 نر پردھان مالکی دے بدھے ویلے دی ٹکر تے کھلوتا کھلواں ویلا۔ کھلویں جتن لئی
 سٹنجیاس 1 اپنے آپ نوں ترے سو سٹھ وچ۔ حافظ برخوردار دی سستی وچ ایہہ
 سہیلیاں سٹھ رہ گئیاں نہیں تے اگوں ایہا سٹھ وارث دی ہیر وچ آیاں نہیں۔
 ایہہ گھاٹا اے لوک ریتی آہر دایا نویں ہوئے وادھے نوں اوہل اے۔ سٹھ متے
 گنجیا ہرناواں ہووے ترے سو سٹھ دیاں گئیاں دا۔ تے ایہہ ہرناواں متاں
 بھیت ہووے اکبروں اورنگ زیب تائیں چچی لوک نابری دی وارد۔

سٹھ گونج وی ہے بھٹھ دی جیہڑا سستی دے اندر تپیا اے:

بھٹھ پتن بھٹھ بیڑیاں اگ لگے دریا

کون کینے آدمی محلین سستے آ

دیکھو قصے دا پورا پندھ کیوں چتر بجا 2 اے ایہناں دو سطران وچ۔ دریا نے سستی
 نوں روڑھ کے آندا اے دھوبی گھاٹ اُتے۔ پر ایسے موت سفر ای سستی نوں
 نواں جیون وی دتا اے۔ دریا وچ ای پتن تے بیڑیاں نہیں جیہناں پاروں پُنوں
 والی کستوری دی خشبو سستی تائیں چچی اے۔ کیہ باغ تے رنگ محل دی مالکی نے
 سستی نوں بھلا دتا اے جو ایہہ مالکی پتن تے بیڑیاں توں اُگرا ہے کر اُتے ای
 کھلوتی ہوئی اے۔ تے نال ای ایہہ وی بھلا دتا اے جو کیہ پتن بیڑیاں تے کیہ
 باغ محل، سبھ وسیلے نہیں میرے لئی پُنوں نوں ملن دے۔ ”کون کینے آدمی“

1- سٹنجیاس: سٹنجیاس، منظم کیتاس۔ (میاں محمد صاحب دا ورتیا لفظ)

2- چتر بجا: چتر یا گیا، تھویریا گیا۔

سانوں سستی دی دھوبن ماں نال گل چیتے کریندے نیں۔

ماں دھوبن اپنے آپ نوں ”کون کینے آدمی“ آکھدی اے۔ کینے کئی ہی نیں
جیہڑے مالکی والاں بھانے بے شناسے نیں، کون۔ ماں کون بنی اے ”بادشاہاں
دیاں نسبتاں“ ساہویں جیہڑیاں سستی دے اندر آتن والیاں جگائیاں۔ کیہ سستی
بھل گئی اے جو ایہہ نسبتاں مینڈے پو بادشاہ نے تروریاں اپنی شاہی دے بچا
لئی تے میں مڑ جوڑیاں اپنے عشق دی بھال لئی۔ تے کیہ ہن ایسے بھل پاروں
سستی نوں گھر پجے عشق دی سار نہیں پئی ہوندی۔ کیہ ایس بھل دا ایرا آدم جام
دے قلعیوں ای سستی دے نال آیا اے اوہدی سرتیں الکیا یا متاں گل انج اے
جو ایہہ بھلاویں شاہی نسبت تے جگاویں عشق گڑھتی دوویں لوک ریت نے سستی
دے اندر دھریاں نیں۔ سستی دا اندر ایہناں دواں دا پڑ ہے۔ کدیں اک بھارو
تھیندی اے کدے دُوئی۔ پر اک دا بھارو تھیون دوجی دا مڈھوں مک و نجن
نہیں۔ ”باہاں وڈھ وڈھ کھا“ ہے تے محاورہ پر ایہہ اندر لگے بھیڑ دا باہرلا وکھالا
وی ہے۔

تاؤ سستی دا ویکھ کے ہوتاں بدھی ہوڑ

ہووے پر کوئی آگلا چڑھن نہ دیندا توڑ

بھ نہ پتن بیڑیاں سن سائیاں کرہوں نہ بوڑ

محل نہیں تئساں جالنا کھے ویسن چھوڑ

کرہوں تے چرواہیاں جو ہووے سو واہ

اگے ظالم ہوت ہے رنگ محل نہ جا

بیٹا عالی ہوت دا کچھم دا پتشاہ

سسی کارن چیریا خوف خطر داراہ

سسی دا حکم تے سہیل برگیڈنوں ایہہ ہے:

کرہوں سنے سوداگراں کانہیں دیو وچھا

پر کانباں ورہیاں نیں کرہوں سنے چرواہیاں تے۔ چرواہا کروانی وچ سبھ کنوں
ماڑا جی ہے۔ چرواہے توں پیٹھ تے کرہوں ای ہے۔ کرہوں اُتے چرواہے،
چرواہیاں اُتے کرہوں چلاون والے اوہناں توں اُتے مالک سوداگر۔ (آپو اپنے
مال دے حساب سر سوداگراں وچ وی درجے بندی ہے پر ایہہ درجے بندی مال
دے ودھا گھٹا نال بدل وی ویندی اے) سوداگر تے ساہنے ہے کوئی نہیں۔ سو
چرواہے ای کانباں دی مار وچ آئے نیں۔ وڈیاں دے بھیر وچ ماڑے ای گھنے
مریندے نیں جیویں جنگاں وچ سپاہی۔ جلسیاں جلوساں وچ وی پلس دی مار
ماڑے ای کھاندے نیں تے افسراں نوں دکھاون لئی پلس کٹیاں نوں مڑ گھدی
وی اے۔ چرواہیاں نال وی ایویں ہوئی اے۔

چرواہے ہتھ بنھ گھلے نیں سسی اگے پر آکھیا اوہناں سچ اے۔ بدھیاں
ہتھوں پچھے ہوڑ وی گھلی اے لک بنھ کے۔ سسی دے مالکائے تاء ساہنے
چرواہیاں اندروں سچ داسرڑ اُگھڑیا اے۔ ظاہر تے سچ ایٹا ای ہے جو بی بی
اسیں پیٹ واسطے کم کرن والے نوکر لوک آں۔ جیہناں اٹھ چھڈے نی باغ وچ
اوہ مالک رنگ محل وچ سٹے پئے نیں اوہناں نوں کچھ سانوں نہ مار۔ پر جیویں
چرواہیاں آکھی اے ایہہ گل اوہدے وچ سوداگری دا اصلا وی نتر گیا اے:

جھالو مندا چورتھیں اوکھی دیندا سن

ایس سطر وچ رتہ گیری دیاں رمزیاں آئیاں نیں، ڈنگر چوری دیاں۔ ڈنگر چورتے

باہرلا ہتھ اے رستا گیری دا۔ اندرلا ہتھ تے ہے جھالو جیہڑا چوری دا مال سانجھا
 اے تے چوراں نوں اوہلا وی دیندا اے۔ جھالو مالک میل دے پتج والے لوک
 ہوندے نیں۔ مال گھلوانا اوہناں دی شریکے بند سیاست دا انگ ہوندا اے۔ مالکی
 آپ کمیریاں دی گھال دی چوری اُتے اُسردی اے سو مالکی دی سیاست وی چوری
 راہیں چلدی اے، ظاہر شکل اوہدی جو وی ہووے۔ چرواہیاں اپنے آپ نوں
 چور آکھ کے مالکاں نوں جھالو بنایا اے تے سوداگری دے پورے اُسرتے ۱ دا
 ست کڈھ دکھایا اے ستاں لفظاں وچ۔ چرواہے اپنے آپ نوں سوداگری دا انگ
 وی مندے نیں پر پتج آکھ کے اپنی ہستی دے اندرلی ویہل وی دکھائیو نیں۔

اسیں پٹیا تھو آدمی کاناں مار نہ بھن

سستی نوں دسیندے نیں جو تینڈے محل دے اندر ای سستے پئے نیں تینڈے
 ورگے زور زروالے، اصل چورتے جھالو۔ اسماں تے سبھ توں پٹھلی پوڑی آں
 تہاڈے ویہار دی۔ کرہوں نال تے ساڈے نال جو تھسی اے چنگی تھسی اے۔
 اسماں تے گجھے ہوئے آں ایہدے۔ توں اپنا بلا کر۔ اگے ظالم ہوت ای، عالی
 ہوت دا پتر کچھم دا بادشاہ

سستی کارن چیریا خوف خطر دا راہ

تینڈے کارن نہیں آکھیا چرواہیاں۔ سستی کارن۔ جیویں ایس ویلے جو بنی گھلی
 ایں توں اوہ سستی نہیں۔ اپنی پٹیا تھو ہوند نوں اگیرے کر کے تے سستی دی
 کانب گیر مالک ہوند نوں پتھیرے کر کے چرواہیاں سستی نال اپنی سانجھ وی
 سینتری اے تے اوہنوں اوہدا پتج وی دکھالیا اے۔ ایس حکم تے زور نال توں

1- اُسرتگا: اُسار، بستر، ڈھانچہ، تنظیم، ادارہ (میاں محمد صاحب دا ورتیا لفظ)

اپنے آپ کولوں وکھ ہوئی پئی ایں۔ پرکھ سمجھ لیہنوں۔

محل نہیں تئساں جالنا کَلّے ولسن چھوڑ

ایہہ محل، ایہہ حکم تے زوراوری جیہناں راہیں توں اپنا تت ست لوڑنی ایں
ایہو تے وچھوڑ دے نیں پئے تینڈے تے ست نوں تینڈے کنوں۔ ایہناں کلّیاں
نال نہ بجھ ایہناں تینوں چھوڑ جانا اے۔ کتنی گھل اے چرواہیاں دیاں بدھیاں
ہتھاں پچھے۔

ایہناں چوسطریاں وچ لفظ ہوت دے رنگ ویکھو۔ جیہناں نوں گٹ پئی
اے، جد تائیں پئی اے اوہ چرواہے رہے نیں۔ سستی نال گل کرنیدیاں اوہ ہوت
تھی گئے نیں۔ اوہناں دے مالک وی ہوت نیں۔ جیہڑا بادشاہ آیا اے اوہناں
دے نال اوہ وی ہوت اے، عالی ہوت دا پتر۔ ہوت قوم دا ناں اے۔ ایہہ نال
پڑدہ اے جیہدے اوہلے سوداگر شاہی چلدی اے پئی۔ قوم والی سانجھ بھرم اے
حاکم میل دا اپنی گوں لئی بنایا۔ ایہہ بھرم دیلاں نوں دیلاں نال رلنوں ورجدا
اے۔

سستی پُنوں ہوت دی سُن کے کن بلیل

بخش دتی چرواہیاں گل دی لاه حمیل

وٹھاسکے بدلوں آہی کھلی رویل

تختوں سٹ وڈیریا ویکھ ربانے کھیل

گل دی حمیل لاهن اپنی مل وان ہستی نوں آپ چھوڑن وی ہے تے چرواہیاں
نال سانجھ بناون وی۔ بھاویں ایہدے وچ بخش والا مالکانا وی ہے۔ گلوں لاه کے
گہنا دیون اپنائت دا نشان اے۔

ایہہ سُکا بدل کیہ اے۔ سستی دا آل دوالا جس وچ اوہ پئی جیوندی اے۔ پر
 ایہہ سُکا بدل اوہدے اندر وی پیا لہندا اے۔ سُکیاں بدلاں وچ وی کوئی کئی
 ہوندی اے تے اوہ ورھدی اے سِکدیاں رویاں تے۔ تخت تے سبھ تھیں وڈی
 وڈیائی اے دُنیا دی۔ پر قدرت لئی تختوں سٹن ای وڈیرن اے۔

5

سستی سنے سہیلیاں آئی رنگ محل
 پُنوں ہوت نہ سکیا جھال سستی دی جھل
 پر کر لائے حافظا دونہہ نیئاں دے پھل
 بھن سنجو ہوں نکلے ہیا کلیجہ سل

رنگ محل سستی بنوایا ہا متے ایسے کھیال لئی جیہڑا ہُن اوتھے کھیڈ یون لگا
 اے۔ پُنوں تاں اگے ای سِک دی پکڑ وچ اے ہُن جھال کیویں جھلے سستی دیاں
 سِکدیاں نیئاں دی۔ اوہدی ہوند دوالے چڑھی جماندرو سنجو۱۱ نوں بھن وڑے نیں
 نین۔ نین پر نیں، تیر تے پھل ایہناں دے کاٹویں سرے۔ پر ”پر“ تے ”پھل“
 دے اندروں نکلدی رمز دا دوہرا رنگ ویکھو۔ پُنوں دی شاہی ہستی نوں تے تیر کر
 لائے نیں سستی نین۔ پر وت اڈار تھئے نیں نین پر لا کے تے پھل بن لگے
 نیں پُنوں دے سِکدے پیئے دے رُکھ نال۔

مِلدی پُنوں ہوت نوں پندھ نصیحت دیس
 لاہو شہانے کپڑے ہور وٹاؤ ویس
 دھبے پچھن مُدھ نوں آکھ توں میں ہاں خویش

1- سنجو: زرہ بکتر (”سنجو ہوں“ ایہدی جمع اے)

اُتم ذات جھڑوئی آں سسی چا سیکھلیس

ایہہ ہے کھیال سسی دا لکھیاتے رچایا۔ پُنوں نوں آکھیوس ولس وٹا۔ شاہی
بانا لاه کے دھبا بن وکھا۔ دھبے پچھن تے آکھ میں تہاڈے وچوں آں۔ اُچ
ذات دھوبی۔ ولس کپڑے تے ہن ای پر ولس پورا رنگ ڈھنگ وی ہوندا اے۔
رہن سہن، تھاں ٹکانا، شناس۔

کرہوں سنے چرواہیاں کرودیا گھر جان
جال آئی نال دھبیاں لُج شہاں دی کھان
جمدی پالی دھبیاں ماں پیو میرے ناہن
مستک لکھے لیکھ نوں مُر کیہ پچھوتان

دھوب کسب اے۔ دھوبی سپی نہیں۔ پر چرکال توں بھونیں وال ویہار دیاں
حاکماں کسباں نوں ذات بند کیتا ہویا اے، سوجھوان باہمناں نال رل کے۔ ذات
کسب نوں کم نہیں رہن دیندی۔ قدرتوں اُتری جماندرو شناس بنا دیندی اے۔
ذات جات اے روا اے۔ کوئی جی اپنی مرضی نال ذاتوں باہر نہیں تھی سکدا۔ کسی
سیپ ورتارے دے اندر ذات بدھا جمداتے مردا اے۔ اپنی محنت دے وٹے
وچ اوہنوں اوہا ملدا اے جو حاکماں مٹھیا اے۔ اگوں ذاتاں دے اندر ذاتاں
بندیاں نہیں۔ حاکماں دے سپی اُچیری ذات اکھواون لگ پوندے نہیں تے کمیریاں
نال کم دے وٹے وچ کم کرن والے نیویں۔ بھونیں والاں دی حاکمی رزق دی
دھگانی ونڈ نوں دھرم بنا کے ای ٹک سکدی اے۔ دھرم باندھ اُلنگھنی سوکھی نہیں
ہوندی۔ باندھ پچھے ریت ہوندی اے تے ریت پچھے زور۔ زور باہر ای نہیں
ہوندا، ریت راہیں مناں دے اندر گھر کر ویندا اے۔ سو بھونیں وال ویہار وچ

دیلاں دے رُوہ نوں اوہناں دی ویہر سکت نوں ذات وئڈ راہیں کیلیا ویندا
اے۔

اَتے دا گھر اُتم ذات دھوبیاں دا اے۔ سستی دی ماں اوہنوں پک کریندی
آئی اے تینڈا ساک اساں اُتم ذات دھبے نال کرنا اے۔ سستی ہن پُنوں نوں
سکھلیندی اے اُچ ذات دھبّا بن کے مینڈے مایاں اگے پیش ہو۔ ماپے اوہ
مینڈے ہن تاں نہیں۔ پر جمدی نوں اوہناں پالیا اے۔ ایہہ تے نہیں دیندی جو
ماپے اصلی کون نیں۔ ”ماں پو میرے ناہن“ انج اے۔ جیویں ماں پو میرے ہن
ای کوئی نہیں۔

کپڑے لوک ریت وچ گھنا رمزیل کم کریندے آئے نیں۔ وسیب وچ جی
دی شناس اوہدے پہریوں ای تھیندی اے۔ سوکھی چادر بھورا پٹ لململ نشان
بنے وسیلی ہستی دا۔ سستی دی پند نصیحت پُنوں نوں زری شہانے کپڑے لاہن دی
ای نہیں۔ شاہی دی ساجی ہستی نوں لاہن دی اے۔ جا پدا اے سستی پئی آہندی
اے عاشق دے کوئی کپڑے نہیں ہوندے۔ عشق ننگ اے، مل ویہاری ہوند نوں
مندا ای نہیں۔ جہنیں ویسیں شوہ ملے سوئی ویس ہے اوہدا۔

کرہاں سن چرواہیاں راہ کچم دے پاء
دے سنیہے ماؤ ول نہ کجھ روئے دھا
پندھ پیا گھر بیٹھیاں رکھن ہار خدا
پیر ماؤ دے ویکھساں کم ٹکانے لا
جیہناں پیالہ عشق دا تنہاں سدھ نہ کاء
نال سستی دے چلیا پُنوں ویس وئا

اسم وود خدء دا دل وچ پڑھدی جاء

موم ہووے دل ماؤ دا مہر دے وچ پاء

پنوں اوویں کیتا اے۔ اوٹھ چروا ہے کچھ ٹور دتے نیں۔ ماں نال پرانا رنگ رچائی
رکھیا س، چنتا نہ کر کم پورا کر کے آویساں تینڈیاں پیراں وچ۔ دھبا بن کے ٹر پیا
اے سستی نال۔ اخیر لیاں دو سطران وچ دالاں دی سختی وچ بدھے دھڑکے نوں
میماں دی نرمی وچ گنگھی آس کیویں گالیدی اے۔ اسم وود ربانیاں ناواں وچوں
ہے۔ دوست، بلی۔ ایہہ قدرت نال سانجھ نوں یاد کرن اے، نیڑ نوں نیڑے
کرن۔

دیکھن گوچری ایہہ ہے اتھاں جو سستی آدم جام کولوں اپنا دھی ہوون منوا
ٹیٹھی اے۔ ہن پتن دا حاصل اوہدے ناویں اے۔ رنگ محل تے لاکھی باغ دی
اوہ مالک اے۔ وت وی دھوبن اے تے پنوں دھبا بنے تاں ای ویاہ تھی سکدا
اے دوہاں دا۔ ویاہ دھوبی ماپیاں دی منظوری نال ای تھیونا اے۔ کیوں۔ کارن
ایہہ ہے جو ویاہ ویہار دا انگ اے، جنی جنے دی میل تانگھ نوں ریتل باندھے بنھ
کے جی جنتر نوں ویہار دے لیکھے لاون دا سر بندھ۔ ذات بند ویہار وچ ویاہ وی
ذات بند اے سر پر۔ سستی دی ذات کیہ اے۔ اوہ دھوبی گھر وچ پئی اے۔
دھوبی ماپیاں دے ناویں لگی اے۔ دھوبن اے بھاویں کپڑے نہ دھووے پتن
مختاری کرے تے رنگ محلیں رہے۔ پنوں چکھوں جو وی ہووے پیا اوس دھوبن
ویاہنی اے تاں دھباتھی کے ای ویاہنی اے۔

پر زرا ایہو کارن نہیں سستی دے ایس ویلے اپنے کھی چکھو کڑ نوں منن داتے
پنوں نوں وی کھی بناون دا۔ ہور کارن وی ہے۔ جس عشق سستی نوں قصے دے

پڑیں اُتاریا اے اوہ لوک ریت دا ویہار اُٹھلو عشق اے۔ اوہدی شہانے کپڑے
 لہایوں باجھ نہیں سردی۔ اوہ رانجھے نوں چاک کریندا اے تے عزت بیگ نوں
 مہینوال۔ ویہاری کہانیاں ماڑیاں نوں اُچ پدھراں تے چُجاوندیاں نیں نہوا دھوا
 کے۔ لوک ریتی کہانی دا راہ پُٹھا اے۔ اُچ پدھر چھوڑ کے کمیرے میل وچ
 آکھلوون نشان اے ویہار نابری دا۔ پر ایس عشق دا ٹیچا کمی میل وچ ناواں
 لکھواون نہیں۔ ٹیچا ہے اوہ واس وساون جتھاں نہ کمی ہے نہ مالک۔ سستی جیہڑا
 کھیال رچیندی اے پئی اوہ لوک ریت دا لکھیا اے۔ ایہو قدرت لکھیا اے، ربانا
 کھیل۔ پر پہلوں لوک ریت ایس کھیال راہیں حاضر ویہار دی پوری ویتز الیکدی
 اے۔ جو ڈھاوناں اوہدا ڈول ساج دھریندی اے سینراں اگے۔

آپ ڈٹھا ورنہ کرن دھیاں ایہہ ورتب
 مہر تھیوے دل ماؤ دے راضی تھیوے ب
 سستی پنوں ہوت دا عقد بنھائیں جھب
 رلے نال جھڑوئیاں جس سلطانی ڈھب

ایہہ اوہا سستی اے جیہڑی دھوپیاں نال پر نیون دی گل تے ماں نال بھڑ
 پئی آہی تے جس آکھیا ہا ”وقت پون شہزادیاں دھیاں ملن نہ جا“۔ نہیں اوہا
 ہے وی تے نہیں وی۔ کوئی ہوند وی سگوس اوہا نہیں ہوندی جو اوہ پچھلے پل
 آہی۔ ہر آئی گھڑی گجھ وٹیندی اے۔ کیہ بندے کیہ رکھ کیہ ٹوئے ٹے۔ پچھلا وی
 نال رہندا اے گجھ پر سگواں اوویں نہیں جیویں پچھے ہا۔ یا آکھو آئی گھڑی پچھلے
 نوں ہور کریندی اے تے پچھلا آئی گھڑی نوں۔ ہر جی وچ فرقو فرق حساب ہے
 نویں پرانے دے رلے دا۔ کتے آئی گھڑی دا ہتھ بے ملوما جیہا ای رہندا اے

تے کتے تچھلا ہوں دبیج ویندا اے۔ کتے آئی گھڑی اخیرلی بن کے آوندی
 اے۔ سو سو ورھے دے زکھ تڑت ڈھے ویندے نیں کاراں دے ہڑھ نوں راہ
 دیون لئی۔ مُدتاں دے ٹوئے ٹے جھٹا پٹ سواہرے کر دیندیاں نیں فارمی
 مشیناں۔ کتے پڑانے گھوہ سک گئے ہوندے نیں۔ پین جوگا پانی نہیں لبھدا تے
 کوکا کولا اپڑ ویندا اے۔

سسی شاہی نے روڑھ کڈھی پر شاہی نال لاگ مُڑا گھڑیا تے پتن مختاری
 بنیا۔ شاہی لاگ نے سسی نوں دھوبی ورتاریوں کڈھیا وی ہے پر کڈھ کے رکھیا
 وی اوتھے ای ہے۔ سسی دی تانگھ دی دس پئی تے پُنوں دا اپنے شاہی پچھو کڑ
 نال سبندھ چھج گیا۔ تے پُنوں نوں مل کے سسی دا اپنے دھوبی پچھو کڑ نال
 سبندھ اُگھڑ کے ساہویں آ گیا اے۔ بے عشق نویں گھڑی اے تے ایہنے پرانی
 ہوند نوں کیویں وٹاونا اے۔ عشق آپ کیہ اے۔ کیہ گھن کے آیا اے نال جیہنے
 پرانے نوں کچھنا تچھنا اے۔ ایہہ سوال کھلوتا اے حافظ برخوردار ساہمنے سگوں
 پوری لوک ریت ساہمنے۔ تڈوں وی ہا اج وی ہے۔ پرانا ہوندیاں وی ریت نواں۔
 ”رلے نال جھڑویاں“ وچ اک تے ایہہ دُبدھا ہے جو پُنوں نبھا جاوے سہی
 ایہہ سانگ۔ پر نال ایہہ آس وی ہے جو پُنوں اپنا پچھا اصلوں چھوڑ کے ہیڈیاں
 بے ملاں نال رلے تے رل کے ”ہور“ ہووے۔ سسی نے پُنوں دے شہانے
 کپڑے تے لہا دتے نیں، جھڑویاں وچ رلا کے اوہدا سلطانی ڈھب وی مکاؤ
 اے، پر کیہ آپ ریتل عقد بنھاون لئی اوہ پچھانہ تے نہیں پرت پئی، ماؤ دی مہر
 تے پیو دی رضا لوڑوی، دھیاں دے ویہاری ورتب نوں چیتے کریندی۔ یا ایہہ
 تچھانہ پرتن نویں تھیون کیتے ای ہے۔ جیویں شاہی ول پرتن ہا۔ عقد وی متے

اک داء ای ہے عشق نون اوہلا دین دا۔

سسی آئی ماؤتے درتے پُنوں کھلوء
تن بھنتی من دھنبری کہے حقیقت روء
ڈھونڈ لدا ورا اپنا جے پیو راضی ہوء
صورت سیرت آگلا نہ اوس جھڑویا کوء

پُنوں نون بُو ہے کھلہا ریاس۔ اوہ درتے کھڑا سوا لی وی ہے دھوبی گھرا گے۔ پر
نال ای اوہلے رکھیا عاشق وی اے جیہنوں جھڑویا کر اگے آنا س۔ آپ سسی
حقیقت آکھدی اے روء کے۔ ایہہ حقیقت ہے ”تن بھنتی من دھنبری“۔ من
دھاریا ہور ہا پر تن دیاں مجبوریاں نے اوہ بھن چھوڑیا۔ جانے میں تے شہانا ور
ای لوڑندی ساں پر جو باندھاں ہن مینڈیاں اوہناں مجبور کیتا اے مینوں۔ میں
دھوبن نہ ہونڈیاں وی جھڑویا لبھ آندا اے تہاڈی منظوری لئی۔ آپ ڈھونڈنا
ورتارے موجب تے نہیں پر جے پیو راضی تھی ونجے تاں مینڈا ڈھونڈیا اوہدا چڈیا
ہو ویسی۔ ویکھو آئی ماں کول اے پر راضی ہوون پیو دا لوڑدی اے۔ بھاویں دھوبی
گھر وچ جنیاں اوویں پچھانہ نہیں دھرتجیاں جیویں شاہی دربار وچ۔ (آدم جام
نے تے اپنی ملکہ نون سسی دی اصل ماں نون اپنے فیصلے وچ آندا ای نہیں۔)
دُھبے کم وچ ساواں ہتھ اے جنیاں دا جنیاں نال، سگوں ودھ ای۔ ایس پاروں
دھوبن ماں فیصلے وچ بیٹھی تے ہے پر مہر فیصلے اُتے پیو دی ای لگنی اے کیونجو
ویہار پیو پردھانی دا اے۔

”تن بھنتی من دھنبری“ جا پدا اے اکھان اے جیہڑا ویلے دی مجبوری من
لگیاں ورتیندا اے۔ ویکھو ایہہ اکھان آدم جام وی ورتیا ترسیویں دی اولاد دی

نخوست نجومیاں دیاں اکھاں وچ بھال کے۔ کیہ سسی آدم جام دی آکھی دوہرا
 کے اپنے شاہی پچھے ول جھاتیا اے تے رُنی وی اوہنوں ای اے۔ کیہ پہلے پیو دا
 آکھیا دوہراون دو جے پیو اگے نون اے۔ کیہ ایہہ پیو پردھانی دی مجبوری نون
 روون اے متے، اوہنوں اُٹھلن والا کھیال رچندیاں وی۔

سد اگاہاں گھبرو ڈھونڈ جو آندا سدھ

کون کوئی کیہ ناؤں اوس کت سنبھالی بدھ

سے ورنینی ایں ڈھونڈ کے نہ کسے نون سدھ

دینی ایں دھیا سستی پھوکاں ٹھنڈے ددھ

ماں انج دی گل سسی نال اگے وی کیتی آہی پرہن پرانی نہ وچ ہاں دا رنگ وی
 پیا رلدا اے۔ سسی دی چون نون پرکھن دے پینترے پچھے اک چاء جیہا وی
 ہے نون ڈھونڈے گھرو نون ویکھن داتے اک تسلی جیہی وی اے: آئی ایں نہ
 اخیر ساڈے کول جھڑویا گھن کے۔ ٹھنڈے ددھ نون پھوکاں مارن بے لوڑی
 کھچل اُتے ٹوک ہے، ہوئے کم نون مڑ کرن اُتے۔ تینوں کیہہ پئی آہی ایں
 ڈھونڈ دی، اسماں جو کیتی بیٹھے آں ایہا کم تینڈی خاطر۔ اک ترچھی جیہی سینتر
 اپنے ددھ ول وی ہووے متے جیہنوں پی کے سسی پلی اے پر جیہنوں اوس
 پر تپتیا کوئی نہیں۔ ”کون کوئی“ وچ شک وی ہے سسی دی چون بارے پر نال
 ٹوک وی ہے اوہدے دھوبیاں نون نیچ جان کے اوہناں کنوں پلہ چھڈاون دے
 ٹل اُتے۔ ایں تے کون کوئی ہاں ای۔ توں وی تے کون کوئی ہی لہہ لیائی ایں
 نہ اخیر، جیہدا کسے نون پتہ ای نہیں کیہ ناں اے تے کتھے ہوش سنبھالیس۔

پنوں ماؤ ساہمنا سد بہایا آن

بھر کے نظر نگاہ کر ڈٹھوس شیر جوان
 ترکھے نین کٹاریاں برہوں چڑھائے سان
 ڈھپے ڈٹھی لسکنڈڑی نجلی مانہہ اسمان
 وکھ وچوں لسکنڈڑا ڈٹھے سن پروار
 کیسر مارے تراہ جیوں، چلے پیر پیار
 دیتیاں جامبارکاں اٹے واہیں نار
 بخت سستی دے جمیا یوسف وت دوبار

ماں پُنوں دے ترکھے نین ڈٹھے، میل تانگھ دی سان چڑھے۔ ایہہ اناواں
 نتھاواں کُسن انج جا پیوس جیوس کھرے اسانیں چڑھی ڈھپ وچوں بجلی دی لشک
 پوے۔ اکھاں دے لشکار وچوں ماں نوں بھرے بھارے پروار دے نشان دے
 نین۔ اوہنوں پُنوں دی دکھ وچوں پیر پیار ٹردے شیر (کیسر) والا تراہ، رعب
 دبدبہ سہی ہو یا اے۔ سیپ ورتارے وچ رسی زال نے دھوبی بانے وچوں شاہی
 شیر دا ڈراونا رعب پڑھ گھدا اے۔ کھرے ڈھپل اسمان وچوں نج لشک دی وکھ
 لیتی اے۔ ایس نج ای رسایا اے اوہنوں سیپ ورتارے وچ۔ ایہہ رعب ڈراوا
 ای اوہدے لئی گناں دا گن اے۔ ایہہ تراہنا شیر ای اوہدے لئی دو جا یوسف اے
 حسیناں دی جتج دا لاڑا، گولے دے ویس وچ لگیا مصر دا حاکم۔ جدوں اوہ ماں
 بنی تے اوہنوں بالڑی شہزادی سستی کھریوں بوند جانی۔ اج سس بندیاں اوہنوں
 پُنوں شہزادہ کھریوں نجلی دی لشک جاپیا اے۔ اوہ واہو داہی گئی اے اٹے نوں
 مبارکاں دیون۔

اتا دھوبی گھاٹ تے پھلے چال چا

وہلا پُنوں نوں آکھیا میاں ذات پتہ؟

چھڈی آہی سسوی اگے ذات بتا

سپل دھبا ذات دا کچم میری جا

اتے دا وی حال اوہا اے۔ اُتوں ذات پتہ پیا پکھیندا اے وچوں چا مل چائیں
پھلپا اے۔ پُنوں نوں جیویں سسی پڑھایا ہا اپنی ذات اُتم دسئیس۔ سپل دھبا۔
”سپل“ وڈھے پتے والا ہے۔ وڈے بھار چاونا، وڈی مار کرن والا، آسرا دین
والا، کھلار پروار والا، سپل چنگا پلاکی مارتارو وی ہووے متے ڈڈو ورگا۔ پر سپل
سپ ورگا وی ہے، اچتیں بھونیں وچوں نکل آون والا۔ سپل چنگا پل وی اے،
شُبہ گھڑی۔

اتے سوندھے کپڑے سد بھنائے بھار

دھوون گھلے پُنوں نوں ہووے جے اُستا کار

دھولیاوے کپڑے ویکھے گل پروار

ملے ایس نوں سسوی ونڈلے گھر بار

اتے پُنوں نوں دھی دینوں پہلاں اپنے پروار اگے اوہدا اُستا کار دھوبی ہوون شہوتنا
اے۔ سو ہوون ہار جوئی نوں کپڑیاں دا بھار دتوس۔ بھار وچ سوہندے کپڑے
نیں۔ رَج پُجیاں دے پہراوے۔ اُچ ذاتے دھوبی نوں ای جانج ہوسکدی اے
نال ناویں والیاں دیاں پُشا کاں دھوون دی۔ ایس پرکھ تے پورا اترے پُنوں
تاں سسی ویا ہے۔ ساڈے نال گھر بار ونڈے تے دھوب سپ وچ وٹے۔ گھر
بار دی ونڈ وچ زر جواہر مال زردی ونڈ وی آونی اے جو آدم جام نے نخس دھی
دے گھر والے لئی فرمائی۔

سودھے ہوئے کپڑے ملے سگوئی نال
 سستی کرے اشارتاں پُنوں گھن سنبھال
 بنھ پستارا گھاٹ تے لئیں کریگر بھال
 محنت دیویں آگلی دین بھلے اُجال

کپڑے اُچ میل دے نیں سو نویں دھوبی جوان نوں دتے وی سودھ سگو کے
 نیں۔ حساب سر جوڑ ونڈ کے۔ پُنوں اصلوں اناڑی دھبّا اے پر پچھے سستی گھلی
 اے امتحان پاس کراون دی بوٹی پھڑ کے: بنھ پنڈ، چا بھارتے گھاٹیں ونج۔
 اُتھاں کسی دھبے مل ویسنی۔ محنت ودھیری دیویں نیں۔ چنگے اُجال ویسنی۔

پُنوں بھار اُٹھایا ویکھ رہانے کھیل
 چھتر ہاریاں بھار دیوے کردا عشق اُلیل
 راجے رانے بادشاہ یا کوئی مہر پٹیل
 جان نہ دیندا بھنیاں مل مل مارے سیل

چھتر وڈی چھتری اے، بادشاہاں دے سر تے قدرت دا ہتھ۔ قدرت ولوں
 اوہناں دی رُکھ دا نشان۔ بادشاہ آپ رب دا سایہ نیں لوک دے سر تے۔ چھتر
 اوہناں دے سر تے ربانا سایا اے۔ ایہہ کھیل اے خلقت نوں بھرامون لئی بنایا۔
 عشق چھتراں والیاں دیاں سراں تے میلیاں کپڑیاں دیاں پنڈاں دھریندا اے۔
 اوہناں نوں نسن نہیں دیندا۔ مل مل کے مریندا اے۔ پرانی مالک حاکم ہوند نوں
 مار نویں ہوند بنیندا اے اوہناں دی۔ ایہہ نویں تھئے نہ بادشاہ نیں، راجے رانے
 مہر چودھری، نہ کئی نیں۔ ایہہ حاکمی مالکی دی پکڑ وچ ای نہیں۔ ایہہ اوہ کریندے
 نیں جو عشق کراوے۔ لوک ریت وچ اُچیوں زیواں تھیوں رنج پج چھڈ کے بھکھ

دُکھ ہنڈیندیاں نوں رلن ہے۔ پر کیہ پُنوں دا دھوبی تھیون اوویں ہے جیویں
 رانجھے دا چاک تھیون، عزت بیگ دا مہینوال تھیون۔ پُنوں کپڑے سرتے دھر کے
 دھباتے اکھوا گیا اے پر کپڑے دھوون دا کم تے کاریگر دھوبیاں کنوں کراوناس۔
 اوہناں نوں عام ریٹ توں ودھ مزدوری دے کے۔ جیویں آپ سستی اپنے شاہی
 پچھے نال گانڈھا سانڈھا کر کے دھوبی گھر نال اپنا ریتل لاگ تروڑیوں بنا ای
 کیرے میلوں باہر ہو گئی اے متے ایویں ای اوہ پُنوں دا ناواں دھوبیاں وچ لکھوا
 کے اوہنوں دھوب دی گھال توں باہر رکھنا چاہوندی اے۔

پُنوں آیا گھاٹ تے دھوبی ملیوس آ

بھلے کریگر مِختی کم کراں دل لا

بچھے دھوواں کپڑے مایا بھلی لگا

کم اساڈا ویکھ کے مِخت جھولی پا

یارو پُنوں آ کھیا کر ہو کم سوار

اِس پیسے دے کم دے دیساں پیسے چار

میں ملوکاں کپڑے لے جانے دربار

مت بھلیرا ویکھ کے چند ونجائے مار

اکی پیسے دے کم سے کڈھ پھڑایا روک

دل وچ جاتا دھوبیاں ہے کوئی چنگا لوک

کم کریہیں رتجھ داتاں کجھ دیسی تھوک

کم وگڑے تے ماریاں ہسن ہارا لوک

بھلے بنائے کپڑے کم کیتا دل لا

کڈھ سفیدی آندیوں مایا وچ ملا
گندی کیتے کپڑے چمک رہے جھڑلا
بنھ دتوئیں سول کر بچکا بھلا بنا

پنوں گھاٹ تے آیا دھوبی ذات بن کے ہے۔ کپڑیاں دا بھار جو سرتیں
چھتر دی تھاویں۔ پر اوہ کپڑے دھوون نہیں دھواون آیا اے ٹھیکے تے۔ اچیری
ذات دھوبی جیہدے کول درباری پشاکاں دا کم اے۔ جیویں تڑت کارگر پنوں
کول آئے نیں سودا کرن اوس توں جاپدا اے گھاٹ اُتے ٹھیکے دا کم عام اے۔
اِس پیسے دے کم لئی جیہڑا نقد سو کڈھ پھڑایا س دھوبیاں نوں اوہ خبرے پچھوں
نال آنداس کہ سستی دی پتن مختاری دی دین اے۔ ویکھو پنوں تے دھوبی
مزدوراں دی گل بات۔ سیانیاں ٹھیکیداراں والی سودے بازی دا رنگ۔ رانجھاتے
عزت بیگ ہتھیں کم کریندے نیں۔ چودھریاں سرداراں دیاں چاکاں چھیڑواں
نال جو ہوندی اے اوہنوں جھاگدے نیں۔ میل ونڈ وسیب وچ کامے دی ہینتاتے
بے پتی نوں وجوگے کم دے دکھ نوں ہڈیں ورت ویکھدے نیں۔ عشق دی آس
دا رس اوہناں نوں ایس وجوگی گھال وچ وی سنجوگی رکھدا اے تے وکھالدا اے جو
کم، عشق ویہار دا کم، کیویں بندے نوں اپنے تے ست نال جوڑیندا اے،
قدرت نال اپنے سبندھ دے درشن کریندا اے۔ ہیروارث وچ پو چک نوں رانجھے
دی جھیں نال سانجھ تدوں سہی ہوئی اے جدوں رانجھے نوں چا کیوں کڈھیوس:

جھیں چرن نہ باجھ رنجھیڑے دے شوکاٹ تے دھندلا لانیوئیں

کیہ سستی لوک ریتل عشق دے کھاتے وچ پنوں دا ناں چڑھا کے کرنا اوہدے
نال ویہاری وسیبا ای چا ہوندی اے، عقد۔ کارگر دھوبیاں نے مایا وچ آندے

دی سفیدی وی پائی اے۔ پر آندا جدوں شاعری وچ آونجے تاں اوہدے وچوں
 رمزاں دے بچے نکلن لگ پوندے نیں۔ آندا ہوند دا بی اے، تت ست اے
 جیوں دا، دھوبی کاریگراں دا اپنا تت ست اوہناں دی محنت۔ اوہناں زردی سفیدی
 نکھیر دتی اے۔ سفیدی زردی دا گھر آہی۔ روح بُت دا سانگا آہا دوہاں دا۔
 ایہہ دوئی ملوکاں دے لباس نوں اوہناں دی ظاہر ہستی نوں چٹا کرن دے کم آونی
 اے۔ دوئی نوں دوئی نے سو دھنا اے۔ کمیریاں دا تت ست ٹٹ کے ملوکاں دی
 مایا بن گئی اے۔ اوہناں دیاں پوشاکاں چکاون اکڑاون لئی۔ کمیرے اپنی کاریگری
 دی سلاہتا وی ملوکاں کنوں ای لوڑیندے نیں

کم وگڑے تے ماریاں ہسن ہارا لوک

کاریگر دھبیاں ایہہ کم پیسے لئی کیتا اے تے پُنوں نے نقلی کاریگر دھبا بن لئی کروایا
 اے اوہناں کنوں۔ پُنوں نے آپ نہیں پاونیاں ایہہ پشاکاں۔ اوہ تے اپنا شاہی
 بانا لاه بیٹھا اے عشق دے آکھن تے۔ پر عشق تے ہويا اکائی نوں سنجانن مانن۔
 اوہ دوئی دا وسیلہ بن کے کیویں جیوں سکدا اے۔ ایہہ سوال اے پُنوں دے
 ساہمنے تے نہیں آیا۔ پر حافظ دے ساہمنے تاں ہے۔

لے آیا گھر کپڑے اتے ڈٹھے کھول

سد قبیلہ آپنا اک اک کیتا بھول

بخت قضیہ پا کے آندا اساڈے کول

مُل وکائین آدمی لیئے دیس تول

اتے دھوبن سد یا توں سن میری گال

اساں جیہے کنیں آدمی ور گھر تھکے بھال

سَد قبیلہ اپنا مُلاں نال بہال
 تہو ہی کینا لوڑیئے گل تاں ہووے کال
 سستی اسم وُدود دا ہو کے ماپیاں داء
 پتھر دل ہا ماپیاں کینا موم خُدا
 گل پروار سدا کے عقد بنھایا چا
 سوہلا سستی ہوت دا حوراں گاؤن آ

سستی دا حیلہ سر گیا اے۔ پُنوں کسی دھوبیاں کنوں دھوائے کپڑیاں دا بچکا چا
 کے اُتے اگے پیش ہو یا اے۔ اُتے دھوونوں پرکھ کے برادری سدی اے تے
 پُنوں دا کم وکھال کے اوہناں دے بھول کڈھے نیں اک اک کر کے۔ بھول
 شک اے۔ جیویں اک اک کر کے اتا کپڑے وکھالدا گیا اے تیویں پروار دے
 بھول وی صاف تھیندے گئے نیں۔ (لفظ ”پھول“ وی ہو سکدا اے ”بھول“ دی
 تھاویں جے چاہوتے) اتا آہندا اے بھراؤ قسمت دے فیصلے پاروں قدرت
 ولوں ایہہ آدمی ساڈے کول آ گیا جے۔ ایہو جیسے جے مُل وکیندے ہون تاں
 پسیاں نال تول کے لیئے۔ رتے پتے کسے دی صفت کرن تاں اوہنوں سونے
 چاندی وچ ہیریاں موتیاں وچ تول دسیندے نیں۔ دھوبیاں دا تول دماں وچ
 اے۔ پر ایہہ آکھنی ایہہ وی دسدی اے جو ویہاری ساکا چاری اصل وچ
 سودا کاری اے۔

دھوبن اُتے نوں سد کے آکھدی اے گل نہ مکاء۔ مُلاں سَد تے عقد بنھا۔
 گل تاں ہووے کال۔ آونے ویلے ولوں گمی میل دی بے وساہی جھاکدی اے
 دھوبن دی گل وچ۔ پر نال ای ایہہ وی سہی ہوندا اے جیویں پچھے گل ہوئی اے

جانے کیر میل وچ نرنوں پردھان ہوندیاں وی نار دی سُننی پوندی اے۔

”کل تے ہووے کال“ اکھان دے بول جا پدے نیں۔ اکھاناں وچ ظاہر سمجھاوئی پچھے گجھ سمجھوتیاں سانجھے اچیت دیاں وی ہوندیاں نیں۔ سانجھا اچیت دبیجی وساری وار ورتی ہے بندے دی۔ نر پردھان مالکی نے نارنوں دبلیا، جیونداجی نہ رہن دتا، مل بنا ورتیا۔ نار دی کاوڑ دبیج کے اچیت من وچ لہہ گئی۔ اُتھاؤں ایہہ کاوڑ کینیں ان سوہے روپ دھار کے نماں دیاں جوڑیاں جوڑاں 1 وچ آن کھیڈ دی اے تے سینتر دی اے خلق نوں: پچھانو بھلا مینوں۔ اچیت من دی کھیڈ نوں سمجھن اپنی وِسری وارنوں سمجھن اے، اپنی ہوند نوں سورن اپنی سکت نوں پاوَن۔ کل تے کال دوئے ویلے دے ناں نیں۔ کال گل ویلا اے۔ کل ٹردا ویلا اے، آونا وی تے بیتیا وی۔ پر نمان جوڑ وچ کال تے گل اِکو نیں: اک جھگڑیل جنی، قہروان، ڈراونی، سڈیاں ولاویاں چلتریں دی گھنڈ گرو۔ پر اِکو ٹپے اُتے ٹھکی۔ میں ڈھا دینا اے ایہہ گل اُساں جس مینوں ماریا اے۔ نر پردھان مل وِہارنوں بھن اُکھیڑن داسڈا بھکھ بن کے بولیندا اے کل کال دے مونہوں۔ لہو دی بھکھ ہڈماس دی بھکھ۔ ایہہ الااں واراں تے ڈھولیاں وچ سڈیا اے۔ اتھے سستی دی دھوبن ماں ظاہر تے اُتے نوں خبردار پئی کریندی اے جو کل کرنی او اڈو کر، کل دا کیہ وساہ۔ پر گجھی پرت دھوبن دی گل دی ایہہ پئی دسیندی اے جو جگ جگ نوں پتھلنی گھڑی بوہے آن کھلوتی او۔ دھوبن دے اپنے اندر وی دینجی بیٹھی اے کال پر دُھر پریرے۔ اوہ وِہار ویاہی اے۔ سیپ رُدھی اے اوہدی ہوند۔ اوہنوں ایہہ کال ایہہ پتھلنی گھڑی اپنی پالی سستی وچ

1۔ جوڑ: شعر، بات، بول، گاؤن۔

دسیندی اے۔ دریا دیاں قہری ہاٹھاں وچوں نپ گھر آندی بالڑی وچ جیہڑی
 سمیبن ماں دے آکھیوں باہر تھی گئی اے۔ پتن تے ونج بیٹھی اے رنگ محل اسار
 کے۔ کوئی انہونا رنگ بناؤ اے۔ دھوبن آہندی اے اتیا قابو کر لیہنوں پنھ عقدا،
 اج دھی بن آئی او، کل تے ہووے کال۔

ایہہ حوراں نوں کیہ پئی اے سستی دے سنجوگ سوہلے گاؤن دی۔ حوراں
 آئیاں نہیں اوس بہشت وچوں اوس ورتی یا وچاری سانجھ وسوں وچوں جتھوں میل
 ونڈ نے بندے نوں پٹ کڈھیا۔ جیہدی تانگھ چروکئی پئی بھالدی اے نویں راہ۔
 حوراں سستی دا آتن اے جیویں، نار دے کال روپ دا دوجا سر روپ۔ ڈھا کے
 بناونہار، بنا کے گاونہار۔ کیسے سوہلے گوین نہیں اوہناں؟۔ سوہلا صفت اے کرنی
 دی۔ سوہلے اوہناں ڈھاڈیاں وی گوین جیہناں مل ویہاروں بے کار تھی کے
 اپنے آپ نوں قدرت دی صفت دے کارے لایا۔ صفت پرچول دا ای رنگ
 اے۔ جگ وچ بندے دی کیتی دی پرچول ای قدرت دی صفت سلاہ تھی اوہناں
 بے کار ڈھاڈیاں لئی۔ مل ورتارے دارڈن ای سچ ورتارے داپرتیجن ہويا۔
 قدرت دا سچ ورتارا کیویں بھنجا ایہہ سار ملی خلق نوں اوہناں دیاں سوہلیاں
 وچوں۔ تے ایس سار نے نویں جاگرتی دتی خلق نوں، نویں کار دا حوصلہ، مل
 ورتاریوں بے کار ہو کے اوہنوں بے کار کرن دا جیرا۔ کم ناہیں تیرا حافظا قدرت
 کریں وچار؟ ایہہ متے سوال نہ ہووے حافظ دا اپنے آپ نوں تے اپنے
 سنیہراں نوں۔ تے متے ایہہ سوال ناک دے ایس بول نے ای پایا ہووے:

آپے قدرت ساج کے آپے کرے بیچار

عقدانت اے سستی دے عشق دا کہ پوند۔

جیہناں سک سکندیاں صاحب کردا میل
 طعام دے مُونہ نہ پوے اگ بکندی تیل
 تن سکا من بھجدا مڈھ کلجے میل
 چوتھے پہرے رین دے پایا مساہاں ویل
 دایاں سستی سہیلیاں آندا موڈھے لا
 بلقیس جیویں سلیمان سن تحت سی بیٹھی آ
 جھمر پایا تاریاں جھات پائے چن چا
 چڑھیا لوڑے رات نوں سورج چا مل چاء

قُدرت تے میل کرا دتا اے سکندیاں دا پر اگوں رسم ریت ایس میل نوں
 ویہل نہیں پئی دیندی۔ رسم ریت قُدرت دی بنائی نہیں ویہار دی بنائی اے۔
 قُدرت دا میل تن من دی اکائی اے پر اتھے ریت دی کاروائی پاروں تن من وکھ
 نہیں۔ طعام اک تے اوہ اے جو ویاہ دا کھاوون اے۔ اوہ ساہمنے ہے پر سستی
 پُنوں دا روح نہیں کھاوون تے۔ پر طعام تن من دا میل وی اے۔ ساہمنے ہے اوہ
 وی۔ مُونہہ وچ نہیں پیا پوندا۔ تیل اگ نوں بالدا اے پر اتھے اگ تیل نوں پئی
 بالدی اے۔ ٹکر تیل اے سریر دا پر سریر وچ بلدی تاگھ دی اگ نے ٹکر دی طلب
 ای ساڑ دتی اے۔ ریت وسیلہ اے میل دا پر ریت آپ ای ایس میل نوں روکی
 گھلی اے۔ ویہار پر بندھ ہوندا اے جیوں دا پر ایہہ پر بندھ آپ ای جیوں نوں
 مار مکاوں تے تلیا ہویا اے۔

ایہہ پُنوں دا ساتھ سلیمان دا تحت کیوں بن گیا اے۔ کیہ دھبے سانگ کچھے
 دوہاں سانگیاں دی بادشاہی پئی دیندی اے آپنا آپ۔ یا متے سستی دے اندر لی

نار دی مختاری کیلی گئی اے ریتل عقد راہیں جیویں سلیمانی نر شاہی نے بلقیسی نار
 شاہی نوں کیلیا۔ یا متے بلقیس تے سلیمان دی رمز آئی اے جہنی نوں جے نال
 برابری دے تحت تے بٹھالن لئی۔ عاشقی دا میل نر پردھان مالکی دی کیتی نر نار دی
 ونڈ نوں نہیں مٹدا۔ اوہدا اُپا کریندا اے۔ قُدرت ایسے اُپا نوں ماندی اے
 سلا ہوندی اے وچ ہو کے۔ کیونجو ایہہ اُپا قُدرت دا اپنا کرم اے۔ تارے جُھمر
 پئے پاوندے نیں ایس میل نوں مناوَن کیتے۔ ایہہ مناوَن منگ وی ہے تے متا
 وی۔ تاریاں دا جُھمر ودھیری لوہ نوں سینتر دا اے، چن جھات پاؤ اے۔ سگوں
 سورج نوں وی چاء چڑھیا اے ایس رات وچ چڑھ کے لیہنوں دیکھن دا۔
 سورج، چانن سوما، آپ چاہوان تھیا اے اوس اندھارے نوں مانن دا جتھوں نویں
 لوہ لگنی اے۔ ایہہ رات، عشق دی سہاگ رات، ویہاری دینہہ دا مکاء اے سو
 دینہہ رات دی ونڈ دا وی مکاء اے۔ ایہہ رات آپ نوں دینہہ بن پئی چڑھدی
 اے۔

کرے دعائیں سسوی جھال نہ تھيوے جھب

رَج سَواں گل یار دے دیہنہ نہ چاڑھیں رب

ہار دیواں گج موتیاں بانگا منگے لب

دَھبے اٹھسن باہلا گھاٹ جیہناں ورتب

سسوی دُعاواں کریندی اے سویر نہ تھيوے ایہہ دُعا تے رب اگے ہے پر دینہہ
 تے ویلے سر چڑھ ای وینا اے، دُعا منیونی تے کوئی نہیں۔ ہاں بانگے نوں
 اوہدے لالچ پاروں منایا جاسکدا اے بانگ گھنجا دیوے۔ دَھبے گھاٹیں جاون لئی
 چھیتی اٹھدے نیں۔ اوہ سستے رہن۔ بانگے نوں لالچ دے کے رات ودھاون انج

ای اے جیویں کسبی دھوبیاں نوں پیسے دے کے کپڑے دھواون یا جیویں کروان
 ڈک کے پُنوں نوں سدواون۔ ایہہ ولا ایہہ کم کڈھو ڈھنگ حاضر و بہار دا اپنا
 ڈھنگ اے۔ مل و بہاریں قاعدے قانون دی باندھ نوں دھکے دھوکھے نال
 اُلنگھن وی قاعدہ قانون ای اے۔ مل و بہار آپ جو اصلوں دھکا دھوکھا ہو یا۔

رین وصل دی عاشقاں برس دیہاں دی ہو

سَم رہن گل یار دے اے نہ رجن سو

دستک مار سہیلیاں باہر دروں کھلو

آن اٹھائے دینہہ چڑھے سوون وقت نہ کوہ

میل رات بھاویں پورے ورھے دے دناں جیڈی ہووے عاشقاں دا رنج نہیں
 ہو سکا۔ ورھے دے دینہہ و بہار واناں دے قبضے وچ نہیں سو جے میل رات
 نوں ویلے دے و بہاری حساب نال منوتاں اوہ و بہاری ویلا ای نہیں بن
 ویندی؟ ایہو دس تے نہیں سہیلیاں دی دستک وچ متے۔ عاشقو اٹھو دوتیاں دے
 ویلے نوں مکایاں ای تہاڈا ویلا گُرنا اے۔ اوہناں دے ویلے وچ و سن بھلاوے
 وچ پھٹسن اے۔ سہیلیاں آتئاراں ساخھی نابرسرت نہیں سسی دی۔ عشق
 کچھریوں آئی اے ایہہ دستک متاں۔

جیہناں راز الہ داتینہہ نہ متھے مسیت

پنڈا نجس جناب توں نانہہ زبان پلپت

تن پُنوں من رب نال دُھر دی ویکھ پریت

دِتا عُسل سہیلیاں کھڑی دوگانہ ریت

جیہناں نوں قُدرت دے بھیت دی سار اے اوہ مسینیں متھے نہیں

گھسیندے۔ (ایہہ سدھی ٹوک ہے اورنگ زبہی علمائی تے)۔ نہ اوہ پنڈے نوں
 ناپاک گندے نیں نہ زبان نوں پلپیت۔ رُوح پنڈے وچ ای اے، کلام زبان
 وچ۔ کیہ ایہو ہے بھیت رب دا۔

”تن پُنوں من رب نال“۔ کیہ ایہہ تن من دی ونڈ ہے، پُنوں تے رب دی
 عشق تے قدرت دی دُوئی ہے؟ متے ریتل تصوف والا صوف تے نہیں آ وڑیا
 وچ، رب تے بندے نوں پہلوں اک کر کے اخیر آپے دو کر کے ہتھ مونہہ دھوون
 والا؟ یا ایہہ تن من دی اکائی ہے، خالق خلق دی اکائی پر ایہہ اکائی ہے دُوئی
 راہیں۔ دُوئی دے دکھالے اوہلے، عاشقاں دی سوچنی کرنی وچ ای پئی رکدی
 اے ایہہ اکائی۔ ہر جی دے تن من وچ نہیں اُتری۔ سوا جے ایہہ راز اے سمجھو۔
 دیکھو اتھے ”دھر“ تے ”جناب“ دے لفظ ویہاری صوف بند علمائی دی عکرتے
 اُترے نیں اوہدی پٹھ ٹھوکن نہیں۔ پر جے پنڈیاں دا بھوگ پلپیتی نہیں تاں غُسل
 کاہدا۔ جے الہ دے راز والیاں دے متھے مسپت نہیں تاں ایہہ دوگانہ کیہا۔ کیہ
 ایہہ راز نوں راز ای رکھن دا آہراے۔ یا متے ایہہ غُسل ہوراے تے ایہہ دوگانہ
 وی ہور۔ ایہہ ریت نہیں نواں کارا ہے ریتل رمز اوہلے۔ سسی نوں سہیلیاں دی
 دتی نویں جاگ۔ نویں دا پرانے وچ گڈیجن کلر مکاون کان ہے آپ کلر تھیون
 کان نہیں۔

6

جو سر سستی ورتیا پرگٹ ہو یا جگ
 ہتھ سرے توں پھیر کے عشق مریندا ٹھگ
 شادی سفنارین دا برہوں لگی اگ

رنج نہ سستی گل یار دے چار دیہاڑے لگ
 کھوے کدانیوں بجلی پوے کتے ول جا
 ایسی آتش عشق دی لکھ سڑائے چا
 دیہسر دایسر کٹ کے کپٹس ڈھیر اُتھا
 حافظ عشق اوئے تھیں رکھے شرم خدا

کتھا نہیں مکی سستی دی آکھو مسال ٹری اے اے۔ پر ایہہ دو چوسطریاں ایویں
 نہیں سنیراں اگے جیویں ہن تائیں ہوئی تے اگوں ہوونی داتت پیا دیندا
 ہووے اوہناں نوں قصیار۔ یا جیویں کھیال دی سارنہار پڑ وچ آن کھلوتی ہووے
 سنیراں نال کھیال داتت سانجھا کرن لئی، اتلی جھاکپوں اگدوں ای۔ ویکھو نہ،
 اے سستی سر ورتیا کیہ اے۔ اوہا جو آپ ورتیا س؟ پر ”سر ورتیا“ تے تدوں
 آکھدے نیں جدوں کوئی اُن سوچی اُن مٹھی تھی ونجے بندے نال۔ سستی سر
 ورتیا تے اوتنا ای جو آدم جام اوہدے نال کیتا۔ مگروں ہوش سنبھال لاء ہن
 تائیں تے اوہ تھیا اے جو اوس آپ دھاریا پکایا۔ اوویں تھیا اے جیویں اوس
 ڈولیا ویتریا۔ تے ہن تائیں کیتا اوہا س جو اوہدے عشق دی لوڑ آہی۔ سمجھو اوہا
 کیتا س جو عشق کروایا۔ تاں ہن کیوں عشق وکھرا تھی کھلوتا اے ”سر ورتیا“ بن
 کے یا سر ورتنا بن کے۔ کیہ سستی دی مرضی اوہدی سرت کوئی وکھری شے اے
 تے عشق اوس توں باہرا کوئی سکول ماسٹر اے جیہڑا پڑھائے پائے پرچے دا جواب
 پرکھن آگھلا اے اوہدے سر تے۔ سستی دی تے گڑھتی ای عشق دسی اے
 حافظ برخوردار۔ گل ایہہ ہے جو سستی دی کتھا لوک ریت نے ساجی اے۔ عشق
 اوہ سیدھ اے۔ جو لوک ریت نے لوک ورتی وچوں جاچ کڈھی اے۔ پر نہ لوک

ورتنی ہمیش سواہری رہندی اے نہ اوہدے وچوں نکلیاں سیدھاں۔ سیدھ ورتی
 نوں سیدھیندی اے تے ورتی سیدھ نوں۔ اک ٹکراواں جوڑ ہے دواں ورتج نت
 دا جیہڑا ایس کتھا وچ کھیڈ وکھایا اے لوک ریت۔ سستی مل ویہار دے دُہرا اندر
 کھلو کے عشق دا دسیا پئی کریندی اے پر مل ویہار دے بنائے رچھ ورت کے۔
 ایہہ رچھ ورتن سوکھے نہیں۔ ایہہ بھلاوے وی پاسکدے نہیں ورتن ہار نوں۔
 دھوبی گھاٹ رنگ محل، پن مختاری سبھ سستی دے عشق دا اوہلا نہیں۔ پر اوہلا بھلا
 وی سکدا اے۔ ہو سکدا اے اوہلے کھلو کے آہرے لگی اوہلے نوں ای گھر سمجھ
 بیٹھے، بھاویں گھڑی دی گھڑی۔ ایہو بھل کڈھن آئیاں نہیں ایہہ دو اپت
 چوسطریاں۔

شادی خوشی وی ہے تے ویاہ وی۔ اوہ ویاہ جو سستی ویہاری عقد بنھا کیتا
 اے رات دے اخیر لے پہر۔ ایہہ سکھ ایہہ میل سُفنا اے۔ سُفنا ایس لئی وی جو
 ایہہ اصل نہیں۔ تے ایس لئی وی جو ایہہ رین دا بھیت اے۔ رین ویہاری دینہہ
 دا پکھ اے۔ رین اپنے اندر سانجھی بیٹھی اے جو دینہہ نے ذبل کڈھیا اے۔
 ایہہ سانجھ ہے سُپن سار۔ رین ایہدے درس وکھالدی اے جی نوں سمجھاون کیتے،
 سو دھن بچھن کیتے۔ رین دا سُفنا آپ تے مک گیا اے پر اگ لا گیا اے برہوں
 دی۔ جیہڑا لفظ عشق اے حافظ ویلے اوہ باوے فرید ویلے برہوں ای ہا:

برہا پرہا آکھیے پرہا توں سلطان

جت تن برہا نہ اُتجے سوتن جان مسان

برہوں ورتج وگوچا وی ہے، سدھڑ اوہدی جو کدیں مانیا، بھڑکی اوس گھٹ دی لائی
 جو کدیں سُرکیا۔ مل ویہارے جیون برہوں اے برہوں راہیں اے۔ جو ایہہ نہیں

جانڈے اوہ تن مسان جانو۔ اگ دے نال اگوں جُوی اے زجلی دی رمز۔ زجلی
 اسانیں کھمدی اے تے دھرتی تے آن پوندی اے۔ ایہدا پنڈھ اچن اچتا
 اے۔ کتے بھانبر بن مچدی اے، کدے دسدی ای نہیں تے تن ساڑ مسانیں
 دھردی اے۔ عشق ساڑیاں وچوں حافظ اک اولّا ناں دھریا اے ساڈے اگے۔
 دیہسر۔ راون۔ لژکا دا راجہ۔ دساں سراں والا۔ گل و بیہاری علم دا گودام۔ سیتا دی
 دکھ نے اوہدے اندر عشق جگایا پر اوس آپنا آپ چھڈن دی تھاں سیتا نوں
 اُدھال کھڑیا اپنے راج قلعے وچ۔ مَل پھاتا، مَل دے دتے گیان ایانیا، مَل
 مسانیں سڑیا۔ دتے سر اک ڈھیر ہوئے۔ دس سر رُوپ نیں مَل گیان دا۔ علم
 مَل دی سنبھال لئی وکھو وکھ اُن ملنیاں سراں وچ بدھا پیا اے۔ وکھو وکھ خانیاں
 کر خانیاں وچ۔ مَل گیان نویکلی چترائی بن نکلدا اے ہر سر وچوں، چترائی کول
 نہ جُو سوچن دی ویہل ہوندی اے نہ کر پرکھن دی۔

متے سستی دے ساہویں آکھلوتا اے دیہسر شیشہ بن کے۔ سستی کیہ قصے
 دیاں سڈیراں ساہویں، عشق دی سیدھے ٹریاں ساہویں۔ مَل نوں میٹن نکلے او۔
 مَل دی چوری ای تے نہیں کھان بہہ گئے۔ سستی دیہسری تے نہیں گئی تہاڈی
 کتے۔

ایس اولے عشق توں رکھے شرم خدا

”اولے“ پھٹک وی اے دیہسر دے کیتے ٹوں پر عشق اصلوں ہے وی اولّا۔
 کوئی اک ول نہیں دھاری رکھدا۔ پیر پیر تے نویں ول سکھداتے جوڑیندا اے۔
 جیہڑے ایس اولک نوں نہیں سمجھ سکدے اوہ ”رکھے شرم خدا“ کر کے پاسے تھی
 ویندے نیں تے شرم نوں پت پر تپت نوں دھرم بنا بہندے نیں۔

سُنجے کرہل کچھے پُنوں چھوڑ گئے
 چوڑے بھنّے رانیاں محلّیں رُوج پئے
 بَبَن بَبیہا کارواں پُنوں گھن گئے
 کون اوہی نار جس جاؤ گھت لئے
 وڑے نہ نکلے جند ماء پتے جتن کرے
 رات گوردی کون لہے ہن آئی کون مرے
 کھا کے تیر وچھوڑے دا کچرک درد جری
 باجھ خُدا رسول تھیں نہ چارا کجھ دھرے
 بھنے کیس پھلیل تھیں کھوہ کھوہ ساہ سٹین
 زلفیں پوندے ناگ ول پٹ پٹ دھری پھین
 واج نہ سُنیا محرماں روندیں لکھ سُنین
 جرم نہ سُورج ڈٹھیاں تنگیں سریں پٹین
 مَو تے نالوں آگلے ایس وچھوڑے سل
 بھن سنجو ہوں نکلے پنا کیجہ سل
 وس نہ پُنوں جولیا رتوں روندی گھل
 قلم وڑھی تقدیر دی کس کس لئی نہ جھل

خالی اُوٹھ کچھم اپڑے۔ محلّیں ماتم ہوون لگ پیا۔ رانیاں چوڑے بھنّے۔ ایہہ
 کیہڑی نار اے جیں پُنوں نوں جاؤ گھت کے رکھ گھدا اے۔ ماتم ایسے گل دا
 اے۔ رانیاں کنوں اوہناں دا مالک گھس گیا اے۔ پُنوں دا وگوچا اصلوں ساڑا
 اے اوس نار دا جیں رانیاں دی کھچ اوہدے منوں ونجائی اے۔ ماں دے دُکھ وچ

گھنا رنگ اپنے آپ دی سنبھال دا اے۔ اوہ ریتل ڈھنگ نال دکھ نوں ٹھلن دا چارا کریندی اے۔ خدا رسول دا ناں گھن کے آخر کتنا چر کوئی درد سہہ سکدا اے۔ بن آئی مویاں نال مرتے نہیں نہ جانا ہوندا۔ (ایہہ سینتر اے ایس ریتل جھورے دے عشق وچھوڑے نالوں فرق ول۔ پُنوں دے سستی دی گور وچ بن آئی لہہ وچن ول۔) رانیاں دے رُوج (ماتم) دا رنگ وی پُج ریتل اے۔ چوڑیاں بھنن، ناگ زلفاں ٹوں پٹ پٹ مٹی تے سٹن۔ جیہناں دی واج محرماں نہیں سنی اج اوہناں دے وین لکھاں پئے سُن دے نہیں۔ جیہناں نوں جمن لاء سورج نے وی نہیں ڈٹھا اج تنگیں پیریں سر پیاں پشیندیاں نہیں۔ حافظہ ہوراں جاپدا اے اُچھا آہر کیتا اے ریتل رمزاں دا دسترخوان وچھا کے محل والیاں نوں دوالے بہاون دا۔ کوئی نوں کلا سُر نہیں لگن دتا وچھوڑے دے دُنیا دار وکھالے وچ۔ اک سطر پُرانی سگوس دوہرا دیتو نہیں۔

بھن سنجوہوں نکلے پیا کلیجہ سل

بھاویں ایہہ دوہرائی سودھکاراں دی کاروائی ہووے متے پر دسترخوان اُتے گھنی پھی اے۔ ایہہ وچھوڑا پر ہوں نہیں۔ بھاویں ایہدے سل موتوں ودھ نہیں پر مریندے نہیں وچھڑ گئیاں نوں۔ ایس وچھوڑے نوں ریتل وکھالے وی چوگ پا کے پالنا پوندا اے۔ ریت سکھائے ول ای نہیں اتھے سارے، کوئی اول نہیں عشق دا۔ ایہہ ریتل سا کاداری وچھوڑا سستی پُنوں دے برہا بھوگ دا بھیت دسیندا اے۔ محل والیاں نوں متے سار ہے ایس بھیت دی۔ بھن بھور دے سفر گئے بادشاہ نوں نہیں اوہ پیاں پشیندیاں۔ اپنے رواجی ساک نوں عشق دا چور پے جاون دا ڈھنڈورا پیاں دیندیاں نہیں۔ لاگیاں کولوں رعیتاں کولوں سلاہتا منگدیاں نہیں۔

وکیھو لوکو پُنوں چھوڑیا اے پلہ ریتل ساکاداری دا اساں نہیں۔ اوس پرتنا کوئی
 نہیں۔ پر اساں اپنی جاء تے پکیاں ہاں۔ بادشاہی وی پکی اے ایس گھردی
 ساڈے نال۔ ساڈا دکھ تہاڈا دکھ اے۔ عشق سانجھا ویری اے ساڈا تہاڈا۔ نہ شاہ
 نوں شاہ رہن دیندا اے نہ رعیت نوں رعیت۔ جا پدا اے سوگ نے موقع بنایا اے
 مُدتاں توں حرم بند رانیاں لئی سورج دیکھن دا، لوکاں نوں اپنی واج سُناون دا۔

بھائی اگے ماؤ دے عرضی ہوئے رل آء

ہتھ کھلوتے جنھ جس بھاوی تس چلا

بھلا بُرا ہتھ رب دے میلہ کرساں چا

وڑھی قلم دی متھے تے میٹے آپ خُدا

ہن ماں تخت اے۔ پتر نوں عشق جال وچوں کدھن اوہدا فرض اے۔ پُنوں دے
 بھرا وی ایہا فرض سمجھدے نیں اپنا۔ تخت بادشاہ نوں لوڑدا اے پر ماں دا پتر تے
 بھراواں دا بھرا پرتے تاں بادشاہ پرتدا اے۔ ماں ایہہ خُدا دی کرنی او۔ پر
 ساڈے حساب تے خُدا بادشاہی دا خُدا اے۔ بادشاہی نہ رہے تاں خُدا کیویں
 رہسی۔ سو اوہ اپنا لکھیا میٹ سکدا اے ساڈے جیلے راہیں۔ توں حکم کر۔ ایس
 ویلے ماں دا حکم بادشاہ دا وی اے تے خُدا دا وی۔

انبر تنبر دو جنے کرہاں کر اسوار

سانجھ چلائے رب دی کھیڈی کھیڈ دو بار

اکے تاں اک اکلوی اکے تاں اک دہوں چار

بھل نوارا ٹھیلیا کیویں لنگھائیں پار

ایہہ بھراواں دے ناں کیہ نہیں انبر تنبر۔ ماں نے پُنوں نوں روکدیاں آکھیا

عمر تمر سومرا پتر جو لیاں ہور

عمر تمر سندھ دا بہوں تگڑا نیا نیا بادشاہ گنجا اے۔ اوس ڈھیر چہ بادشاہی گھکائی تے رعیت پرچائی۔ ماں پُنوں نوں عمر تمر سومرا آکھیا ہا۔ اوہدے ونگر بادشاہی فرض نبھاون اُتے اڑ کھلوون نوں ٹوکیا ہا۔ دھڑکا ماں نوں شاہی دا اے ماں ہوون بادشاہ دی ماں ہوون جو ہویا۔ بِن ایہہ دوجے دو پتر انبر تنبر جیویں ونڈ نہیں عمر تمر دی۔ ایہہ دوجے اک تھی کے پرتا لیسن عمر تمر بن کے گئے پُنوں نوں۔ ایہہ جیویں داء ہے شاہی کھیڈ دا۔ یا تے ایہہ دوجے وی گئے انبر تنبر جیویں اوہ عمر تمر گیا تے میں اِنو رہی تخت دی سنبھال کیتے۔ یا جے اوہنوں پرتا آندونیں تاں میں اک توں چار تھی۔ ایہہ کھیڈ ہے ماں ملکہ دی، اوہدا سیاہی جِواء۔ کھیڈی کھیڈ دوبار۔ پہلوں داء کھیڈیا ہام، اوہنوں روکن داء جیلہ کیتا ہام عمر تمر آکھ کے۔ پر اوس ”شور“ آکھ کے ٹھپ دتا ہا اوہ داء۔ ماں ملکہ اپنی ایس سیاست نوں ”بھل نوارا ٹھیلیا“ وی آکھدی اے۔ آدم جام وی بادشاہی دی رکھ کیتے بھل نوارا ٹھیلیا ہا دھی نوں وچ پا کے۔ شاہی بھل نواریاں دیاں دوجے سواریاں بھنچور وچ رل پٹھیاں میں نوارے چھڈ کے۔ شاہی آپ اک بھل نوارا اے جیہڑا نت پیا ٹھلیا اے خلقت دی بھل تے۔ نت دھڑکا اے لیہنوں پار لنگھن دا جیہڑا ”کیویں“ وچ بولیا اے۔ ماں ایس اُرداس وچ رب نوں قدرت نوں اوویں ای اپنے پاسے گندی اے جیویں پتر گندے نیں۔ مل ویہار اپنے قدرتی ہوون دے بھل نوارے تے ٹھلیا اے نت۔

بھایاں شہر بھنچور وچ ماری کھوڑی آ

کر اشنائی وطن دی پُنوں ملدے نیا
 راز نہ دسو اپنا مُڑ جاؤ رات لنگھا
 مت چنگاری گھت کے کرہو ساہ بیساہ
 حال حقیقت ماؤ دی آکھی بھائیاں رو
 پکڑی سانجھ قضاء دی ہونی ہووے سو ہو
 زہر پیالہ عشق دا جان نہ پیندا کوہ
 مستک لکھے لیکھ نوں کوہ نہ سکیا دھو

کھوڑی اوہ جاء ہے جتھاں کروان آ لہندے نیں۔ شہر بھنجبور وچ کھوڑیاں بہوں
 ہوسن، گھنی آوا جانی جو آہی سوداگر کرواناں دی۔ ایسے پاروں کھوڑیاں دی تھڑ وی
 ہوندی ہووے متاں۔ سو بھائیاں آوندیاں اک کھوڑی مار گھدی اے۔ مارن
 دھگانے ملن اے۔ خبرے کسے بے کروان نوں کڈھ کے کھوڑی ماری نیں۔ یا
 متے بھاڑا ہوندا ہووے کھوڑیاں دا جو ایہہ شاہی کروان نہیں دٹو۔ جیویں وی اے
 ”ماری“ وچ اوہ دھرو دھگان ہے جیہڑا ایہناں بھراواں دا مول مُدا اے بھنجبور
 وچ۔ ایہہ نہیں دسیندے کسے نوں جو اسماں پُنوں دے بھرا ہاں۔ نرا وطن اشنائی دا
 دس کے اوہدا پتہ کریندے نیں تے جا ملدے نیں۔ ”نیا“ دا مطلب اے جیویں
 مناسب ہا اوہناں لئی۔ پُنوں وی اوہناں نوں ایہو آکھیا اے جو ایہہ نہ دسیا جے
 تسیں کون او تے کیویں آئے او۔ وطن اشنائی والی شناس وچ رات لنگھا کے
 پچھانہ مُڑ جاؤ۔ متاں چنگاری گھت کے مینڈے بیساہ نوں سواہ پئے کرو۔ بیساہ
 ہے گھن جو بن، جیون شکھر۔ پُنوں متے بھراواں دی سُر ت مَوجِب ای سمجھوتی وتی
 اے اوہناں نوں۔ مینڈے رنگ وچ بھنگ نہ پایو چپ کر کے مُڑ جاؤ رات گزار

کے۔ جد بھراواں ماں دا دکھ دسایا اے تاں پُنوں وی اپنی دسی اے اوہناں نوں۔
 میں قدرت دی مرضی دی سانجھ وچ ہاں۔ جیویں ہوسی چنگا ای ہوسی۔ مینڈی
 پُرانی ہستی دا کوئی زور نہیں ایس نوں ہوند اُتے۔ جیویں تھیا ایہہ قدرت دا کارا
 اے۔ عشق زہراے دُنیا دے جیونے لئی۔ جان کے تے کوئی نہیں پیندا۔ ایہہ متھے
 لکھی اے لیہنوں کون دھوسکدا اے۔ پر پُنوں نوں نہیں پتہ جو انبر تنبر ایس متھے
 لکھی نوں دھوون دا ای متا گھن کے آئے نہیں:

بھلا بُرا ہتھ رب دے جیلہ کرساں چاء

وڑھی قلم دی متھے تے میٹے آپ خُدا

اوہناں ایس نوں بنے دھوبی کنوں ای دُھوانی اے اوہدی متھے لکھی، بھاویں
 اوہنوں آوندا نہیں دھوون دا کم۔

پُنوں دی آکھنی وچ بھراواں نوں ریتل رمزاں راہیں سمجھاوون دا اک چارا
 وی ہے جانے مینڈی مجبوری سمجھو پر ایس آکھنی وچ ایہہ دس وی ہے جو جیہڑے
 پُنوں نوں تُّساں لین آئے اوہ تاں ہُن ہے ای نہیں۔ اوہ تاں زہر پیالہ پی
 مویا۔ ایس پُنوں دا کوئی سبندھ نہیں تہاڈے نال۔ ایہہ تہاڈی مار وچ نہیں قضا
 دی سانجھ وچ اے۔ قضا فیصلہ اے مرضی اے متا اے قدرت دا۔

سسی بھئی اُتاوی و ہلا توں گھر آ

ملے نی وطنی آدمی یا کوئی سکے ساء

جو کجھ لبھی بُدھ نوں نال اوہناں وٹد کھا

سمجھ نہ ڈٹھا سسڑی جھولی پوندی بھا

انبر تنبر کتھائیں ملے نیں پُنوں نوں، بھنبھور وچ، پتن گھاٹ تے یا لاکھی باغ،

ایہہ سانوں پتہ نہیں پر سستی نوں خبر اپڑ گئی اے اوہناں دے آون دی۔ اوہ
 کاہلی پئی تے پُنوں نوں سنیہا گھلیوس۔ ایہہ سکے ساک نی بھاویں زرے وطنی،
 جھب گھر آن نیں۔ جو تینوں لبھے دال ساگ ایہناں نال ونڈ کھا۔ سستی سمجھ نہ
 ویکھیا جو اپنی جھولی وچ اگ پئی پاوندی اے ایہناں نوں سد کے۔ سستی دی
 اُتاوِل اک سُچجی گھر ہستن دی اے۔ اوہ پُنوں دے اوس پچھو کڑ نال مل
 ورتن لوڑیندی اے جیہنوں تچ کے پُنوں اوہدے تائیں پُجا اے۔ اپنے عشق لئی
 ویہاری کھیکھناں وچ رُجھی سستی ایہہ بھل گئی اے جو ویہار و سبیا عشق و سبیا
 نہیں۔ ونڈ کھاون داتے آ کھیوس پُنوں نوں۔ ”جو گجھ لبھی“ بھاویں چچ وی ہے
 ریتل پروہنچاری دا۔ نواب راجے وی پروہنیاں نوں سو سو رنگ دیاں کھابیاں
 والیاں میزاں ول ”دال ساگ“ آ کھ ای کھڑ دے نیں۔ پر ایہہ گل جیویں کوئی متا
 وی ہووے اوس سانجھ ورتن دا جیہڑی سستی دے عشق نے مل ورتن دی تھاویں
 لیاوئی اے۔ سستی دی بھل تے ایہہ ہے جو سانجھ ورتن پُنوں نال عقد بنھایاں
 تے آ نہیں گئی۔ اوہ پُنوں دی ملوان پچھیر نوں سیری بناون تے اُتاو لی تھی گئی
 اے۔ ایہہ ناہس جاتا جو ونڈ کھاون تے اوہناں دے وارے ای نہیں۔ ایس سیر
 نے تے تینڈے ونڈے دی بھا ای تینڈی جھولی پاوئی اے۔ ملوانی کول جو ہے
 اوہا ونڈناں۔

پر سستی نوں بھلیں لوک ریت پایا اے ساڈی قصے دیاں سنیہراں دی بھل
 کڈھن لئی۔

نہ کوئی سکا سونیرا نہ کوئی بھین بھرا
 گگھتھوں پویے تکر یوں مل جاں ونجے اشنا

جو کوئی آوے آس کر مکھ نہ موڑیا جاء

راہے ملدا آدمی قسمت اپنی کھا

پنوں آہندا اے مینڈا کوئی ساک نہیں کسے نال نہ کوئی مینڈا بھین بھرا اے۔
چھلیاں اشنایاں جگاوں نال گھائے دا تول تُل ویندا اے تکرڑی تے۔ حاضر
ویہار دی تکرڑی ہے ای گھائے دی۔ اسوں چھڈی بیٹھے آں لیہنوں۔ مُڑ چھلیری
اشنائی دا پلہ پھڑ کے کیوں ایسے تکرڑی وچ تُل لٹپوئیے۔ ایہہ وی آہندا ہووے پیا
پنوں متے جو ایس ویلے ایس عشق تکرڑی تے ہاں۔ ساڈی پرکھ پئی تھیوندی اے۔
چھلیریاں دی اشنائی نے سانوں ایس پرکھ تے پوریاں نہیوں ہوون دینا۔ پر
سسی آہندی اے نہیں۔ جو ملن دی آس کر آوے اوس توں مونہہ نہیں موڑیا
جاندا۔ راہے ملے آدمی نوں نہ نہیں کریدی۔ ٹگر سانجھا کریدا اے اوہدے نال۔
کھانا تے اوس اپنی قسمت دا ای اے۔ ”قسمت“ ہے ونڈ ای پر ایہہ چروکئی
”متھے لکھی“ بن گئی ہوئی اے۔ دھگانی رزق ونڈ اُتے چھاپی قدرت مُبر۔ سسی
دی گل نوں ایویں پڑھنا اے متھا ماراں۔ پر سسی آہندی اے پئی راہے ملے
نوں توں میں کیہ دینا اے پنوں۔ اوس اپنے ونڈے دا حق گھننا اے۔

جیویں حافظ دا طریقہ اے گل بات گھنی اکھان وٹاندرے دے رنگ وچ ای
تھیندی اے، پر اکھان آپ رمز بن ویندے نیں بلاراں دے چیت اچیت دی۔
اکھان پکا مونہہ بنا کے ریتل سیانپ ورتاندے جا پدے نیں۔ پر ملکوے ای
گھنیاں سینتراں قصے وچ ورتی واپری دیاں چھوہ کے چھیڑدے نیں سُنیراں نوں۔
ویکھو اتھے سوداگر پچھو کڑ کولوں پلہ چھڈیندے پنوں دی گل تکرڑی پھڑی کھلوتی
اے تے اوس پچھو کڑ نوں نہ چھڈن دی مت سسی پئی دیندی اے پچھا تچ

ٹرے سانجھ پال فقیراں دی بولی وچ۔ متاں قصہ ایہہ پیا دسیندا اے سانوں جو
 سستی اوس فقیری دے بوہے اپڑدی اے پئی جیہدے راہے اوہنوں لوک ریت
 پایا اے عشق دی گڑھتی دے کے۔

کھوڑی ونج اٹھائین گھرے اتارے آن
 نالے تنگ شراب دی دُھروں اٹھائی جان
 نگھر بوڑ شراب دا دین پُنوں نوں جام
 دونہاں رتوں روونا کم کیتونیں خام

انبر تنبر پُنوں نوں پوند کھوڑی وچ ای ٹکرے یا جتھے کتے وی ملے پُنوں دا
 جواب سن کے کھوڑی پرت گئے، ایس ویلے اوہ کھوڑی وچ ای نہیں۔ پُنوں سستی
 نال جھگڑیا تے سہی پر کرنا سستی دا آکھیا ای پیوس۔ ایہہ عاشقی دا سر نواون ہے
 فقیری آکھے اگے یا اوہ ہے جیویں دایاں بندوبستی گھر ہستناں دی من گھندے
 نہیں اوہناں دے جنے، جیویں اتے مئی دھوبن دی۔ عاشقی نوں تے گل تولنی
 پوندی اے توڑے معشوق دی ہووے۔ جیویں پُنوں پوند تولی سستی دی تے کچ سچ
 نکھیر یوس اوہدا۔ بھل پُنوں دی ایہا اے جو مونہوں بھاویں معشوق دیوں نکلے
 گھر ہستل گل عشق ترور ہوندی اے تے اوہنوں من والا وی عاشق نہیں رہندا
 گھر ہستل تھی ویندا اے۔ انبر تنبر نوں کھوڑیوں اٹھا گھرے آن کے گھر نوں وی
 کھوڑی کر گھداس۔ ”اتارے“ انج نہیں جیویں جانچی ہوون یا گر اوتار ہوون۔
 اگلے دُھروں ای شراب دی تنگ (صراحی) نال لد لیاے نہیں۔ منصوبہ مڈھوں
 ای پُنوں نوں بیہوش کر کھڑن دا جوہا نہیں۔ شراب وی اوہ جو نگھر بوڑاے۔ مت
 ست نوں اصلوں دبا کے ڈونگھے ڈوبن والی۔ ایہہ نگھر بوڑ پیاں ”جام“ راہیں

نیں، ریتل اُچ میل بھانڈے وچ۔ دھوبی تھی وسیا عاشق مُرتھی شاہی دا جام پیا
 پیندا اے۔ جام لفظ متاں حافظ دی ٹچکر وی ہووے فارسی غزلیاں نوں جیہڑے
 تھوک دے حساب لبھدے سن اوس ویلے درباری جھولی چکی دا جام پھڑ
 جھومدے، تے جیہناں دی قصہ کاری وچ جام ہتھ توں مونہہ تائیں اپڑن لئی سو
 شعر منگدا سی گھٹو گھٹ۔ اتھے لوک قصہ کاری نے کھوڑیوں گھر آن اتارن والا
 تے دھوبی گھر وچ مست شاہانی محفل سجادن والا جام ترونہہ سطران وچ پئوں دے
 مونہہ جا لایا اے۔

”خام“ لفظ وی ”جام“ برادری دا ای اے۔ ایہہ دو کون نہیں جیہناں ایہہ خام
 کم ایہہ کچ کیتا اے۔ انبر تے تنبر کہ پئوں تے بھرا کہ سستی تے پئوں۔ یا ایہہ
 سارے ای دو جیہڑے ایس ویلے اک تھی گئے نہیں۔ رتی شراب نے رتوں
 رُواونا اے ایہناں ساریاں ”دونہاں“ نوں۔ قصے وچ سوداگر شاہی دو دو دے
 بٹ نال کم کریندی اے، بسن بیہا، انبر تنبر۔ جیویں اج کریندی اے حاجی
 بردرز یا بٹش بردرز۔ اتھے بٹ دا گھیرا وڈا ہو گیا اے، انبر تنبر اینڈ کمپنی۔ ویکھو
 اتھے درباری ٹک بندی وی گھل کھلوتی اے۔ ”جام“، ”خام“ والے گڑے
 ”آن جان“ نال مل کھلوتے نہیں۔ لوک جوڑ لیکھے جام خام تے آن جان وچ
 الف تے غنے دی واج سانجھ ہے۔ اجیہی واج سانجھ ای آسرا اے لوک جوڑ وچ
 کڑا بندی دا، کڑیاں دے اخیر لے اکھراک ہوون نہ ہوون۔ پر درباری اُستا کار
 شاعری وچ اخیر لے اکھرا دا اکو ہوون قانون اے۔ جام خام والے کڑے سام
 دھام نال وی مل سکدے سن تے آن جان والے کھان پان نال وی بے حافظ
 ہوراں کسے اُستاد کولوں اصلاح کرائی ہوندی۔ پر حافظ نوں کڑیاں دی تھڑ نہیں۔

ایہہ کڑا نکھیڑ اوہدی درباری اُستاداں نال بکھیڑ دا رنگ اے۔ نالے ایہدے وچ
جام خام نال رل بہن پاروں عاشقی دا آن جان وی ہے تے اوڑک جام خام دا
آپنا آن جان وی۔

ہوتاں واری آپنی خالی جام لینین
سستی پُنوں ہوت نوں جام لبالب دین
سویں لوک پوے جھڑ سستی بیٹھے داء تکین
گھت کچاوے ہوت تھل ڈونگڑ قہر چوین
دوویں بیخود ہوئے کے ڈھٹھے آپ دھراپ
اِس کچاوے گھت پُنوں چڑھ دو جے بیٹھے آپ
ہوت نہ سکے کسے دے کرہاں دا ورتاپ
ایس عشقے دا پالنا عالم چھڈیا کھاپ

سوداگر ہوت شہزادے ایس داء تے نیں جو کدوں لوک سوں ونجے تے سستی
ڈھے پوے تاں اوہ اپنا سودا چا کھڑن۔ گل ہے لوک دے سوں ونجن دی۔ سستی
لوک مہاندرا اے لوک ریت دا ساجیا۔ لوک جاگدے نیں تاں اوہ ساودان اے۔
تے اوہدا اُنگھلا لوک دے گہل دی رمز اے۔ سوداگر شہزادیاں دی ایہہ محفل خلق
جاگرتی نوں مارن کیتے ہے تھلاں پہاڑاں تے گل دھرتی تے اپنی مُنافع گیر
چڑھتل چاڑھن کیتے۔

دوویں بیخود ہوئی کے ڈھٹھے آپ دھراپ
والی گل ظاہرا ہے تے سستی پُنوں بارے۔ ویہاری جاماں دی لبالبی نے اوہناں
نوں ڈھا دتا اے۔ آپ دھراپ ڈھٹھے نیں دوویں۔ آپنے آپ، اپنی بھل

پاروں۔ پر ویکھو ایہہ سطر کیویں سستی پُنوں نون ول کے انبر تنبر نون وی ولھیٹ
 جاندی اے۔ اوہناں دی چوکسی اصل وچ اوہناں دی بے سرتی پاروں ہے۔ اوہ
 جس ویہار دے کھتم نیں اوہ گل جہان نون ڈھاون تے تلیا گھلا اے سنے اوہناں
 دے۔ ایس سطر دی گجھی دُول نون اگلی سطر دا آسرا وی اے۔ ”پھلا ”دوویں“
 ای اتھے وی کم پیا کریندا اے۔ سستی پُنوں دا بے خود ہوون آپا ونجاون ہے،
 آپ وھونے ہوون۔ ایہہ آپ ویہاری آپ وی ہے ای تے عشق دا آپ وی۔
 بے خودی اوہ تھاں اے جتھے اک جاندا اے پیا تے دوجا آندا اے۔ ویہاری
 ہوند جاندی اے پئی تے عشق آوندا اے۔ ”خود“ دی چون پئی ہوندی
 اے۔ ”ڈگے آپ دھراپ“ وچ وی ”آپ“ ویہاری آپ ہے پر اوہ ڈگا آپ
 دھراپ اے اپنے آپ۔ ایہہ سچیت نہیں اچیت کرم ہے عشق دا۔ سستی دی بھل
 اوہدی بے خبری جیہنوں گاوناں وچ اوہدی غفلت گنیا گیا ہے اوہدی نویں سنبھال
 دی چوکھٹ ہے۔

اِس کچاوے گھت پُنوں چڑھ دو بے بیٹھے آپ

اتھے دُوئی دا کھلار ہور کھلریا اے اِس تے دوجے والیاں رمزاں پاروں۔
 پُنوں ہوند دی اکائی دا نشان اے ایہہ دوئے دو بے نیں، دوج کچاوے چڑھے۔
 اصل ہوندوں ہٹ ہور ہوئے۔ سوداگر بولی وچ دو نمبر آکھ لئو ایہناں نون۔ اک
 نمبر نون اِس کچاوے گھت کے آپ دوج سوار۔

پُنوں نون اِنج کچاوے گھتیو نیں جیویں کوئی سودا ہووے تے دوجے چڑھ
 کے اک بنے نیں، انبر تنبر ملئی نیشنل۔ ایہہ دوئے اپنے آپوں دو بے تھئے نیں۔
 اپنے سکے نہیں کسے داسکا ایہناں کیوں ہونا اے۔ دوج تے ہے ای سکاوت دا

ویر، ایسے پاروں ایہہ کرہاں دا ورتاپ اے، دستور۔ کرہوں سوداگری دا وسیلہ بن
 کے ہُن جیوندے جی نہیں قدرت ساہجے۔ اوہ ملوانی دیاں سواریاں نیں۔ اوہدے
 رچھ اوہدے کمپیوٹر۔ جیہدے ہتھ راساں نیں اوہدے وگائے وگیندے نیں۔
 توڑے اوڑک وگا ونہارٹوں اوہدی موت ول ای گھسن وگن۔

رل آہر وچوں نسری رل جیون دی تک ای تے نہیں سکھانندی دوج و بہار
 نوں۔ اوہنوں موت جا پدا اے چہیاں دا سانجھ سنجانن، سچا ساک بناون عشق
 مانن۔

ایسے پاروں عالم نے دُنیا نے دُنیا داری نے عشق دی پال مُکا چھڈی اے۔
 کھا کھپا چھڈی اے۔ عشق دا پالنا کیہ ہے۔ جی دی جی نال رل ورتن۔ ایہہ
 قدرتوں ہے، ہر جی دی ہوند کنیاں ہونداں دی سانجھ نال بندی اے جیویں واء
 پانی مٹی رل رُکھ بندے نیں۔ ہوند ہے ای رلا مُڈھوں۔ چہیاں دا رلواں آہر ای
 ریزق ساردا اے ہر کسے لئی۔ منافع خور دُنیا داری وی کرنہاراں دی ایس رل کرنی
 سر ای کھلوتی اے۔ ہر وکاؤ وست اندر لکھاں کروڑاں دی کرنی لگی ہوندی اے۔ پر
 ایہہ گل کرنی تھوڑیاں دے لیکھے چڑھ ویندی اے، کرنہاراں کنوں اوپری تھی کے
 اوہناں دے سر تے سوار تھی ویندی اے۔ جی دی اپنی سکت اوہنوں مارو تھی ٹکردی
 اے۔ کرنی مجبوری بن ویندی اے۔ بندہ اپنے آپ دا رہندا اے نہ کسے دا۔ ایہہ
 پاڑ ایہہ وجوگ ہر من نوں ٹھہر دے کھو بے وچ گڈ دیندا اے، ریس مُڈپے تے
 ساڑے دے چلھن وچ۔ اُمک حرص وچ، گھسن دے بھو وچ تے وگوچے دے
 ڈکھ وچ۔ ایس اُن ہوون نوں ای بندہ اپنی ہوند من گھندا اے تے ایسے اُتے
 ای اپنی خودی دا ہوائی منارا چاڑھ کھلوندا اے۔ ایسے اُن ہوند پاروں اوہنوں نیت

دی بے شناسی پئی چمبڑدی اے تے اوہ ٹکراویاں بھڑویاں شناساں دے جھنڈے
 چک چک اُن مکنے بھیڑ پیا سہیڑدا اے۔ عشق رل ورتن دی دین ہے۔ سانجھ سواد،
 گل نال اک ہون دی ترنگ۔ بے رل کرن رل ورتن نہ بنے تاں عشق دی
 پال نہیں پوندی۔

ایس عشقے دا پالنا عالم چھڈیا کھاپ

ایہہ سطر جا پدا اے قصے دا تے پئی کریندی اے کتھ کنوں اڈری تھی کے۔ پر نہیں۔
 ویکھو ایہہ آئی کتھے اے، سوداگر شہزادیاں دی کیتی دا سرناواں بن کے۔

رات اُجالا چند دا تاریاں سندی جوت

دینہہ راہ جو آئے ویکھدے راتیں ہووے اوت

نہ کرہاں نہ آتھری نہ سو پُنوں ہوت

لد سدھانے سنہہرے رہی اکلے سوت

رات دا سہاواں نقشہ، چند تاریاں دا رلواں چانن، پڑ بن گیا اے وچھوڑے دا۔
 جیہڑا راہ اوہ دینیں ویکھدے آئے او سے اُتے پئے راتیں۔ دینہہ دا ویہاری
 چانن عشق رات وچوں راہ کڈھ گیا اے اپنا۔ ”اوت“ ہے اودھر، اوس رستے (پر
 ”اوت“ منافع وی ہے) چکھے سستی دے ڈیرے نہ اُٹھ نہیں نہ اوہناں دے
 سانہنہار۔ نہ پُنوں نہ ہوت۔ سستی جیہڑے سنہہرے تگدی آہی، سوہر ساک، اوہ
 لد گئے نہیں۔ سستی آپ وی کوئی نہیں اوتھے سوت ہے اکلے۔ سستی جیہڑی پُنوں
 دے چکھے نال لڑ جوڑن لوڑدی آہی ہُن اوس چکھے دا انگ بن بیخود ہوئی پئی
 اے۔ اکلے سوت، کچم دے سلطان دیاں وچھدیاں رانیاں وچوں اک۔ تے جیہڑا
 پُنوں سنہہر یاں لد کھڑیا اے اوہ وی پُنوں کوئی نہیں۔ نہ سو پُنوں ہوت۔

رات گئی جھالا تھیا اتر گئیس خمار
 سنجی تیج ڈراونی دکھاں گھان سنگار
 زہر پیالہ عشق دا پیوے سو بیمار

آن ملائے یار کوء لکھتاں دیواں میں ہار
 پر ایہہ رات جیہڑی پُنوں دا گھسن اے سستی دے بھل خمار دا اترن وی اے۔
 اوہ تیج جیہڑی ویہاری عقد و چھائی بُن ڈراونی تھی گئی اے۔ ویہاری سنگار دکھاں
 دا گھان بن گیا۔

زہر پیالہ عشق دا پیوے سو بیمار۔ ایس ظاہر ا ریتل سطر وچ اک بھیت وی
 ہے۔ زہر پیالہ پی کے مردا اے پیون والا بیمار نہیں تھیندا۔ جیہڑی ویہاری ہوند
 عشق دے زہر پیالے نال موئی نہ، اوس زہر پیالہ پیتا ای نہیں پورا متے یا اوہدا
 کوئی توڑ تریاق وی نال گھول پیتوس۔ سو مولوں موئی نہیں پر بیمار ہے۔ ایس
 ویلے ایہہ حال اے سستی دا۔ ایسے پاروں اجے وی اوہنوں لکھتاں دے ہار
 دیون یا لکھاں دا ہارن ای جا پیا اے وٹے وچھوڑے دا، ملاپ دا داڑو۔ ایہہ مرنہار
 ویہاری ہوند دا رہند کھوند اے توڑے پر ہے سہی۔ ایہو گھسے دا ڈر بن کے ویکھدا
 اے سنجی تیج نون تے وگچا بن کے کیتے ہار سنگار وچوں جھا کدا اے۔

دھڑی اچیرے سسوی سر وچ پائے کھیہہ

ہار میلاں میلنے سٹ سٹ گھتے ایہہ

ہنجوں کجبل کالیاں دے تن کیہے

درداں سوتر کتیا سولاں چیری دیہہ

تئی متھے جو تھیا اتھے انبر ویکھ

کسے کاتب لکھیا مستک کھوٹ ا لیکھ

پپر پیغمبر اولیا بھاء نہ میرے شیخ

قلم بچو ہے رب دی ہور لکھائے لیکھ

ایہہ رہی کھھی بیمار ہوند ای پئی کریندی اے ریتل وکھالا وچھوڑے دے دکھ دا۔
بھاویں ہار میلاں سٹن تے دھڑی اچیرن ایس رہند کھوند کنوں چھٹارے دا آہر
وی ہے۔ پر پوری کیویں دھتے سستی دی ویکھنی۔ ہنجواں وچ اے کجبل ہے عقد
والے سنگار دا پایا۔ درداں گتے سوتر نال جیہڑی دیہہ بنا پہنی اے سستی اوہنوں
سولاں چیر لاہونا اے۔ آونے ول سینتر دی اے ایہہ سطر۔ سولاں عشق دے تھل
پندھ دیاں نہیں۔ پر اوس اگونے پندھ توں پہلاں سستی اخیرلی وار پچھانہہ ویکھیا
اے ماں ول۔ ایہہ بچھ ویکھنی بیمار ویہاری ہوند دی اخیرلی پلہ پکڑنی اے۔ پر
اخیرلی پلہ پکڑنی پلہ چھڈاونی وی ہے۔ بچھ ویکھنی ای اگے ویکھنی تھی نتری اے۔
بچھلی متھے لکھی جو آہی اوہ قدرت دا لیکھ نہ آہی۔ کسے کاتب دا لکھیا ہا کھونا لیکھ
یا کھوٹ ا لیکھ، نرا کھوٹ جو لیکھ آہا ای نہ۔ کاتب آپ تے لکھدے کوئی نہیں،
کسے دے لکھے نوں کتابت کریندے نہیں۔ سمجھیوں باجھ تے ہور دا ہور بنا
دھریندے نہیں۔ جیویں حافظ ہوراں وڈکیاں دی لکھت نال ہوندا ڈٹھا ہوسی تے
جیویں اوہناں دی آپنی لکھت نال وی تھیا۔ پر ایہہ نری کاتباں اُتے چوٹ نہیں۔
مل ویہار دی پوری لکھت ای کھوٹ ا لیکھ اے بھاویں ہن ایہدے کاتب کمپیوٹر
نیں۔

ویہاری ساک وی ایویں کھوٹ آساک نہیں۔ سستی نوں ہن ایس ا لکھت دی
سار تھئی اے۔ اوہ ہن کوئی ریتل وچول نہیں منگیندی۔ ”آن ملائے یار کوئے“ والی

گھڑی لنگھ گئی اے۔ ہن قدرت دی قلم ای آپ وچولا بن آوے تے نواں لیکھ
 لکھاوے۔ سسی ہن آپوں قدرت دا قلم بن وگنا ہے۔ ”اتھے“ ویاہار دی تھاں
 اے، لیہنوں تہج نکلنا ہے اُن ہوئی تھاں بھالن لئی۔

ماؤ آکھے نہ رو دھیا کریں دھگانا لُجھ
 آپ گنڈھائیں کنڈلاں مایاں دوس نہ گجھ
 سسی سدا ایانی توں کدے تے کہیا بچھ
 میں تہن واراں شدھ تھوں تھیندا دے بچھ
 دھیاں جو ہتھیں آپنی چھریاں پیٹ مرین
 ماپے لائن مرہماں کچرک دوا سرین
 منن دے گھر ویکھ کے پنڈھ نصیحت دین
 دھیاں ہون نہ واک وچ ماپے صبر کرین
 ورا آندوئی ڈھونڈ کے جاپے ناؤں نہ تھاؤں
 جیہناں دی جمن بھوم نہیں نہ کوئی شہر گراؤں
 ہوون اوہیے آدمی تگن گھلے سواؤں
 ایس کس پھڑایاں پنجر گھتے کاؤں

ماں آہندی اے دھپے کیوں رونی ایس ہن۔ آپیاں گنڈھایاں کنڈلاں نہیں
 تینڈیاں، آپ سہیڑے پواڑے۔ مایاں دا کیہ گناہ۔ توں کدے تے بچھ سیانیاں
 دا آکھیا۔ ماں نوں سسی دی گل اپنے اُتے لایا دوس جانی اے۔ اوہ ایس دوس
 دا بھار لاہون لئی اصلوں اوپری ہو کھلوتی اے۔ بھاویں وچ تہج وکھالے دا اوہلا
 وی دیندی اے اپنی اوپر نوں۔ میں تے آپنا آپ وار دیاں تینڈے توں جے

مینوں گجھ کینا سرے چڑھدا سچھے تے۔ ایہہ اوپر متے اوس گجھھی حرص دا دوس
 دِلوں لاہون دا چارا اے جیہڑی پُنوں شیرنوں ویکھدیاں سارا ای اوہدے رج چکے
 شیر پروار نال ساک بناون لئی اُبھر کھلوتی آہی۔ ماں ہُن اصلوں دھو دھا کے
 پاسے کھلو گئی اے۔ اپنا بھار لاہون لئی میہدیاں دا بھار سستی دے سر تے دھر
 دتاس۔ بے دھیاں آپے آپے اپنے پیٹ چھریاں مارن تے کد تائیں مرہاں پئے
 لاون ماپے۔ اوہ مت نصیحت وی تاں ای دیندے نہیں بے دھیاں وچ منن دا
 گھر دے اوہناں نوں۔ بے پتہ ہووے نہیں جو دھی نے مننی ای کوئی نہیں اوہناں
 دی تاں اوہ صبر ای کریندے نہیں ہور کرن وی کیہ۔ توں ساڈی منی کوئی نہ آپ
 ور ڈھونڈ آندا جیہدا نہ پتہ نہ تھاں۔ جیہناں آدمیاں دا اگا چکھا نہ ہووے اوہ اپنی
 غرض دی مارتے نکلے ہوندے نہیں۔ اوہ الاں کاواں ہار ہوندے نہیں۔ ٹھونگ
 جھپٹ کھا داتے اڈ گئے۔ کدیں ال پھڑی ڈٹھی آ، یا کاں پنجرے پئے ویکھے نی۔
 اتھے ویکھو پنجرے والی رمزوت پرتی اے۔ ماں میہنا وی پرتایا اے سستی دا جال
 تے پنجرے والا جیہڑا دھوبیاں گھر پر نیونوں نہ کرن ویلے ماں نوں ماریا ہاس۔ پر
 ایہہ تریڈھی جیہی سینت سستی نوں الاں کاواں وچ رگن گئی اے پُنوں دے
 نال۔ پنجرے پئے تے نہیں کدیں کاں پرتوں تے آپیں کوئی اوتی کاوئی جیہنوں
 پونے پنجرے پا روڑھیا تے اسوں کڈھ پالیا۔ اجیہا دوس وٹاندرا مل ویہاری
 رہریت دی خاص کھیڈ اے۔ ایہہ میں دی سوڑ دا وکھالا اے۔ الگ آجوڑ میں
 نوں ای قدرتی منن دا جتن، اوہنوں پکیریاں کرن دا آہر۔

بول اوتے بول مائی چوٹیں وات نہ سار

درد لگا کیہ تھدھ نوں بہہ نہ کھڈیاں یار

ہوون پلو ہے آدمی سب مارے بھاویں تھار

سنخن اوّے بول کے کریں نکمے وار

سسی دی اخیرلی گل ہے ماں نال ایس چوسطری وچ۔ ویہار واس وچ اوہدے
مک مکا ونے بول۔ ماں نوں آکھیوس اوّے بول نہ بول۔ ٹوک چوٹ نہ وات
پچھن اے نہ سار گھنن۔ میں یار نال نہیں کھیڈنا تینوں کوئی درد نہیں ایس گل
دا۔ سو ماں نوں نہ درد اے وات پچھن دا نہ سار لین دا ایل۔ اوہ اے او سے
گل تے ای اے۔ پوند کیتی ٹوک دا ای ویروا کریندی اے۔ اولّا توں پئی بولنی
ایس کہ میں۔ ایویں نکمے وار نہ کر مینڈے تے۔ کیہ آکھیا ای میں؟ ایہو نہ بھئی
جیہڑے ہوون ای نسوکر اوہناں نوں نہ رتے بنھ سکدے نہیں نہ اگے دھرے
تھال پسماسا سکدے نہیں۔ اوہ اپنی گوں دی واگے وگدے نہیں۔ ماں دے
اخیر لے وار وچ متے سسی نوں ٹوک ہے لھیویں۔ توں وی پلو ہے آدمیاں
وچوں ایں۔ ایس تیرا کیہ کر سکے آں۔ ایہہ اوس گھر دا جوابا اے سسی نوں
جیہدی ویہاری اوہل لین لئی اوہنے پُنوں نوں دھوبی بنایا۔ سسی نوں ایہہ پوری
ویہاری رہریت دا جوابا چاپیا اے۔ تے اپنے تت ست نال اک ہوون دی
گھڑی آگئی اے اوہدے تے۔

7

کھوج اہارے کرہلے پئی تھلاں دے راہ

نہ کاء خبر جھڑویاں نہ پُنوں نہ شاہ

نال اوہناں دے سسوی جھیڑاں کردی جا

بیری پُنوں ہوت دی کوئی کتھے ناؤں الہ

بکر والاں پکھیا تڈھ اسماں ربانا سماک
 ایہناں درداں تیریاں کیتے ہاں غمناک
 کھوج کلاوے کرہوں دے گھتیں سر وچ خاک
 سُخن الائیں مکھ تھیں گئے ٹھگ اُچکے چاک
 ناؤں دسیں آپنا یا کوئی شہر گراؤں
 تھل ڈونگر کت چیر یا سپاں شینہاں دا تھاؤں
 آہ ماریں ڈھوں اُبھرے گھن پُنوں دا ناؤں
 آپیں ساڑنہ جھاڑیاں ایڈنہ کر انیاؤں

تھلاں دے راہ پئی سستی پہلی وار اصلوں اِکلی تھئی اے۔ دریا وچ رُڑھدی
 دے نال وی شاہی فرمان تے ہا زر جواہر والا۔ ایہہ اِکلیاں نکل پون کیہ اے۔
 نہ سٹھ سہیلیاں نال نہیں نہ پتن دے پاتنی۔ نوکر چا کر نہ اہلکار۔ کسے نوں خبر نہیں
 نہ دھوبیاں نوں نہ شاہ نوں۔ پُنوں تے اے آپ بے خود اے۔ دو ای لاگ نہیں
 سستی دے جیہناں اوہنوں ویہاریں رکھیا۔ دھوبی اوہدا گھر نہیں۔ اوہنوں دھی
 منیندے نہیں، اوہ اوہناں نوں ماپے۔ بادشاہ نے اوہنوں پتن دا حاصل تے رنگ
 محل دا واس دتا اے۔ پر ایس گھڑی اوہ پہلی وار ویہاروں اٹنک تھئی اے آپ۔
 پر ایہہ ”اوہناں“ کون نہیں بے ناویں کھوج نہیں متے کہ بکروال نہیں۔ تھلاں
 دے بکروال ات پئی مخلوق اے جیہدا مل ویہار نال لاگ وی ہو یا جیہا نہ ہو یا۔
 اوہناں دا وسیب ویہار دے اندر گھٹ اے تے باہر ودھ۔ جھیڑاں سستی اوہناں
 نال پئی کریندی اے کہ اُگھاڑیاں کھوجاں نال۔ ایہہ ”اوہناں“ جو وی نہیں بے
 شنا سے نہیں۔

بیری پُنوں ہوت دی کوئی کتھے ناؤں الہ

رب دا ناں بے کوئی پُنوں دا دُکھ دسو مینوں کیہ بنی اوہدے نال۔ ایہہ سطر
انج وی پڑھیج سکدی اے

بیری پُنوں ہوت دی کوئی گتھے ناؤں الہ

متے انج ای ہووے۔ ایہہ تھل دریا ہے کوئی جیہدے وچ پُنوں دی بیری پئی
جاندی اے۔ کوئی مینوں اوہدے وچ پاوے۔ دریا متے اوہا اے جیہدے وچ
سستی نوں ٹھیلیا ہا پکھلیاں۔ پر نہیں، اوہ نہیں۔ تھلاں دے بکروال مچھ گچھ
بلہناں نہیں۔ اوہناں نوں سستی دا درد پوہیا اے۔ تھدھ اسان ربانا ساک۔
بکروال ظاہر اتے آہندے نیں تینڈا ساڈا میل سبوں تھیا اے۔ نہ اسان تینوں
جاننے ہاں نہ توں سانوں۔ نہ سانوں ساراے توں کیوں تھلاں دے اُچے نیویں
راہ پئی چیرنی اس جتھے نراسپاں شینہاں دا واس اے۔ پُنوں دا ناؤں لے کے آہ
مرینی اس تاں دُھواں اٹھدا اے۔ آہاں نال جھاڑیاں نہ ساڑ، ایڈا انیاں نہ کر۔
ایہہ جھاڑیاں بکروالاں دا جیون وسیلہ اے، بکریاں دا رزق۔ یا آپ ای جھاڑیاں
نیں بکروال تے اوہ دسدے نیں سستی نوں پئے کیویں پوہیا اے دُکھ تینڈا
سانوں۔ ایہہ پنے جی آپ قدرت نیں۔ تے ایہناں دا ساک وی ربانا اے،
قدرتی، تھل دیاں جھاڑیاں نال وی تے سستی نال وی۔ مل ویہاری ساکاں والی
بیردی پکھے بھنبھور وچ ای رہ گئی اے۔

بارے پوندے عاشقاں میں تپتی ٹوں دھاڑ

نہ کوئی کوٹ اُساریا نہ کوہ جائیں سردار

لاکھی ساتھ لٹایا موتی ہتھ کراڑ

اوہناں پنوں چھپیکھیا میں تتی رہی آں ہار
 کھوج رہے اوہ ویہہ گئے سانگ کیجے لا
 گنڈی لگے مجھ جیوں ہتھوں چلے واہ
 پوتریاں وچ سسوی اوڑک دمدی تاء
 عشق اوئے حافظا بھٹھی تیج چڑھا

عشق والیاں تے بھارتے پوندے ای آئے نیں پر مینوں تتی نوں تے پوری
 دھاڑ پئی اے۔ حملہ تھیا اے لٹیاں دا۔ دھاڑاں پوندیاں نیں قلعیاں کوٹاں
 تے۔ میں نہ کوئی قلعہ اُساریا نہ کتے سردار آہیم۔ ہن سستی نہ رنگ محل نوں اپنا
 میندی اے پئی نہ پن مختاری نوں۔ اوہ اُسرگے عشق واسطے ای سن۔ عشق ہن
 تھل دیاں کھوجاں وچ ہے۔ سو کوٹ سرداری نہ مینڈی آہی نہ ہے۔ دھاڑوی
 کراڑ نیں۔ ہٹوانیے، وپاری، شاہوکار، راسوال۔ اوہناں ہتھ ہے مینڈا پنوں۔ چھپا
 گھدا ہے اوہناں۔ میں جیویں گنڈی لائی مجھ نوں پر مجھ زوراور سن سنے گنڈی
 وگ گئے نیں۔ دھاڑ، کوٹ، لاکھی ساتھ، کراڑ، موتی، گنڈی، مجھ۔ ایہہ رمزاں
 سستی دے ویہار واسے دی کتھا کریندیاں نیں۔ ویہارے اندر رہ کے عشق پالن
 دے جتن دی کتھا۔ سستی ویہار نوں ولاون بھلیں پاون دی مارتے آہی۔ ویہار
 اوہنوں ولا کے بھلیں پا گیا۔ پوتریاں وچ، لیر و لیر کپڑیاں وچ، سیک سہندی دکھ
 نوں سنبھال دی سستی نوں اوڑک عشق نے بھٹھی دی سیجے چاڑھ دتا (رنگ محل
 والی دھوبی سیجوں لاہ کے)۔ ایہہ رمزاں وی اوے لڑی وچ نیں، سستی دے
 دھوبی لاگ نوں چھوہندیاں نیں۔ اوہدے پہراوے دیاں لیراں، اوہدی ویہاری
 ہوند دی رہند کھوند وی عشق نے مکا دتی اے۔ دریا دے پتر سستی دے انت

توں اوہدی پوند ول جھاتدے نیں۔ اوہ ہن پوتریاں وچ ہے۔ پوتریاں وچ ای
 اوہنوں آدم جام روڑھیا ہا۔

اَن پانی نہ رچوی، کیتی درد ہلاک
 گھٹ ملیا رُوح چَلیا دے کے بوہے تاک
 مردی کیتی ہائیڑا آئیڑیاں نوں آکھ
 گور اتھانیں کریا ہے مت کھڑو گتھاؤں چاک
 سستی نوں روٹی پانی دی تھہ نہیں ماریا نہ آرام دی طلب نے۔ درد ماریا اے۔
 سریر دے بوہے تاکیاں بند کر کے رُوح ٹرپیا اے۔ مردی نے اکو فریاد پائی اے
 اپنیاں ربانے ساکاں چروالاں نوں۔ قبر مینڈی اتھاں ای بنا یوتھل وچ متاں چاء
 کے بدھرے ہو رکھڑیندے ہوو، تھاوں گتھاں۔ ایہہ تھل ایہہ ان ہو یا وسیب ای
 واسا اے مینڈی ان ہوئی ہوند دا۔ اتھے ای پرت و سنا اے پُنوں مینڈے نال۔

پائَن سُول پھلوہیاں جنے چڑھے گر آپ

چوا ملدا عاشقاں ویلا سیلا تاپ

کھار سِراؤ ہتھ کن جیویں چھلا چھاپ

وہن کلاماں لکھیاں دوس نہ مائی باپ

سُولاں رانگے کپڑے پائے نیں رت رنگے۔ (پھلوہیاں چھالے وی نیں۔)
 ایہہ جنج ہے۔ اٹھ وی ایس جنے چڑھے نیں سوداگراں دی نوکری چھڈ کے۔ ویلا
 لہر اے تاپ دی اگ دی۔ وچوں چواء ای ڈھیندا اے عاشقاں نوں۔ گھٹ
 قطرہ۔ ایس عشق لہر دی کھار، ایہدا گوڑا کلر ای ہتھاں گتاں دا پہناوا اے
 عاشقاں لئی۔ اوہناں دا چھاپ چھلا۔ گہنا۔ ایہہ جو واپریا ہے ایہہ آدم جاماں

اُتیاں یا دھوبن ماواں دا قصور نہیں۔ اوہ آپ ویہار بدھے نہیں۔ ایہہ کلاماں دا
 ویہن اے، قُدرت دا کیتا اے۔ ایہہ قُدرت دا بھیڑا اے مل ویہار نال۔ ویہار
 چلاون والے آپ ویہار چلائے نہیں، اوہدے قیدی، مل دی بان دے روگی۔

مل ویہار آپ اُساریا اے بندے دی آپنی ورتی نے۔ قُدرت نال تے
 اُکدو جے نال جُو کھیہہ کے رزق لئی ٹل لایا بندے۔ ایس آہر نے جیناں نوں
 میلاں وچ ونڈیا۔ اُج چھک دتی بھکھ رج دتا۔ ایس پوری ورتن دا مول مل تھیا۔
 ایہدا نت، ایہدا نیم۔ رزق دے راکھے مالک بن گئے، رزق سارن والے
 اوہناں دے کام۔ رزق اُپاون دے وسیلے ہووہو تھیندے گئے تے مل
 ویہار دے رنگ وی وندے آئے۔ بھونیں وال شاہی، راس وال شاہی۔ ویہار
 وسیندے کامے ہوون یا مالک اپنی کیتی دے اُنے جال وچ پھاتھے پئے نہیں۔
 ایس پچاہہ دا تروڑ وی مل ویہار دے اندروں ای اُگھڑا اے عشق بن کے، اُتھل
 اُلیل بن کے۔ سسیاں تے پُنوں وی مالکاں کمیریاں وچوں ای سَر دے نہیں۔
 ویہار دی سوڑ آپ ویہل بنیدی اے، وِت بنیدی اے، اپنے تروڑ لئی۔ ایس
 ویہل وچ عشق نتر دا اے، ملن مُکاون دی وِت، رل ورتن دی تانگھ۔ پر ایہہ تانگھ
 نہ سوکھی رہندی اے نہ سواہری۔ اُبھر دیوندی اے، دبیج وِت اُبھردی اے۔

رل بھگیاڑاں گدڑاں ماتم کیتا آ

مونہہ پھویاں تے لومبڑیاں جوڑن پلہ پاء

مور چنگھارن چنگھرے جاں گونجاں کرلا

دُڈھ نہ دتا ہرنیاں بھکھے بگ دھیا

جُوہیں چکن نہ پکھنوں مرگاں پیا وجوگ

تھانہ ہویا عشق دا باب اسماں کیہ ہوگ
 عشق کریسی تاختاں ون تن دھائے روگ
 گھن موئی غم یار دا گھت تھلاں وچ سوگ
 قدرت دے ایہہ تھل وسنیک سستی دے سکے نیں، اوہدے دردی- سستی
 دے سوگ روگی کینا اے ایہناں توں- قدرت دی کرنی کھلو گئی اے عشق دی
 بھانج پاروں-

تھانہ ہویا عشق دا باب اسماں کیہ ہوگ
 عشق کریسی تاختاں ون تن دھائے روگ
 ایہناں دو سطران وچ گل تھلاں توں اٹھ کے شہرول آ گئی اے- قدرت
 دی جوہ وچ پئے سوگوں نکل کے ملواناں دی جوہیں رلکدی چنتا ول- تھانہ زور دا
 نشان اے- حاکمی تھانے راہیں چلدی اے- عشق دا زور ہو گیا اے- ہن اوس
 تاختاں وی کرنیاں نیں- دھاوے حملے، لٹ مار، براجا بن وینا اے- سستی دی
 موت عشق دی بھانج نہیں اوہدی چڑھتل اے، اوہدی جت- سارے ویہاری
 آسے ملن دے سارے لگ لیر چھوڑ نکلی اوہ اگلی- ڈر جھا کے شک اوہلے پلے
 پچھے رہ گئے- اوہ آپ تانگھ تھی کے کھنڈ گئی دلاں وچ، سوڑ نوں وت بناون دی
 تانگھ-

سستی دا پک اوہدا سرڑ ای خوف بنیا اے مل رڈھیاں لئی- ”باب اسماں کیہ
 ہوگ“، ون تن وچ وڑ گیا اے ایہہ روگ- قدرت ہڑتال تے ٹر گئی اے-
 ساڈے بھا دا کیہ ہوسی- باب کھاتہ ہے- کیہ لیکھا زہسی ساڈے کھاتے-

ایہہ دو سطران پکھنواں مرگاں دی گل دے نال ای آئیاں نیں- جیویں پکھنواں

تے مرگ پئے آکھدے ہوون باب اسماں کیہ ہوگ۔ پر پکھنوتے مرگ تے
 آپ قدرت نیں۔ اوہناں دے سوگ وچ اپنے بارے کوئی چنتا تے ہے ای
 نہیں۔ آپا اوہناں داسستی دا درد بن گیا اے۔ اوہ تے قدرت نال سستی دی
 اکائی دی رمز بن اترے نیں قصے وچ۔ ہو یا ایہہ اے جو قدرت دی ہڑتال
 وکھال کے قصیاں آپ ویہاری ویس کر کے سُنیراں ساہمنے آن کھلوتا اے ”اسیں“
 آکھ کے۔ ملوانی دے چرکالے عشق بھو دی سگری صورت وکھاوون لئی۔

بکروالاں آن کے کیتی گورتیار

ہو یا حکم ملائیکاں پیرکا کوہ اسوار

لشکریاں دا رُوپ کر لاہو جنازے بھار

سستی سڑدی سِکدی گور ملائیو یار

کیتی دُن ملائیکاں کر آدمیاں دا ویس

نہ ماپے نہ پیڑے نہ وطن نہ دیس

رووس کوہ باجھ ملائیکاں حوراں بن پٹیس

کیتا باچھ وناشری چکھے کالا ویس

اک کھیال پیا کھیڈیندا اے شہر وچ جتھے قصیاں مل وان رُوپ کر بولیا اے
 سُنیراں ساہمنے، تے دو جا تھلیں پیا کھیڈیندا اے جتھے فرشتے لشکریاں دا رُوپ
 دھار کے سستی دا جنازہ چاون آئے نیں۔ نہیں اکو کھیال دیاں دو جھاکیاں نیں۔
 قدرت آپ ایس کھیال دی ساہنہار اے۔ ایہہ بکروال ایہہ پنے تھل واس کیرے
 قدرت دی موہر نیں آدمیاں دے ویس وچ۔ ایہناں دا چاکا کروپ ای قدرت
 دیاں لشکریاں دا سُرُوپ اے، پیادیاں سواراں دا۔ ایہہ سستی نوں دُنیندے نہیں

پئے۔ اوہدا یار نال میل پئے کریندے نیں ایہہ جنگ اے ملوان ویہار نال
 قدرت دی جیون دے تت ست دی۔ ماپے، پیکے، وطن، دیس ایہہ ویہار دے
 ساجے سبندھ نیں۔ سستی ایہہ سارے چھڈ کے اتری اے تھل پڑ وچ۔ (خوراں
 اوہا نیں سستی نوں پٹیندیاں جیہناں اوہدے ویاہ تے سوہلے گوں)۔ باچھ وناشری
 اوہ جی نیں جیہڑے مل وسیب تچ کے جنگل واس ہوئے کالی سواہ دا ویس کر کے۔
 ایہہ وی سستی دے سوگ لئی رلے نیں۔

سنھلیا پُنوں کچھ وچ لکھا گھپ خمار

نہ تیج نہ سستی نہ سے شہر بزار

تھل بے ہوشی کٹیا ڈوگر تہر قہار

پھیر پلانا کرہ تے مڑ ہويا اسوار

چھوڑ بھراواں وگیا ہا کریندا ہا

کرہوں پلاکی اٹھیا مارکانباں دی کھا

جتھے دبی سستی آیا جد اوتے جاء

گورنویں راہ وکھ تے پُچھن لگا آء

پُچھے بھائی آجڑی دس اسماں ایہہ گل

گورنویں ایس راہ تے اج ہوئی کہ کل

ناہیں تھیہہ نزدیک کوئی نہیں جیران ات ول

کون مویا رکت ویدنے کتھوں آیا چل۔

پُنوں دا خمار کچھ اپڑ کے لکھا۔ کچھ جیویں چیتا اے اوس ہستی دا جیہڑی اوس

آپ چھوڑی۔ پُنوں سرت وان تھیا اے تاں بھراواں نوں چھوڑ اپنی نوں ہستی

ول دھایا اے، او سے تھل وچ جیہڑا اوس بے ہوشی وچ کٹیا۔ گورتے آن کے
 آجڑیاں نوں اوہدی کچھ وچ جیویں اک ٹوہ ہے سستی بارے اندروں۔ شہزادہ
 بھراواں نوں چھوڑ آیا اے ہن آجڑی بھرا نہیں اوہدے۔ قدرت دے لشکری۔
 تھل وچ نویں پئی گور۔ اتھے نہ نیڑے آبادی نہ قبرستان۔ ایہہ حاضر وسیبوں باہر
 پئی گور کسے نوکلے وسیب دا اچرج نشان ہووے جیویں۔

اُچی کمی پتلی نکلے لک جوان

پُنوں پُنوں کرم رگئی اسماں گھلیاں دتس جان

ناو سستی دھی جام دی موئی برہوں دے بان

گور اتھائیوں کہہ گئی مت کوہ کھڑے جیران

آجڑیاں دے ولدے وچ اک گل وادھو ہے اوہناں دے علموں۔

ناو سستی دھی جام دی موئی برہوں دے بان

جام دی دھی ہوون دا پُنوں نوں وی نہیں دیا سستی۔ ایہہ آجڑی جیویں جانو تھی

گئے نیں ساری ورتی وہانی دے، قصے دے سنیراں وچ رل کے۔

پُنوں ماری دھرت تے لاه سرے توں پگ

بھٹھ کچم بھٹھ ماپڑے بھٹھ کرہاں دے وگ

گھت کلاوہ لے گئے پابھلاوا ٹھگ

چنگی زہر شراب توں وہندی تیغ الگ

شراب تے بھلاوئی ہے ویہار دی پیائی۔ جیہنے عشق پیالے دا زہر کڈھ دتا

اک رات۔ ہن زہر مڑ چنگیرا اے۔ سروں پگ لاه کے دھرت تے مارن نال

جیویں نویں سرت دی دتی جوئے آیا اے مڑ پُنوں۔ اپنا کچھا بھٹھ گھتیاں۔

سوداگر شہزادیاں دی ٹھگی سہی کیتوس۔

جئے نیں آپو اپنے دو جٹیاں اک جان
اک رہاں اک ماریاں دوہاں خطا ایمان
اکے کھڑیں مینوں اوس تے اکے ملائیں اوہ آن
کیویں اساں راضی رکھنا گلاں رہن جہان

”جئے نیں آپو اپنے“ ایہہ ہے ویہاری ٹودی دی دتی دوتی جیہنوں عشق دی
اکائی نے مکایا اے۔ دو ہوندیاں اک ہون ای سچھا ہے لوک ریت دا۔ پنوں لئی
ایہہ اکائی ایمان اے۔ ایمان بنیا اے اکائی مانن نال۔
کیویں اساں راضی رکھنا۔ ایہہ ”اساں“ کون نیں، عاشق، اک تھئے دو جی۔
کیویں اوہناں نوں راضی رکھنا اے خلق نے۔ اوہناں دی کرنی نوں جاچ کے،
اوہناں دی ورتی نوں سمجھ کے۔ اپنی کرنی نوں اوس جاچ سمجھ دی جاگ لا کے۔
سو ”اساں“ خلق آپ وی اے۔ اساں کیویں سارنی ہے اکائی۔ کیویں ماننا ہے
اپنے تت نوں۔ ایہہ گلاں رہن جہان تے۔ جیوندیاں گلاں۔ کرنی بندیاں، کرنی
پرکھدیاں۔

دھرت کنھی بھے رب دے پاٹی گورو چاہ
قُدرت ڈبھی رب دی پیا ایال تراہ
دوویں جیوے یا موئے جانے آپ الہ
گلاں سُن کے خلق تھوں ہو یا جگ آگاہ

پنوں دی گل قُدرت نال آہی کہ قُدرت دی اپنے آپ نال؟۔ دھرت کیوں
کنب کے پاٹی، بھچال آیا اے؟۔ کیہ ایہہ رمز اے کسے اُتھل دی، جو اُن ہونی

جاپدی آہی اوہدے ورت جاون دی۔

کیہ ایہا رمز اے، دُوری دے مٹن دی وچھدیاں دے میل دی۔ ایال
جیہڑے جھٹ پہلوں قُدرت دا ہتھ بنے، قُدرت دے اُن گولے ست دا سر وپ،
بُن عام جی بن کے ترٹھے نیں۔ نال ای قِصیار وی عام سُنیر بن کے اُٹھ کھلوتا
اے سوال کریندا:

دوویں جیوے یا موئے؟ جانے آپ الہ

پر اُٹھد ایس سوال دا جواب وی دے گیا اے

گلاں سُن کے خلق تھوں ہو یا جگ آگاہ

یا متے ایہہ جواب سُنیراں ولوں آیا اے پڑ وچوں۔ قُدرت دا جانن خلق دا
جانن ہے۔ کیہڑا جیون مرن ہے کیہڑا مرن جیون ایہہ الہی سار خلق نوں ہے،
خالق تھئی خلق نوں جیہناں آپ نوں الہ جانیا اے انا الحق آکھیوں بنا ای۔ خلق
ماڑے ہتھل جی نیں، رُکھ لکھ وی، پشو کیڑ وی، مٹی واء پانی وی۔ مَن تن ای
ہے نیں کول۔ دَھن بنیا ایہناں دی کرنی نال اے پر ایہناں کول نہیں۔ جگ وچ
سارے نیں خلق وی تے ملک وی۔ پر قُدرت دے علم دی سار خلق دی کرنی
اندر اے۔ جدوں ایہہ کرنی گل بن کے بولدی اے، قصہ تھیندی اے، تاں پورا
جگ آگاہ ہوندا اے۔ جے سُنے تے۔